

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.
Inserati: do 9 petič vrt 1 D, od 10—15 petič vrt 1 D 50 p, večji inserati petič vrsta 2 D; notice, poslane, izjave, reklame, prekladi petič vrsta 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vrt 30 D; ženitne ponudbe beseda 75 p. Popusti le pri naročilih od 11 objav naprej. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znak za odgovor.

Upravištvu „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova
ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Vredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisano in zadoščno izkakovano.
Rokopisov se ne vrata.

Posamezne številke:

v Jugoslaviji vsa dni po Din 1—
v inozemstvu navadno dni Din 1, nedelje Din 1-25
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:	V Jugoslaviji	V inozemstvu
12 mesecev	Din 120—	Din 216—
6	60—	108—
3	30—	54—
1	10—	18—

Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakazni, na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Naše uradništvo in država.

(Iz predavanja g. delegata dra. K. Šavnik v »Soči« dne 19. t. m.)

Kaj je uprava? Ob koncu koncev so uprava tistiljudje, kijo vrše. Ako v tem oziru pridemo do zadovoljive rešitve, stopijo vsi pojmi centralizacije, specializacije in drugega zelo v ozadje, ker pravo uradništvo via facti ublaži ostrino in napake vladajočega sistema in instinktivno nagiba k vrtilnam nasprotnega. Bodočnost finančne uprave je zato, če ne izključno, vendar pa v veliki meri odvisna od tega, da si ustvarimo našim razmeram in potrebam odgovarjajoče uradništvo. S tem sem se pa dotaknil najpomembnejše točke vsega vprašanja. Misleč nanjo, sem se mnogokrat vprašal, ali naj se tu ne ustavim. Vsi pa čutimo, da nekaj ni v redu. Baš iz tega, da se ne potrudimo priti stvari do konca in da se čutimo pri tem ali ženiране po napačni ozirnosti, ki ravno med brati ni na mestu, ali pa takoj pridemo v strupenost in sovraštvo — baš iz tega se mi pa zdi, da izvirajo ti sta nevarna nesporazumjenja, ki zastrupljajo atmosfero in odtušujejo mesto da bi zblíževala. Očitati bi mi torej smeli po mojem čutu naravnost nepopolnost, ako ne storim še tega zadnjega koraka.

Našega materijalnega vprašanja se ne bom dotaknil, dasi spada sem in tje najtežje spojeno z usodo naše uprave v obče, prepuščam je bolj poklicanim rokam. Gre mi za tiste momente idejne in moralne narave, ki — ali je marsikomu prav ali ne — v življenju poidecev in narodov niso nič manj važni, našim vprašanju pa uprav odločilnega pomena.

Kdo smo mi in drugi? Zdi se mi, da zapeljani po preklepevalnem navdušenju ali slepi strasti običajno gremo mimo tega vprašanja in da mi Slovenci in Prečani v obče preradi pozabljamo, da smo do pred nedavnim služili v pisarnah države, ki je s Srbijo takorekoč že od padca Obrenovičev živel v sovražnem razmerju, jo že dolgo pred svetovno vojno skušala ekonomično in končno tudi politično upropasti. Ali se Vam res zdi tako neupravičeno, da smo bili zbog te svoje preteklosti sprejeti s političnim nezanimanjem? Zlasti ako si mislite, da se baš Srbom, kot staremu političnemu roku, ni bilo ravno lahko uživati v polno blivšega av-

strijskega uradnika, bodisi tistega, ki je bil baje samo uradnik in nič drugega, torej nekak birokratični lanekneht, bodisi tistega, ki je hotel biti dober uradnik, a ne pozabiti svojega slovenskega izvora. Saj smo vendar vsi že pred vojno čutili lažnivost prve konstrukcije pri večini naših nemških tovarišev, pri sebi pa naravnost druge, ki je res tudi takoj razpadla v nič, ko je počil prvi strel, in so eni stopili v vrste konspirantov, drugi pristiljeni po razmerah, tretji pa tudi iz prirojenega in privzgojenega čuta dolžnosti, ki je tu di etična vrednota, ostali na svojih mestih ter s telesom tukaj, z dušo in srcem tam, vršili svojo dolžnost. V tem je bila ravno naša individualna in narodna tragika, ki se je za neprizadetega tujca morala uprav groteskno izražati ob znanih učinkih vesti o avstrijskih zmagah in srbskih porazih. Vse to so pa komplicirani problemi, ki jih tudi Francoz, Lah in drugi narodi z lastno državnostjo in lastno politično zgodovino le težko razumejo. Zaradi tega iz njih ne izvajam nobenih konsekvenc, kakor gotovo so bila ona štiri leta za me in za Vas doba največje moralne muke, katere bi za nobeno ceno ne hotel še enkrat preživeti. Bilo je torej na nas, da premagamo neznanje in si zaslužimo zaupanje, in vedeti smo morali, da to ne gre čez noč, tem manj, ker je znano, kakšne rane so sekači tisti, ki so nastopali v našem imenu. Od prvega trenutka pa je bila naša najiskrenjša želja, da zgine ona žalostna senca in da nas objame topli žarek bratstva. Ta želja je bila tako iskrena, da občutimo kot največji neuspeh, ko vidimo, da še vedno ni čisto izpolnjena. Če pa rabimo še kako legitimacijo za njeno odkritost, srčnost, je ta legitimacija — mislim — naše gotovo pomanjkljivo ali pošteno delo. Komu velja? Nam? Našemu žepu? Naši časti? Ne — edino je celokupnosti.

Morda smo pri tem nehoti in nevede taktično nekoliko grešili. Iz razvalin Avstrije smo si rešili svoje stanovske posebnosti. Pri tem ne mislim prevzetnosti, ki se je v izvestnih zastopnikih stopnjevala do neke specifične c. kr. božanstvenosti in je bila v avstrijskem zraku sicer

pojmljiva, a je že tu odbijala — govorim iz spominov svojih mladih let, ko mi je bil uradniški milieu še docela tuj — dočim je morala iti drugim uprav na živce, kolikor se jim ni zdelo smešna. Na to lastnost, kakor rečeno, ne mislim, bilo je v krogih slovenskega uradništva v obče in, če sem prav opazoval, finančnega še posebej, vedno malo ali vsaj primerno manj kakor pri drugih. Vsekako jo je pa naša že v zadnja vojna leta segajoča miselnost že davno morala iztrebiti. Ostal nam pa je stanovski čut, stanovska zavestnost, dočim stoji naši srbski tovariši v ti točki še le ob začetku razvoja. Če pa se je morala zdeti ta, srbijskemu uradniku doslej popolnoma neznan poteza beogradskim krogom ravno v zvezi z našim komaj prestanim političnim in nacionalnim suženstvom dvojno nerazumljiva in uplivi nanje, kolikor se je preveč poudarjala, kakor prepotentni nastop lakaja, ki ne čuti več gospodove roke — če je pa vse to res, je ravno tako res, da smo v ti točki posebno občutljivi, vedoč, da gre tu ne samo za zadnje, kar je ostalo nam, ampak tudi za prvo, kar si mora srbsko uradništvo priboriti. Služabnik države, da — in kolikor mi pravi trezni prevdarek, da moram vlado kot predstavljico države istovetiti s to — tudi služabnik vlade, ker se mora sicer začeti anarhija; služabnik torej — da, in sicer do zadnje meje mojih moči in discipline, ki še ni samovolje — suženj ne, dokler imamo čisto vest in čiste roke. Vem, da narod črpa svojo moč iz žuljev oratarja, iz delavnosti obrtnika, iz podjetnosti trgovca in industrijalca, in zato sovražim ravno uradniško prevzetnost — vem, da je v tem smislu naše sodelovanje manj produktivno, kakor drugo. Kolikor je pa po trebnost, se smatram za enakovredno in enakopravno, in sicer že zaradi tega, ker je le potem vršim z ljubeznijo, udan mu z vsem svojim bitjem, pripravljen žrtvovati se zanj, in ga ne občutim kot robske verige.

Mnogo bi pripomogel k povoljni ureditvi razvoja jezikovnega vprašanja. Da bi šlo že sedaj vse gladko, ni pri nas ni res, in v obče znanstveno in politično že nevarno meji na frazo. Jezik mi samo občevalno sredstvo, marveč ključ do človeške duše in srca, kot tak pa tem manj poljubno zamenljiv, ker nam odpira vrata v skrivnosti in

za to iracionalni svet. Podrobnosti ne sodijo v moje predavanje, opozarjam pa izredno lepi in trezni uvodnik, ki ga je priobčil g. prof. Pitamic v »Novi Evropi« od 21. jan. t. l. in ki je zaslužil vso pažnjo, ki je — če se ne motim — pri nas doslej ni imel.

Nič manjšega pomena je pa vprašanje naše vzgoje. V Beogradu prevladuje za finančno službo trgovinska predizobrazba, pri nas — vsaj za vodilna mesta, za ta mi gre v prvi vrsti — akademična. Ne podcenjujem one, prvič ker se brez orientacije vsaj v nekaterih strokah (na primer knjigovodstvu) naša služba deloma v obče ne da opravljati, potem pa tudi, ker je načelno važno, da tudi nas nekoliko prešine trgovski duh. V zadnji inštanci zavisi naša vrednota, vendar tudi od tega, da znamo hitro čim več in s čim manjšimi stroški zbrati. Priporočal bi to posebno nekaterim gospodom davčne stroke, ki jim vsa radikalna premeba valutnih razmer, kakor radi govore o nji, še vedno ni šla v glavo in ki se še vedno pehajo za kronskimi diferenca-mi, kronami, kakor bi šlo za dolarje. Priznam tudi rad, da je Avstrija tlačila pravnike na mesta, kjer so bili potrebni in še večkrat nepotrebni, in uganjala v tem oziru direktno neodpusten luksuz. Za še večjo napako pa bi smatral, ko bi se postavili na nasprotno stališče in skušali izrinuti pravnika, za kar je dosti prilike in seveda ne samo s slabo plačo. Trgovinska šola je šola privatno gospodarskega dobrička — razumem seveda besedo v njenem najboljšem pomenu — in bo, čim bolj je zasnovana in čim bolj je upravljana, tem bolj zadoščala ravno temu nameri, tem globlje pa tudi vplivala na vse mišljenjske učence. Naša služba pa je pri vsi materijalnosti le služba javnega interesa, za njo ne sme biti merodajen samo rentabilnostni kalkuli, marveč tudi narodnogospodarski dobriček, pred vsem pa pravo in pravica. Ne sme imeti respektu pred polno mošnjo in se ne bati, da jo šele prvo navrtja, če je treba. Tudi bogatino se ne sme odreči varstvo zakona. Poznat mora pri vatni egoizem in vedeti, da je motor vsega življenja, orientirati se mora v njega potih in sredstvih — ne sme si pa dati zmotiti pogleda po njem, marveč mora imeti pogum in proste roke, da ga zavrne, ako se skuša dvigniti nad solidarnost interesov vsega prebival-

stva. Ne zabudi naj v teorijo, ali poznati jo mora, če hoče ostati v zvezi z ostalim svetom in ogromnim delom, ki se je v korist financ opravilo ravno po znanstvenikih. Ne vidim pa druge možnosti, da si človek pridobi vse za to potrebne kvalitete, kakor humanistično šolo in nje krono: univerzo. Brez dvoma tudi doktorska diploma ne daje privilegija do primata, in ena mojih najljubših administrativnih skušenj, ki sem jih dobil v Sloveniji, je, da sem spoznal med neakademiki nekaj nad vse odličnih delavcev — ali tako daleč stvar tudi ne sme iti, da bi iz pomanjkanja diplome nastal privilegij.

V vseh teh vprašanjih, ki sem Vam jih razvil, v njih prevdaru sine ira et studio, leži bodočnost naše uprave. Sedanja starša generacija ni verjetno, da bi jo še uživala, rekla bo pa lahko, da jo je pripravila, ako razume svojo nalogo. Naj se dobro izteče!

Seja narodne skupščine.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) Kljub pričakovanju se večeraj ni končala v narodni skupščini razprava o poročilu verifikacijskega odbora. Z ozirom na to tudi niso nastopile tekom večerajnjega dne izpromembe v političnem in parlamentarnem položaju, ki so se pričakovale v zvezi z zaključkom verifikacijske debate. Na današnji seji narodne skupščine, ki se prične ob 9. dopoldne, se mora končati verifikacijska razprava, ker je danes po poslovniku zadnji dan za to razpravo. Tekom večerajnjega dne se ni zgodilo ničesar pomembnejšega z ozirom na parlamentarni položaj. Govorilo je več radikalnih in demokratskih govornikov. Zanimivo je, da tekom večerajnjega dne ni nastopil niti en poslanec iz vrst klerikalnega in muslimanskega poslanskega kluba. Veliko pozornost je zbudil govor radikalnega poslanca iz Črne gore Tome Oranovca, ki je najstarejši poslanec po letih, čegar govor je bil sprejet z velikim odobravanjem od večine kakor tudi od opozicije. Značilna je bila tudi izjava Ljube Davidoviča, ki jo je podal po govoru dr. Grgina, ki je govoril o splošnem političnem položaju v zvezi z Wilderjevimi govorom o položaju na Hrvatskem. Ljuba Davidović je dejal, da je svoječasno pričel razgovore z Radičem radi tega, da bi Radič

Paul Hervieu:*

Moč krvi.

(Prevel P. V. B.)

(Konec.)

Med tem pa sem zapazil, da se je odprla v marmorju vdolbina, ravno dovolj velika, da sva mogla naprej. Skozi njo sva zginila v temen hodnik, ki je bil brezdvomno narejen iz lesa, kajti najina hvoja ga je napolnila z ropotom. Nad najinima glavama pa so se šuli krepki koraki nekoga, ki je stopal pred nami.

Se ena vrata so naju privedla pod čisto ravne in silno strome stopnice. Režane in postavljene so bile kot zobje žage, katerih osi so obrnjene proti tlem. Hvoja navzgor je bila zelo utrudljiva in dolga. Vkljub popovi pomoči sem večkrat spodrsnil.

Vrhu tega nadstropja, katerega strmec je bil menda nalašč napravljen, da preplaši vsaj obiske (če ne napadalce), nama je gosposki mož (vkljub temu, da je bil oblečen kot mužik) vlnjudo javil, da nas bo njegova Ekselencija sprejela.

»Vstopita tukaj!« nama je zapovedal in naju potisnil proti zavesi vrat, ki so bile na desni, med tem ko je na skrajni levi druga enaka draperija, ogromna in zelena, premaknila svoje gube od stropa dol.

Obrnil sem glavo in gledal naprešeno nazaj na to blago, ki se je gibalo,

Dve dami v črnem, ena stara, druga mlada, sta se izločili iz njega, vse oblokani. Za njima se je prikazala roka, ki ju je odslavila prav kratko, med tem ko je ob istem času starejša prosilka žalostno jadikovala:

— Ah, če bi Vaša Ekselencija bila tako dobra! ... On ni kriv! ... Tako mlad je, Vaša Ekselencija!

Težko so se zaloputnila vrata. Bila so ona, skozi katera me je bil pop vlek, gledajočega nazaj. Tožba stare črne gospe mi je zvenela v ušesih. Za trenutek sem mislil, da sem bil to jaz, s katerim je hotela govoriti. Bil sem tako razburjen, da sem mislil, da se ves svet zanima samo za mojo usodo. — »Tako mlad je! ...« je rekla. Jaz sem on, ki je tako mlad! O, če bi človek mogel biti tako mlad! ... Tresel sem se, ker sem bil tudi mlad, v sredi tega skrivnostnega poslopa in za tolikimi vrati! ...

Moj pop je kihnil, ker si je prepozeljivo vtaknil duhana v nos. Oklenil sem se ga. Skušal se mi je nasmejati, med tem ko je rezal obraze. Začel sem si ogledovati sobo, kjer sva čakala. Cela vrsta oblek je visela okoli naju na klinih, kakor v kakem maskeradnem skladu ...

Mužik od prej naju je poiskal in morala sva spet nazaj na stopnišče. Na nasprotni strani se je znova premaknila zelena draperija, drug mušik se je izločil iz nje, in ko je spet padla nanj, se je

začel smeati, oh, ampak smeati! ...

Oni, ki naju je vodil, je zmignil z rameni, in ko je šel mimo svojega tovariša, mu je šepnil:

— Zadeva je torej poravnana z gospodarjem? ... Dobro, to pot si jo odnesel ... Toda pozor za naslednjikrat! ...

Drugi se je pa neprestano tako veselo in na ves glas krohotal, da je nerodno stopil na nevarne stopnice in z neverjetno naglico strmoglavil navzdol. Padec ga je pomiril, smejal se ni več. Morda je bil mrtev?

Toda med tem, ko sem hotel na vsak način videti, ali se bo dvignil ali ne, me je moj dobi pop resno potegnil za rokav.

— Torej? Ali bo to še danes? je zakričal ubit glas iz ozadja sobe, ki jo je še napol pokrivala težka zavesa, katero je služabnik le deloma dvignil.

Pop in jaz sva se obotavljala na pragu, on je postal ravno tako preplašen kot sem bil jaz.

Pred nama sta si dva starca sedela nasproti, vsak v naslanjaču in usnja z ogromnim naslanjalom tik ob kamnu, kjer je plamenela piramida velikanskih polen. Najprej sem spoznal, da je bil oden v domačem plašču in drugi je bil imel bele brke iz trdih in navzdol zavahanih kocin, kakor jih imajo morski psi.

— Pozdravi svojega očeta, mi je s slabim glasom zapovedal pop.

V svoji zmešnjava sem se dvakrat priklonil. Kdo od teh dveh osebnosti je bil moj oče? Je bil oni, ki mi je dal znamenje, naj stopim naprej, s svojo silno roko, ki sem jo spoznal: ta roka s prstanom z rdečim kamnom je ravnokar pregnala oblokane črne žene. Ali pa je bil oni, ki je grizel z žalostnim obličjem svojo cigareto? Hotel bi bil raje, da bi bil tale moj oče. Zakaj? Skoda! Za nič! Ker si človek vedno nekaj želi! ...

— Pridi vendar bližje, je rekel prvi. Ali si premažen?

Moj učitelj me je sunil s kolonom. Nehote sem se nazadnje ustavljal ravno med obema gospodoma. Nisem si upal jih pogledati. Kolena so se mi šibila. Naslonil sem se na mizico, kjer sem našel nož za papir in oprl sem se nanj. Njegov ročaj je bil izrezljan iz slonove kosti in je predstavljal mrtvaško glavo na križem stoječih ključnicah.

— Pusti to, je zamrmral oni, ki je kadil.

Ubogal sem takoj, še vedno s povešenimi očmi.

Nenadoma sem se stresel. Prst se je dotaknil mojega čela in ubiti glas, ki sem ga bil slišal v trenutku, ko sem vstopil, je rekel:

— Vse je grenko za onega, ki ima žolč v ustih ...

Ali bi moral odgovoriti ali samo potrditi? ... Toda prst se je bil že oddaljil od moje kože, kjer je bil napravil

mrzlo točko, in drugi stavec se je jezil:

— To je starost, v kateri je človek sročen.

Nato sem začel silno plakati.

V tem trenutku je pridrvel v sobo mušik, ki je opravljal posel vratarja in naznanil ime, ki ga nisem razumel.

— Hitro! Hitro! sta vskliknili ob enem oba gosпода. In vi drugi, pustite nas, prijatelji! ...

Ker sem bil pa že čisto otopen in izgledal, da ne razumem, me je oni, od katerega sem si želel, da bi bil moj oče, porinil v smeri skrivnostnih vrat. V par skokih je bil pop za menoj. Na slepo srečo sva šla navzdol po polžastih stopnicah in prišla nazadnje v podzemlje, polno kuharskih vajencev. Oddod: sva prišla na prsto po železni lestvi.

Pop je dvignil roke proti nebu, ne da bi izrekel, kaj se godi v njem.

— Toda pravzaprav, sem vprašal, kateri pa je bil moj oče?

Njegove roke so se začele še bolj trepeti in vzdihnil je: »Žalibog, žalibog! To je njegova skrivnost in ne moja! On bi se bil moral izjaviti ... Kakšno razočaranje, moj Bog! ...«

In glejte, je končal Biribof, to je bil edinkrat v mojem življenju, da sem videl svojega očeta. In edino približno jasno mnenje, ki vam bi ga mogel o njem izraziti, je, da je bil stari gospod, ki je sedel na moji desni, če ni bil morda stavec nasproti, ki je kadil na moji levi.

prišel v Beograd, medtem ko se radikali razgovarjajo z njimi zato, da bi ne prišel, kar je velika razlika. Najzanimivejši je bil govor demokrata dr. Voje Marinkovića, ki so ga s pozornostjo poslušali vsi člani vlade, večina in opozicija. Voja Marinković je v glavnem govoril o Radičevih mandatih ter o mandatu demokrata poslanca Mijovića. Dokazoval je, da je predlog večine verifikacijskega odbora glede odgoditve razprave o Radičevih mandatih neosnovan ter je pobijal razloge večine v verifikacijskem odboru. Glede mandata demokrata Mijovića v timoškem okrožju je vložil Marinković pismen predlog, naj se verifikacija tega mandata odloži, dokler se ne prouči vprašanje, ali je Mijović politični uradnik v smislu volinskega zakona.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) Včerajšnje dopoldansko sejo narodne skupščine je otvoril začasni predsednik dr. Peleš ob 9.30 ter govoril posmrtnico pok. poslancu dr. Kockarju, ki so jo poslanci stoje poslušali. Po odobrenju zapisnika zadnje seje se je nadaljevala razprava o poročilu verifikacijskega odbora glede spornih in Radičevih mandator. Prvi je govoril demokrat Pera Marković, ki se je bavil z vprašanjem mandata dr. Ivana Ribarja ter zahteval, da se mora verifikirati, češ, da so se pri šteti glasov izvršile nepravilnosti. Navedel je tudi razne zlorabe za časa volitev v viroviški županiji. Za njim je govoril radikalec Dušan Grigin, ki je odgovarjal na izvajanje predgovornika ter izjavil, da je verifikacijski odbor ugotovil, da bi dr. Ribar vsekakor ne bil izvoljen, če tudi se odštejejo vse nepravilnosti, ker kljub temu ne doseže količnika. Ljuba Davidović je podal nato nekatera oseba na pomenljive izjavi, da grejo radikali pri pogajanjih z Radičem dalje, kakor pa je šel on svoječasno. Davidović je hotel pridobiti Radiča, da bi prišel v Beograd, med tem ko se radikali pogajajo z njimi zato, da bi ne prišel. Demokrat posl. dr. Miloš Radosavljević je govoril v isti zadevi kakor Marković ter se bavil z nerednostmi, ki so se izvršile za časa volitev v njegovem volilnem okraju. Demokrat dr. Voja Marinković je v svojem govoru navedel dokaze proti uničenju Mijovičevega mandata ter zahteval, naj se ta zadeva vrne verifikacijskemu odboru v vršno nove proučitve.

Popoldanska seja se je pričela ob 4.30. Tamk dr. Janjč je predložil poročilo verifikacijskega odbora, na podlagi katerega se na mesto pok. poslancu dr. Voja Kockarja, ki je umrl v Oslu, v poklicu v skupščino dr. Momčilo Ivković iz Beograda. Skupščina je to poročilo sprejela ter se je proglasila za novo poslancu dr. Ivković. Nato se je preselilo na dnevni red: nadaljevanje razprave o poročilu verifikacijskega odbora glede spornih mandator. Radikalec Oton Orahovac je imel daljši patriotični govor, ki je bil zelo burno pozdravljen tako od demokratov, kakor od radikalcev. Za njim je govoril demokrat Dragotin Pečić, ki je naglašal, da se gradijo o mandatih, ki se odlagajo, razlikuje od gradiva onih mandator, ki se ne uničijo. Z ozirom na to bi se ne smelo razpravljati o obeh skupnih mandator istočasno, kakor je to povzročila večina. Z onim dnem, ko se je uvidelo, da Radičevi poslanci sploh ne pridejo v skupščino in da se to more zgoditi tudi po bodočih volitvah, se je vstavila v poslovanje nove skupščine dolobča, da se mora rešitev o mandatih izvršiti tekom treh mesecev. Ta rok je bil določen, ker zakonodajalec ni hotel, da bi bila narodna skupščina slab parlament. Radikalec Milan Stefanović je v svojem govoru naglašal, da je za rešitev hrvatskega vprašanja treba imeti časa. Izjavil je, se proti vsakim prisilnim odredbam ter pozival skupščino k stvarnemu delu. Demokrat Djoka Popović je v svojem govoru navedel razne nerednosti, ki so se vršile v okraju radikalnega poslancu dr. Velizar Jankovića. Očitno mu je, da je hotel dr. Velizar Janković po Srbiji v šajkači in z revolverjem, kadar gre na sever pa nosi cilindar in salonsko obleko, ko potuje v Dalmacijo, je večji Slovan kakor Strossmayer sam in kadar gre na jug, nosi fes na glavi. Ta karakteristika je izjavila narodno smeja. Izjavil je tudi, da je dr. Janković izdal letake v bolgarskem jeziku, v katerem je pozival Bolgare, naj glasujejo za radikale. Dr. Velizar Janković je odgovarjal predgovorniku ter izjavil, da letakov ni izdal on. Na napade poslancu Popovića je odgovarjal tudi notranji minister Vučković. Seja se je zaključila ob 19.30.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) Danes ob 9. dopoldne se je nadaljevala seja narodne skupščine. Lista govornikov je prilično že izčrpana. Danes govori ljubljanski poslanec prof. Reissner, za njim bo govoril Svetozar Pribičević, Nemec dr. Kraft, Todor Bošković, Agatonović in Grizogono.

Vsi, ki vam je blagor domovine in njene ovore, akademске in srednješolske mladine pri srcu, kupujte cvetke danes in v četrtek!

Naša breznačelnost.

V Mariboru, 25. maja.

Ugodna naša nesreča je naša breznačelnost. — Nad vse spretno je izrabila avstrijska vlada umor v Sarajevu, naši ljudje so bili navdušeni za boj proti Srbiji, drugi so se bali nemške zmage in obupavali, tretji se oklepali še Zedinjene Slovenije, četrti fantazirali o rešilni buki trializma... Skupni znak vseh pa je bil, da se nismo spoznali... Ne samo, da niso vedeli, ne kam ne kod, žalostneje je, da niso sploh vedeli niti za lastne želje, niso vedeli niti, za kaj bi se v danem slučaju odločili: in to se potem imenuje boj za osvobodjenje.

Če že navedeni narodni vojščaki niso imeli prave cilja pred očmi, če niso imeli prave orientacije, to bi se prezirilo v viharjih in nevarnih tedanjih časih; a nerazumljivo je, da niso mogli najti cilja svojemu delu niti narodni voditelji. Niti pozneje, ko je že bila pot v bodočnost takorekoč zaščitana, so še oklevali, saj se je sprejel habsburško-lotariški okvir v malsko deklaracijo, ker si naši politiki niti pomislili niso upali na rešitev jugoslovenskega vprašanja brez ali celo nasproti monarhiji. — Ta kardinalni naš greh, da si ne postavimo cilja, za katerim bi stremili s svojo svojo močjo, ta greh nas muči še danes, in kdo ve, če se ga sploh kdaj še oprostimo.

Saj še danes cinemo med svojim minimalnim in maksimalnim programom, med rešitvijo v polovničarskem, avstrijskem in celotnem nacionalnem smislu. Prvi naj bi bil pravzaprav samo prva stopnja nacionalne evolucije na poti k popolni rešitvi tega vprašanja; mesto, da nam je danes v oporo, nam je le v napotje in oviro, kajti niti danes se ne moremo odločiti, da bi šli z vso odločnostjo v boj za nacionalne ideale. Sto in sto stranski pomisleki, ki izvirajo iz trenutnega oportunizma, je močnejših kot sto- in stoletna hrepčenja po popolni svobodi in našem ujedinjenju.

Tako je v velikem, tako je v majem. Pri nas nastajajo stranke in stranci, le iz stranskih ozirov, za to, da so v napotje pri boju za naše velike cilje; osebne ambicije, mnogokrat celo osebne koristi so važnejše kot vsi nacionalni in kulturni ideali. Tudi tukaj nas cepi samo lastna breznačelnost, ker nečemo poslušati svojega srca, ko nam zastira tisoč malenkosti pogled in cilje.

Niti katastrofe nas ne iztremijo. Dne 18. marca so doživele vse stranke, razen ene, navzile lepi skupni vsoti glasov popoln poraz. Človek bi mislil, da bo z nujnostjo sledilo iztremenje, zlasti še, ko nam dan na dan prorokujejo nove volitve: za občinske zastope, za srez, za oblast in v jeseni za skupščino. Vzroka dovolj, da se prilagodijo naše grupacije volilni geometriji. — Kakor se zdi, je slov. republ. stranka likvidirala, soe. dem. frakcije pa se nekoliko zblizale; to pa je tudi vsa razsoda na podlagi volilnega izida.

Ze dve leti se govori in piše o naprednem bloku. Stvar je postala v zadnjih dneh bolj neoficijsko kakor pa oficijelno aktualna. Nikdar nisem drl srepo čez drn in strn za kakim geslom, zato bi rad brez ozira na levo in desno zapisal par besed.

Ko se je doslej govorilo o naprednem bloku, sta prišli v poštev demokratska in samostojna kmetijska stranka. Da bi v bodoče naj vstopila v to zvezo še narodno radikalna stranka, je pobožna želja zadnjih dni. Ni moj namen nikogar žaliti, a zdi se mi, da je ta koncept kaj močno naiven, zlasti pri tej situaciji v Beogradu. Dogovor državnih strank med seboj se pač ne bo sklepal ne v Mariboru in še manj v Celju, tudi tedaj ne, če naj velja le za eno okrožje, da omenimo med mnogimi vsaj eno samo nemogućnost. V poštev prihaja torej za dogovor s samostojno kmetijsko stranko le ena izmed obeh, ali radikalna ali demokratska: zdi se mi, da si mora jo inčiatorji bloka biti o tem na jasnem že pred prvimi sestankom, če hočejo doseči res kake uspehe. Ne da se taftiti, da imajo trenutno zastopniki obeh teh nekoliko argumentov na svoji strani. — Obe stranki pa bi radi stopili v tako zvezo, kar je zopet popolnoma naravno. Demokratska kakor radikalna stranka obsegata vse pokrajine in vse stanove in hočeta doseči v celokupnosti svoj program; zato so firma pristali vseli stanov dobrodošli. Stanovsko razredno stranko pa imajo omejene programe; dokler in če jih hočejo uveljavljati, morajo braniti pripadnikom drugega stanovskega razreda vstop. In tako vidimo, da klic po naprednem bloku doslej ni našel pravega odziva v kmetijski stranki.

Nočem razmotrivati o potrebi in upravičenosti kmetijske stranke pri nas, kajti nočem polemizirati na nobeno stran; ugotoviti pa želim, da naše razmere niso bile dovolj zrele za nastop politične stranke na agrarnem programu. Ne program, temveč fraza in želja po nečem novem je priključila mase pri prvih volitvah. In mase so videle v tej novi stranki le novo, povsem kmetijsko formo napredne stranke ter si izrekli zamerje. Stanovsko gospodarski po-

gram mas ni mogel držati; zaradi tega so ga tudi zapustile, brž ko se je pojavilo drugo, krepkejšo politično geslo. Iz teh vidikov je torej možen sporazum, možen napredni blok. Če so gorenja izvajanja pravila, potem bi tak blok ne bil le negativen, temveč prav visoko pozitiven politično, kulturno in gospodarsko.

Na Radičevem shodu.

(Dopis iz Prekmurja.)

Na škofoško nedeljo je poslal Radič deset svojih poslancev v Prekmurje, ki so se razdelili po dva in dva na pet kraljev, kjer so imeli shode. Najboljše obiskane je bil shod v Križevcih, katerega se je udeležilo do 1500 ljudi, najmanj poslušalcev pa sta imela govornika v Beltincih.

V Križevcih sta govorila Ivica Radič, sinovec Stjepana in narodni zastopnik v travniškem okrožju v Bosni, ter Stefek Čizmešija, na Radičevi listi izvoljeni poslanec Prekmurja iz Preloga v Medijurju.

Ivica Radič je zanimiv človek, sedlak, toda načitan, dobro poučen v zgodovini, ki ve dati odgovor na najrazličnejša vprašanja, a ni v svojem izjavljanju dosleden in logičen, kakor niso sploh ljudje, ki so požrli namagoma brez temeljne izobrazbe kopo znanja. Zavestno in ponosno se je približal s sukno na ramah vladnemu zastopniku ter mu pokazal svojo poverilnico z besedami: Ja sam Radič! Na pripombo, da izgleda Stjepan drugače, je odvrnil, da je njegov sinovec. Shod je otvoril sam, poudarjajoč, da ima sam oblastno dovoljenje in da mu stavlja kot govorniku ustavna določila meje, katerih se mora držati, dasi jih ne pripoznava, ker noče razbiti sile proti sili. Oprostil se je, da ne zna slovenski, upa pa, da ga bodo v hrvatskem jeziku poslušali prav tako dobro razumeli. Zborovalce je pozdravil s radičevskim pozdravom: Hvaljen Jesus i Marija!, kateremu pozdravu se je odzval le Čizmešija z: na veko amen! Nato je pozval zborovalce, naj vskliknejo na čast velikim idejam Radičevega programa. Živo - elen republika! Življenje svoboda! se je razleglo po prostornem prostoru pred križevsko cerkvijo.

Ivica je nato govoril jako demagoško o republik, federaciji itd., češ da pride prej ali slej čas republike za Hrvasko in Slovenijo, med tem ko je dejal, da si naj obdrže Srbi kralja, ako ga hočejo. V zahtevi po republiku da so sicer popustili za zdaj radičevci, ker morajo tudi oni računati z dejanskimi razmerami, vendar pa da ostaneta vedno glavni točki njihovega programa republika in svoboda. V Beograd da ne gre pod no-

ljudstvo je po zadnjih volitvah zelo desorijentirano, organizacije pa ne delujejo, ker nimajo pravega cilja in torej tudi ne prave poti pred seboj. Prihajajo letenje in razni načelniki in podnačelniki bodo odhiti na oddih, odbori bodo nesklepčni in nove volitve jih bodo našle docela nepripravljene.

benim pogojem, ker je dal svojim volivcem moško besedo, da ne pojde tja, ker nima tam ničesar iskati. Pripravljeni pa so, da pošljejo v Beograd v potrebi deset, dvajset ali še več svojih ljudi. Volitve pričakuje na jesen. Tedaj bo narod z večino odločil za Radičevu republiko. Ko bi se pa drugače izrekel, se umakne, ker mu je narodova volja najsvežeja reč. Sam da pojde pri prihodnjih volitvah v macedonijo, ker se ne boji ničesar. Če njega ubijejo, živi njegov duh v njegovi ženi, ako tudi to zakoljejo, ostane še sin. S ponosom je pravil, koliko je presedel v ječi, in kazal brazgotine na svoji glavi, ki jih je dobil od kopit orožniških pušk. Rekel je, da bi ostal rad dlje časa med Prekmurci, a da mu tega ne dopuščajo gospodarske razmere, češ da je kmet, ki bi takoj občutil na svojem posestvu, ako bi zaostal za več dni.

Isto, kar je govoril Ivica, je ponovil Čizmešija v madžarskem jeziku. Za Čizmešija se je sploh neprestano bal Ivica, da bi jih s kako neprevidezno ali neumnostjo ne osmešil pred javnostjo. Ko je hotel dati v razgovoru po shodu Čizmešija sam nekaj pojasniti, ga je Ivica vedno prekinil z besedami: »Stefek, ti ho boš! To povem jaz.«

V Križevce sta se pripeljala Ivica in Stefek na kolesih, ki sta si izposojila od kmetov v Pacinoh. Tudi vrnila sta se na isti način. Med potjo sta razdelila nebroj Radičevih brošur in letakov.

Tako se pripravila Radič še zdaj za jesenske volitve, medtem ko se druge stranke ne ganejo, ampak čakajo, da jih reši poraza kak šudež od zgoraj. Kako znano je Radičovo ime v Prekmurju, izpričuje najbolj dejstvo, da je prišel neki učenec ljudske šole v Murški Soboti k slovanskima apostoloma Cirilu in Metodu kot tretjega tudi Stjepana Radiča. Od njega pridigovana navidezna suverenost naroda vleče, razmere se od zadnjih volitev niso niti za las poboljšale, nasprotno je nezadovoljnost še večja. Slep je, kdor ne vidi, da pride pri teh razmerah za slučaj jesenskih volitev Radič z jakim zastopstvom kot apostol republike v Beograd, na žalost pa le kot kriv prerok in ne kot odrešenik.

Slovenski književniki proti občinskemu svetu.

(Protest radi imenovanja arhivarja.)

»Društvo slov. književnikov« v Ljubljani je ob priliki razpisa službe mestnega arhivarja naslovilo na občinski svet v zaščito stanovskih interesov svojih članov pismo sledeče vsebine: »Z imenovanjem g. Otona Zupančiča za definitivnega dramaturga tuk. »Narodnega gledališča se je izpraznilo njegovo dosedanje službeno mesto mestnega arhivarja. Obče znano je dejstvo, da je bilo to mesto svoječasno ustanovljeno z namenom, da se slovenskim pisateljem-leposlovcem preskrbi primerna eksistenca, tako da bi se čim manj ovirani mogli udeleževati v svojem pisateljskem poklicu. V to svrhu je bil kot prvi mestni arhivar imenovan pesnik Anton Aškerc, in to načelo se ni prekršilo pri imenovanju pesnika Otona Zupančiča.

Podpisano društvo si nikakor ne prisvaja pravice, da pri imenovanju novega mestnega arhivarja stavi glede osebe kakršnekoli konkretne predloge, pač pa opozarja in trdno pričakuje, da se doslej varovana tradicija ne prekine in da se na mesto arhivarja tudi v bodoče imenuje izključno pisatelj-umetnik iz vrst leposlovcev, čigar dosedanje umetniško delo opravičuje nado, da se bo izkazal vrednega naslednika obeh svojih prednikov. Z imenovanjem vsake druge osebe bi ljubljanska mestna občina izgubila staj pletete do slovenskih leposlovcev in naše kulture sploh, kar bi tudi na javnost ne moglo ugodno učinkovati.

Občinski svet je omalovažujoč in prezirajoč to našo kulturno in socialno

povsem upravičeno opozoritev za mestnega arhivarja imenoval osebo, ki nam je kot taka sicer povsem irelevantna, ki pa je ni mogoče uvrstiti niti med leposlovce, niti med književnike. Poudarjajoč, da so se med prošili nahajali trije ugledni leposlovci, od katerih sta dva brez vsakega stalnega zaslужka, smatra podpisano društvo, da je občinski svet s tem svojim činom z izredno odkritosrčnostjo dokazal, da kulturno delo med Slovenci ne zasluži nobenega priznanja.

Podpisano društvo seveda nikakor noče kratiti občinskemu svetu pravice, da nagradi osebo, ki se mu zde zaslužna v kakršnekoli oziru, najodločnejše pa mora ugovarjati, da se za tako nagradjanje porablja insitucije, ki so doslej služile izključno v kulturne svrhe. Z največjim ogorčenjem mora tudi zavrniti ob priliki tozadevne debate v obč. svetu izražen argument, ki bi utegnil vzbuditi sum, da slov. književniki zahtevajo zase izjemnih ugodnosti pri službah, za katere bi ne bili ne sposobni, ne voljni vršiti jih. Sinekure prepučajo slov. književniki ljudem, ki doslej niso še z ničemer dokazali, da bi bili zmožni kaj drugega.

Iz navedenih razlogov je »D. s. k.« na svoji odborovi seji dne 16. t. m. sklenilo nasloviti na obč. svet zoper izvršeno imenovanje svoj najodločnejši protest!

Društvo slovenskih književnikov v Ljubljani.

Mariborsko pismo.

V Mariboru, 24. maja

g. Bahun pri izkidanju gnoja iz mestne klavnice zadeti g. župana samega, na kar bi kazala precej ostra debata med g. županom in g. obč. svet. Bahunom. Na nasprotni strani, pa se želejo domnevati, da meri cela Bahunova klavnica kanonada na četo drug cilj, katerega je iskati v sni oboje sodni aferi dr. Leskovar c. Bahun in nasprotno in da služi g. župan pravzaprav le radi večje objektivnosti g. Bahunove interpelacije kot posredni cilj. S tem v svazi da je bolj posttrahnega pomo- se tudi strahobiti za javnostnega človeka.

Predovč, kateri je g. župan na lastno odgovornost dovolil adaptacijo v mestni klavnici in na drugi strani in izvozniškarsko tvrdko Markovič, glede katere dr. Leskovarjev klub obč. svet. Bahunu očita osebno protekcijo. Resnici na ljubo bodi povedano, da se dr. Leskovarjev klub v tozadevni debatah vede povsem mirno, kaj pa pravzaprav pri tem misli, to izve javnost naknadno v »Straži« in sicer glede te afere v nenavadno obširnih poročilih.

Nas ne more zanimati afeta kot taka, nego le vsebina sama. Že skozi štiri leta skušamo dokazovati, da je v mestni klavnici v Mariboru nujno potrebno napraviti red. Tu ne gre za lokalni interes mestne klavnice, toda radi lege Maribora kot obmejnega mesta, v katerem se koncentrirajo glavni izvoz v inozemstvo, je na rednem poslovanju te klavnice zainteresirana tudi vsa naša večja izvozna trgovina.

Mestno občino smo že opetovano dobrohotno opozorili, koliko koristi za revne sloje bi imela mestna občina iz mestne klavnice, ako bi se ničesar drugega ne storilo, kakor da bi se strogo izvajal klavniški red ter vsi tozadevni veterinarski predpisi. Po prepričanju dobrih poznavalcev notranjih razmer v mestni klavnici, je mestna občina zagrešila veliko napako, da je že od vsega početka preveč zasrpla samo ravnatelju Kermu in da je v tem slučaju največ grešil g. dr. Leskovar kot bivši glavni komisar. Ker je pri obsežnih županjskih poslih g. županu Grčarju nemogoče vršiti potrebne natančne kontrole v vseh mestnih podjetjih zlasti pa v klavnici, pozdravljamo tudi mi predlog občinskega svetnika g. Rogliča, da naj se za take posle nastavi poseben gospodar.

Maribor se ne ponaša samo s klavniškimi in mesarskimi škandalji, moravže ima ravno sedaj nov kulturni škandal. Mislimo, vsaj, da je za mesto kakor je Maribor kulturni škandal, ako izkazuje oblik razstave umetniškega kluba »Vesna« čez 23. samo pet oseb, v nedeljo pri svečani otvoritvi vsakega skupaj 37. Na binkoštni ponedeljek 21 in v torek 10 obiskovalcev. Dosedaj so bile prodane samo 3 slike in še od teh je eno kupil klub »Grohara«, malo Smrekarjevo efko »Rajsko ptico« je kupil odvratnik dr. Lipold in večjo Marčičovo sliko: »Bleda« je kupil notar Ašič. Po pravici rečemo: nas je sram. Ne zameriti bi toliko, da se je to zgodilo domašemu klubu »Grohara«, a da se je to zgodilo klubu »Vesna«, ki je svoje umetnosti prvič razstavil v Mariboru, to je škandal. Ne vemo ali pri tem škandalu igra svojo vlogo tudi znana politična gonja proti Ljubljani, vemo pa iz tega slučaja, da se Maribor na žalosteno način pripravlja postati tudi kulturno središče v projektirani pokrajinski oblasti in vemo tudi, da se takega zanemarjanja od strani pridobitnih krogov, ki kljub dragih svoj denar razpisujejo po večernih lokalih, ravno umetniki, kakorani so združeni v klubu »Vesna« niso zaslužili. Razstava je odprta še do 4. junija. Na vsaj podočelna okolica Maribora pokaže ob nedeljah, da zna slikarsko umetnost višje centi nego Maribor sam, ki poleg plače ne pozna druge umetnosti, kakor že žahovanje po zakajenih kavarnah.

Pismo iz Ptuj.

V Ptuj, 25. maja.

Od svetovne volitve v mestno zastopstvo je preteklo precej časa. Večino v mestnem zastopstvu tvorilo soe. dem. in zastopniki uradništva. Ta večina je imela do zdaj dovolj prilike, da pokaže, kaj zna in zmora. Plod njenega delovanja pa se kaže v tem, da uživa župan Lozinec na mestu, katero bi moral biti častno, mastno letno plačo, da je vrnila v razne službe toliko svojih ljudi, kolikor je bilo mogoče, da te dobro plačuje na stroške davkoplačevalcev, da je sklenila nekaj novih davčnin. To je delovanje, na katero ta večina ne sme biti ponosna! Pred volitvami so zastopniki teh strank ostro kritizirali delovanje prednikov. Tudi z objubami niso štedili. In danes? Nikjer nič. V Ptuj nismo po prevratu doživeli niti ene nove stavbe. Javna razsvetljava je tako slaba in zanemarljiva, da niti ni pomoči, ker je doslužila pilarnina, ker so doslužili pilnometri, cevji v zemlji. Odločujoča večina mestnega zastopa pa ne smatra za potrebno, da bi skušala mestno pilarnino preustroiti, če je to še mogoče, kakor je to storilo mesto Celje. Tudi vprašanje glede uvedbe elektrike se ne reši na nobeno stran. Napeljava elektrike iz Maribora v Celje in naprej ob progi Južne železnice bo kmalu končana. Mesto Ptuj mora vendar tudi postati deležno elektrike, ne moči, bodisi direktno iz Maribora, ob glavni cesti Ptuj-Maribor, ali preko Račja, ali Pragerskega.

Dokler so v Ptuju Svitarji sami odločevali, ni bilo mogoče se z njimi pogajati, ker so poznali samo sebe in švicarski frank. Ta pa se mora vendar enkrat sporizdati z dinarjem, ali pa se bo moral umakniti. Vloge novodobnega Gesslerjevega klobuka pri nas ne bo igral.

Naš mestni zastop se ne briga, ne za red, ne za olepšavo mesta. Kolesarji se vozijo po dne in po noči po trotoarjih, po mestnem vrtu, po vseh pešpotih. Nobeden nima zvonca, nobeden po noči luči. Zakaj pa ima magistrat nabite svarilne deske, ako si ne upa nobenega teh divjakov priti in občutno kaznovati. V novšem času se množijo po mestu reklamni napisi, ki se obelajo nad trotoarjem na ulico. To gotovo ne služi v olepšavo mesta, ali vsaj tako malo, kakor koki različnih strank, ki se sprehajajo nemoteno po ulicah. Gospod župan! Vi dobivate plačo kot župan in ste dolžni, da za to tudi nekaj storite! Pobrižite se saj za red in snago v mestu, ker je to najpotrebnejše. To Vas ne bo stalo dosti truda.

Zavedao, narodno mislečo javnost pozivamo, da se polnočestvilno udeležijo pogreba juden-burških krstov.

Telefonska in brzolojna poročila SEJA MINISTRKEGA SVETA.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) Med večerajšjo popoldansko sejo narodne skupščine se je vršila v ministrski sobi seja ministrskega sveta, na kateri se je govorilo o splošnem političnem in parlamentarnem položaju v zvezi s poročilom verifikacijskega odbora o spornih mandatih. Predmet razprave v ministrskem svetu je bil tudi predlog dr. Vojke Marinkovića glede odgoditve razprave o mandatih Radičeve stranke in glede mandata demokratske Mijovića. Kar se tiče mandata Radičeve stranke, se zdi, da je odločeno, da ostanejo radikalci pri svojih prejšnjih izjavah in da bodo tudi danes glasovali za to, da se o Radičevih mandatih ne razpravlja, dokler ne bodo predložena zanje pooblastila. Ni še gotovo, vendar pa vse kaže na to, da radikalci ne bodo popustili glede Mijovičevega mandata, da se z druge strani zatrjuje, da bodo odnehali, da bi se bolj približali demokratom. Na ministrski seji se je razpravljalo tudi o poročilu ministra za prosveto Trifunovića o profesoriskem vprašanju in o stavu, v katerem se nahaja, ko je podalo ostavko že nad 950 profesorjev. Finančni minister ter prosvetni minister sta poročala o načinu in sredstvih, s katerimi bi se moglo ugoditi zahtevam množičnih profesorjev, da bi izostale

škodljive posledice v srednjih šolah. Sklenjeno je, da se ostavke profesorjev ne vzamejo na znanje. Ministrski svet je tudi odobril pismo, ki ga je poslal minister za prosveto na vse zavode, iz katerih so došle ostavke. V pismu se zagotavlja, da se bo na prvi seji narodne skupščine predložil splošni zakon o uradnikih, obenem pa se bo pričelo sklepati o posamnih zakonih glede nadgrad uradnikov poedinih strok. Gledalo se bo, da bodo ti zakoni hitro rešeni. Posebne nagrade se bodo določile za posamezne stroke z ozirom na delo, ki ga vrše, s čemur se bo upoštevala zlasti fakultetna izobrazba. Minister za prosveto poziva profesorje, naj nadaljujejo z delom, ki so ga dosedaj vršili z ljubeznijo. Na vladni seji je bilo nadalje sklenjeno, naj se pospeši razprava o spornih mandatih tako, da se bo končala še danes dopoldne, da bi se moglo popoldne že vršiti volitev stalnega predsedstva skupščine. Govorilo se je tudi o prenosu vlade. Z ozirom na to pa bo brzokone izvoljen za predsednika skupščine minister za vere Ljuba Jovanović, ki bi moral kot tak izstopiti iz vlade; s tem bi bilo že samo na sebi formalno sproženo vprašanje prenosne vlade, ki je tvorila predmet razpravam v zadnji seji radikalnega kluba.

KRIZA V FRANCOSEKEM KABINETU.

— Pariz, 26. maja. Havasova agencija poroča: Takoj ko je bil proglašen sklep o tem, da državno sodišče ni kompetentno za proces proti poslancu Cachinu, je justični minister Colrat odšel k Poincaréju in mu podal ostavko. Ministrski predsednik je odgovoril, da se odloči državnega sodnega dvora tiče vsega kabineta, ki se je odločil za solidarni nastop proti komunističnemu rovarjenju. Nemudoma je bil sklican ministrski svet, ki je razpravljalo o nastalem položaju. Večina ministrov je trdila, da se sklep tiče samo sodnega postopanja in nikakor ne tangira politike vlade, ki je vedno imela obe zbornici na svoji strani. Ne glede na to pa je Poincaré vztrajal na svojem sklepu glede demisije.

Senat, ki naj bi sodil Cochina, je obstal iz 280 senatorjev pod predsedstvom Doumerguea. Generalni prokurator je predložil obtožnico, v kateri je tudi predlog, naj se proti Cachinu in 18 komunistom znova uvede preiskava in sicer radi stikov z agenti sovražne države, ki so imeli namen povzročiti neprijetnosti akcijo proti Franciji. Sodni dvor je s 30 glasovi večine sklenil, da v tem slučaju ni kompetent. Tako na to je vlada reagirala in ministrski svet je sklenil podati ostavko, češ, da smatra ta odločba sodnega dvora za izraz nezaujanja in da to nezaupanje onemogoča vladi za tretji komunistični mahinacije. Prezident Millerand pa demisije ni sprejel.

KRALJ OBOLEL.

— Beograd, 25. maja. (Izv.) Kralj je včeraj nekoliko obolel ter ni prisostvoval slavi garde, ki je praznovala včeraj obletnico 12. maja 1838, ko je bila osnovana prva garda kneza Miloša. Proslave se je udeležila kraljica Marija, vsi trije vojni atašee, diplomatski zbor, generaliteta, zastopniki vlade in narodne skupščine ter drugi odličniki. Z druge strani se poroča, da bosta kralj in kraljica v kratkem potovala med prebivalce v Šumadijo in vzhodno Srbijo. Kraljica želi osebno spoznati Šumadijo, med tem ko hoče kralj posetiti kraje, v katerih ni bil od pričetka vojne.

DR. KOROŠEC IN DR. SPAHO.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) Včeraj je došel v Beograd dr. Spaho, ki se skoraj ves čas ni udeleževal razprav narodne skupščine. Sestal se je z dr. Korošcem. Razpravljala sta o političnem položaju ter o stališču obeh klubov napram radikalcem. Dr. Korošec dela na to, da bi čimbolj stal v dobrih odnosih z radikalci. Glede izjave dr. Markovića v narodni skupščini se je izjavil, da to ni bila uradna izjava vlade.

ZAKON O USTROJSTVU VOJSKE.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) »Politika« objavila načrt zakona o ustroju vojske, ki ga je izdelal vojni minister in pregledal ministrski svet ter se bo v kratkem predložil narodni skupščini. Zakon je vzbudil zanimanje skoraj v vseh političnih krogih. Klerikalni klub je imel sejo, na kateri je razpravljalo o stališču, ki ga hoče zavzeti napram temu zakonu.

ODGODITEV POGAJANJ Z ITALIJO.

— Rim, 25. maja. (Izv.) »Agenzia Stefani« poroča, da je sestanek parlamentarne komisije za rešitev reškega vprašanja, določen za 25. t. m. ponovno odgojen za nedoločen čas.

NEVARNOST NOVE GRŠKO-TURŠKE VOJNE.

— London, 25. maja. (Izv.) Kakor poročajo iz Aten, je splošno mnenje, da ni izključena nova vojna. Polkovnik Plastiras je izjavil v nekem razgovoru, da bo Grška čakala najdalje do nedelje odgovora radi reparacij. Za Grško je nemogoče, da bi čakala dalje od tega roka.

LONDON SEDEŽ INTERNACIONALE.

— Hamburg, 26. maja. (Izv.) Takoj, ko je bila konstituirana nova internacionala, je socialistični kongres razpravljalo o njem sedežu. Belgijski delegat Vandervelde je sporočil, da je izvrševalni odbor internacionalne sklenil, da se bo njen sedež v bodoče nahajal v Londonu. Z absolutno večino glasov sta bila nato izvoljena za generalnega tajnika: Thoma Shaw (Angleška) in Friedrich Adler (Avstrija).

BOMBNI NAPADI V VARŠAVI.

— Varšava, 25. maja. (Izv.) Pri večerajšnjem bombnem napadu ranjeni vseučiliški profesor Orzepecki je podlegel svojim ranam. Z ozirom na to, da so bili izvršeni v Varšavi skoro istočasno trije bombni napadi, je vlada razpisala nagrado 20 milijonov mark za onega, ki bi dal podatke za izsleditev zločincev.

POSVETITEV VOJAŠKEGA POKOPALIŠČA.

— Trst, 25. maja. (Izv.) Posvetitev vojaškega pokopališča v Redipolju, kjer počiva okoli 30.000 italijanskih vojakov, je bila zelo svečana. Izvršila se je po že objavljenem sporedu. Mašo jebral škof Bartolomej, za njim je imel dolg govor duca d'Aosta, ki je proslavljati padle junake, ki so za vedno določili nove meje Italiji. Na koncu se je giniten zvonil. Solzne oči so imeli vsi navzoči. Vdove so iskreno plakale. Navzoč je bil tudi Mussolini, ki je šel tudi na vrh Sv. Mihaela. Po svečanosti se je takoj vrnil iz Vidma v Rim in sicer z zrakoplovom. Danes proslavlja Trst invalide in člana kraljevskega doma duca d'Aosta. Zvečer je napovedana velika povorka v istem času, ko ima mestni svet slavnostno sejo za izročitev častnega meščanstva Duca d'Aosta, poveljniku 3. armadnega zbora. Sedi prireditve v Politeami v počaščenje invalidov.

MADŽARSKO ZAUPANJE V ITALIJO.

— Lausanne, 25. maja. (Izv.) »Gazette de Lausanne« poroča iz Rima, da je madžarska vlada prepričana, da bo italijanska vlada imela v slučaju končnega zaključka sporazuma med Italijo in Jugoslavijo dovolj vpliva v Beogradu, da bo pripravila jugoslovensko vlado k popuščanju napram madžarskim željam.

KRIZA POLJSKE VLADE.

— Varšava, 25. maja. (Izv.) Na današnji seji proračunskega odbora je bil odklonjen na predlog desnice dispoziციjski fond ministrskega predsednika z 21 glasovi proti 9 glasovom ter dispoziციjski fond zunanega ministrstva s 17 glasovi proti 13. S tem je postala že dolgo zavlačivana kriza poljskega kabineta akutna. Razpravo o proračunu otvoril jutri ministrski predsednik Sikorski s svojim ekspozicijem.

STAVKARSKO GIBANJE V PORUHRJU.

— Dortmund, 25. maja. (Izv.) Stavka se je razširila tudi na Hörde. Po sklepu zborovanja so udeležniki odšli v tovarno Fenika, ki je morala ustaviti obrat. Tudi plavži so morali ustaviti obratovanje. V Dortmundu je nastopila policija proti stavkočim delavcem z golim orožjem. Med aretiranci so tudi trije Rusi. V raznih rudnikih se ustavila dela.

SESTANEK BALDWINA IN POINCARÉJA.

— Pariz, 25. maja. (Izv.) V kratkem se bo vršil sestanek angleškega ministrskega predsednika Baldwinja in francoskega ministrskega predsednika Poincaréja v kakem mestu francoske rivljere.

FRANCOŠKO POSLANIŠTO V BEOGRADU.

— Beograd, 26. maja. (Izv.) Kakor poročajo iz Pariza je »Uradni list« objavil zakon, po katerem je določeno v proračunu za 1923 1.260.000 frankov za nakup zemljišča za zgradbo francoskega poslanstva v kraljevini SHS.

ZRAKOPLOVNA ZVEZA MED ANGLIJO IN VZHODNO INDIJO.

— London, 25. maja. (Izv.) Zrakoplovno ministrstvo bo v kratkem izvedlo načrt rednega zračnega prometa med Anglijo in angleško Indijo.

STOLETNICA PASTEURJA.

— Pariz, 25. maja. (Izv.) Svečanosti povodom proslave stoletnice Pasteurja so bile danes otvorjene. Otvoritvi je prisostvoval tudi predsednik republike Millerand.

ANGLEŠKI ODGOVOR NA RUSKO NOTO.

— London, 24. maja. (Izv.) Angleški ministrski svet je razpravljalo o odgovoru na rusko noto. Kakor se čuje, bo nota, ki se bo izročila ruski vladi, izdelana v pomirljivem duhu.

KOMUNISTIČNA AKCIJA NA BOLGARSKEM.

— Sofija, 24. maja. (Izv.) Iz Varne poročajo, da je policija zasledila veliko komunistično skladišče orožja in municije, ki izvirja iz Rusije. Komunisti, ki so hoteli pobegniti s parnikom, so iz strahu pred policijo pometali v morje velike zaloge propagandnega gradiva, ki so ga pa vkljub temu konfiscirali.

NAPAD NA VSEUČILIŠKROGA REKTORJA.

— Bukarešta, 25. maja. (Izv.) Na kološvarskem vseučilišču je bil izvršen revolverski napad na rektorja Jakobovića, ki je bil ranjen. Napadalec niso izsledili.

BOMBNI NAPADI V VARŠAVI.

— Varšava, 25. maja. (Izv.) Včeraj je ob 10. zvečer eksplodirala v poslojpu vseučiliška bomba. Prof. Orzepecki, ki je šel slučajno po stopnicah, je bil na obeh nogah težko ranjen. O storišču ni sledu.

— Varšava, 24. maja. (Izv.) Včeraj ob 9. zvečer sta bila v Varšavi izvršena dva bombna atentata na uradništva listov. Ena bomba je bila položena v Špitalski ulici, kjer se nahajala uradna narodna demokratična »Rzecz Pospolita« in uradništvo lista zmerne levice »Kurjera Polskega«. Bomba je eksplodirala ter močno poškodovala upravniške prostore. Skoro istočasno je bila položena bomba v poslojpu narodnodemokratske »Gazette Poranne« in »Gazette Warszawskie«, katero je pa pravočasno zapazil neki uradnik in jo odstranil.

MEDNARODNO POSOJLO MADŽARSKI.

— Pariz, 24. maja. (Izv.) Reparacijska komisija se je na današnji popoldanski seji posvetovala o madžarskem predlogu, naj se odpravi nadzorstvo nad jamčevinami za madžarske reparacije. Komisija je sprejela sklep, kakor sta ga predlagala Francija in mala antanta, da je odprava tega nadzorstva samo začasna in da se more nanašati samo na gotove kategorije madžarskih državnih dohodkov. Definitivni sestanek reparaacijske komisije za odpravo tega nadzorstva more slediti, ko predloži madžarska vlada konkretne načrte za mednarodno posojilo. Del tega posojila se mora staviti na razpolago za reparacije. Oni del posojila, določen za sanacijo madžarskih financ, se sme uporabiti samo v svrhu, ki omogoča Madžarski zadovoljiti reparaacijske obveznosti. Naglašajo se, da je končna odločitev reparaacijske komisije odvisna od tega, v kolikor bo Madžarska zadovoljila te obveznosti. Madžarska se mora nadalje podvreči kontroli, katere pogoji bodo pozneje objavljeni po reparaacijski komisiji. Reparaacijska komisija bo poslala v Budimpešto tudi posebno komisijo, ki bo proučila gospodarske in finančne razmere Madžarske.

— Budimpešta, 24. maja. (Izv.) Sklep reparaacijske komisije glede nadzorstva madžarskih jamčevin je vplival jako neugodno na Madžarsko javnost. Splošno se je pričakovalo, da se Madžarski ne bo treba podvreči tako ostri kontroli kakor se je Avstrija Apponyi je izjavil, da je sklep komisije popolnoma zmaga jasne in določne politike male antante, s pomočjo odločne in megle politike velike antante. Ministrski predsednik Bethlen je izjavil novinarjem, da je bil namen njegovega potovanja v inozemstvo, upravičiti Madžarsko pred obtožbami male antante. Izjavil je tudi, da bo vlada nadaljevala akcijo v inozemstvu, vendar pa sam ne bo več potoval.

Gospodarstvo.

Dr. Fran Bončina:

Administrativna in tehnična reorganizacija Južne železnice v smislu sanžermenske in trianonske mirovne pogodbe.

Rimska konferenca se je pričela 15. februarja t. l. in je trajala do 29. marca t. l. I. ako je bila snov vsem udeležencem do dobra znana, so se pregovori zavlekli. Vse delegacije so si bile v svesti velike odgovornosti, zato so se vse še enkrat z vso resnostjo poglobile v problem. Naravno je, da smo vsled tega vso materijo v vseh detajlih in z vseh strani še enkrat preresetavali.

Različna so mnenja naše javnosti, kako naj se likvidira vprašanje Južne železnice. Močno je gibanje, ki bi hotelo, da proge Južne železnice, ki tečejo po našem ozemlju, odkupimo v pravem smislu te besede. Zdi se mi, da lebde te stvari pred očmi razni državni interesi. Radi navajajo za zgled Češkoslovaško, ki iz državnih virov odkupuje vse svoje privatne železnice. Teza teh ljudi je jasna, konkretna.

Druge struja zopet bi hotela, da se danje stanje mnogo ne majamo. Želje pripadnikov te resolucije so zelo nian sirsane, t. j. vsakdo si predstavlja nekaj drugega. Težko bi bilo zvedeti od njih praktično formulo, ki bi bila pri dani situaciji na znotraj in zunaj mogla. Glavni argument za njih tezo je, da je privatna uprava železnic bolj racionalna.

V koliko je naš delegaciji na rimski konferenci uspelo, da doseže solucijo, ki se približava tem tendencam, bomo videli v naslednjem.

V članku pod V. sem navedel glavne točke načrta, ki je služil rimski konferenci za bazo pregovorov. Iz umljivih razlogov morem podati rezultate konference samo v velikih obrisih.

Rimski sporazum predvideva sledeče:

Družba ostaja nadalje. Nobena država ne more odkupiti družbenih prog v smislu koncesije. Družba se imenuje odslej: »Društvo Železnica Dunav-Sava - Jadransko more (Predje Društvo Južnih Železnica)«. Sedež ostane stalno na Dunaju. V upravnem svetu družbe ostajajo nadalje po dva od držav presentirana upravna svetnika, za katere ne velja obveza, da morajo predložiti v štatutu predpisano število delnic. Zato odpada državni komisar.

Za — kako bi rekli — 4 ex lex leta od 1919 do 1922 družbi ni treba predlagati ne bilance, ne računov. Za 1. januar 1923 otvori družba začetno bilanco, iz katere dobimo podatke i za vsako mrežo posebej.

V pogledu eksploatacije družbenih prog imajo države popolnoma proste roke: upravo lahko prepuste še naprej družbi, izročijo jo lahko celo tretjim privatnim podjetjem, lahko pa jo tudi vsak čas same prevzamejo. Za začetek je tozadevno določeno, da naj države do 1. septembra t. l., do katerega časa naj vsi zainteresirani sporazum odobro, izjavijo, hočejo li upravo prevzeti ali ne. Finanjske obveze držav ostanejo v vsakem slučaju jednake. Podrobno bomo o tem govorili pri finanjskem delu.

Vozna sredstva, t. j. stroji in vozovi se razdeli na posamezne mreže bodisi, da

država prevzame eksploatacijo ali ne. Ključ je ostal stari, t. j. jednak je onemu za finanjske obveze. Naš del je torej 25.1%. Dotacija naših južnoželezniških prog po tem ključu za nas ni neugodna.

Osnovni princip za rento ostaja nespremenjen, t. j. 22½% kosmatih dohodkov nam da rento, ki se razdeli po že omenjenem ključu. Imamo minimalno in maksimalno rento. Minimalna renta je razdeljena na države sledeče: za Avstrijo 6.760.000 zlatih frankov, za Ogrsko 3.300.000 zlat. fr., za Italijo 4.920.000 zlat. fr. in za našo kraljevino 5.020.000 zlatih frankov. Ti zneski morejo biti samo za 50% povečani, ako kosmati dohodki prekašajo minimalno rento. — O svobodni državi Reki bomo govorili kasneje.

Konferenci predloženi načrt je predvideval za bazo obligacijske službe francoski frank. Po dolgih pregovorih se je konferenca zedinila na zlati frank. To solucijo je iz raznih razlogov forsrjala i naša delegacija. Vsled tega so obligacionerji morali pristati, da se nominalne obveznice zopet reducirajo.

Zdi se mi potrebno, da tu na kratko ponovim II. del svoje razprave.

Nominalne 3% obligacij, ki tvorijo glavni kontingent, se je prvotno, kakor že vemo, glasil na 500 fr. frankov. Jednako vrednost predstavljajo tudi 4% obveznice serija W in 5% obveznice serija B. Koncem leta 1919. je znašal celokupen obligacijski dolg Južne železnice približno 2 milijardi franc. frankov.

Po rimskem sporazumu reprezentirava vsaka na francoske franke — obveznice v markah bo društvo plačalo — glaseča obveznica samo še sledečo vrednost: Najmanj 60 zlatih frankov in največ 1125 zlatih frankov. Kot fiksna baza za amortizacijo je iz tehničnih razlogov predvidenih 90 zlatih frankov. V tem slučaju nosi vsaka obveznica 3.60 zlatih frankov obresti.

Celokupen obligacijski dolg znaša po rimskem sporazumu samo še 471.066.300 zlatih frankov, torej komaj eno dobro petino prvotne nominalne vrednosti.

Ker velja sporazum za celih 46 let, je zelo verjetno, da se bo francoski frank približal zlatemu; to je okolnost, ki govori v prid držav pri navedeni soluciji finanjskega problema južnih železnic.

Da nominalne obveznice varira od 60 do 1125 zlatih frankov, je kriv sistem, da dobi kosmati dohodek osnova za rento.

Naša delegacija je zahtevala, da se naša država iz budžetsko - tehničnih razlogov osvobodimo kompliciranega sistema rente na osnovi kosmatih dohodkov. Poskušali smo doseči rento, izraženo samo v eni fiksni svoti.

Po dolgih pregovorih z obligacionerji in družbo, kakor tudi predstavnik ostalih držav, smo slednjič uspeli, da so nam v principu priznali pravico do take rente. Nekateri so namreč izražali bojazan, da se s tem moti cel sestav, ki

je zgrajen v pogledu rente na osnovi obratnih dohodkov baš radi tega, da se ohrani družbi še nadalje vpliv na eksploatacijo njene železnice. Nato smo zopet potrebovali mnogo časa, da smo se zedinili na fiksni sumi. Splošno se je trdilo, da imajo naše proge največjo rentabilnost, kar da se je videlo že za časa provizoričnega režima, ko edino naša država ni ničesar doplačala ex titulo obratnega primanjkljaja. Naša država bo baje prva, ki bo morala plačati rento preko minimuma itd. V teh argumentih seveda naša delegacija ni mogla slediti.

Slednjič smo se tudi tu našli. Forfajtska svota znaša za nas 5.800.000 zlatih frankov. V tem znesku je zaračunana tudi fiksna odškodnina od 50.000 zlatih frankov za uporabo skupnih postaj (n. pr. Ljubljana gl. k.), ki se po sistemu kosmatih dohodkov mora posebej plačati in to na osnovi investiranega kapitala. Glavno pa je, da je v tej sumi zapadenih tudi 600.000 zlatih frankov, ki bi jih morala po mirovni pogodbi plačati naša država za leta 1880. od Ogrske odkupljeno progo Zagreb-Karlovac. Kakor sem že enkrat omenil, ta renta počenši z letom 1919. ni bila več plačana. Tozadevni zaostanki so do danes narasli na 2.400.000 zlatih frankov. Na ta račun nam je treba plačati samo 200.000 zlatih frankov enkrat za vselej. Konec prihodnjica.

— g. Zagrebški tržni trg. Zagreb, dne 25. maja. Cene v dinarjih za 100 kg. postav: noška, odnosno volvodinska postaja, notraj: Pšenica (76 do 77 kg.) 440 do 450, rumena koruza 260 do 270, bela 290 do 300, defektna 250 do 260, rž (71 do 72 kg.) 350 do 365, ječmen za pivovarstvo 325 do 335, za krmo 295 do 310, oves 290 do 300, pšani fižol 500 do 600, beli 450 do 450, pšenina moka 650 do 700, »2« 650 do 675, »3« 625 do 650, za krmo 220 do 240, ržena 525 do 530, drobnj otrobi 160 do 170, debeli 250. Tendence: mirna, slaba.

— g. Novosadska blagovna borza dne 25. maja. Novi Sad, 25. maja. Cene notraj: baška pšenica (77 do 78 kg.), 2 do 3%, 8 vag. 425 do 435, baška 77 kg. 2% 2 vag. 437.50, banatska ab Novi Sad, 77 kg. 3% 432.50, baški ječmen 60/61 kg. 1 vag. 280, baški oves ponudba 287.50, sremski 1 vag. 295, baška koruza 3 vag. 255, baška 2 do 4% defektna 3 vag. 252.50, baška ab Tisa, 10% defektna 1 vag. 250, baška, okrogla 4 vag. 252.50, baška, okrogla 4 vag. 252.50, baška dupl. kasa 2 vag. 260 do 265, banatska ab Bos. Brod 10 vag. 272.50, baška moka »0«, ponudba 655, baška na bazi »0« 1 vag. 650 na bazi »2« 1 in pol vagona 600, »2« ponudba 612.50, »3« ponudba 550, »4« ponudba 500. Tedenno neizpremenjena.

— g. Beogradska blagovna borza dne 25. maja. Beograd, 25. maja. Notraj: pšenica, 76 kg. 4%, franko Beograd ponudba 450, koruza franko Beograd, 2% zaključek 260, koruza franko Šmederovo zaključek 270, slive 55/100, franko Valjevo jakanje 250, pšenica 75 kg. 6% franko obala Beograd, zaključek 415, seno franko Beograd ponudba 175. Tendence: slaba, sanžmanje za pšeno.

— g. Ljubljanski trg. Upeljava mestne mesnice je ugodno vplivala na mesne cene. Mesarji so bili prisiljeni, da konkurirajo mestni mesnici. Ustavilo se je nadaljno dviganje cen in tudi cene deloma znižale. Mestna mesnica prodaja po 21 din. kg. Blago je dobre kvalitete in se občinstvo opozarja, da se v lastnem interesu v čim širšem obsegu poslužuje mesnice. Cene mesa pri mesarjih so sledeče: v mesnici po mestu 28 do 28 Din, na trgu I. vrste 23 do 25, II. vrste 18—23; telečina I. vrste 23—25, II. vrste 22; svinčina I. vrste 30—35, II. vrste 28; trebušna slanimina 38—39, riba in salo 40, ameriška mast 36, domača 43—45, šunka 45—56; koštrun 16 din, jagmetna 20, kozlišč 25. Piščanci: manjši 20, večji 25, divjačina in rib ni. Mleko 4—5, čajno maslo 78—80, jajce 1.25—1.50. Specifično blago: kava Rio 44, Santos 60, Portoriko 80, kristalni sladkor 27, v kockah 28, namizno olje 30, jedlino 22, Testenine I. vrste 21, II. vrste 13.50, Moka št. »0« 7.50—8, črna krušna moka 6, kaša 6.50, ješprej 7.50, otrobi 2.50, koruza moka 4.50, ajdova moka I. vrste 9, II. vrste 7, oves 3.50, fižol: ribničan 5.50, prepelica 6. Glavna solata kg 10—12, kislj repa 2, kislj zelje 3.50, kg karfiola 10, špargli 30, grah v stročju 9, luččen 20, če-bula 3, česen 8, novi krompir 10 do 12. Če-ne zelenjave so v splošnem na ljubljanskem trgu vzvzemli glavne pridobitne sestje daleč pretrane.

— g. Oddaja kuponov K obveznicam predvojnih negažiranih dolgov bivše Avstro-Ogrske. Finančna delegacija objavlja službeno, da so se morale po razpisu generalne direkcije državnih dolgov v Beogradu z dne 14. maja t. l. D broj 9626 obveznice predvojnih negažiranih dolgov bivše Avstro-Ogrske oddati s kuponškimi polami vred. Kdor bi kuponških pol ne bil oddal obenem z obveznicami, naj jih torej pošlje naknadno neposredno generalni direkclji državnih dolgov v Beogradu.

— g. Dobava envelop (etiket) in pečat. V pisarni smodnišnice v Kam-niki se sklene dne 1. junija t. l. ob 11. uri dopolne direktna pogodba za dobavo 85.000 komadov envelop (etiket), 300.000 komadov pečat. Predmetni oglas je v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

— g. Dobava orožja. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se bo vršilo dne 8. junija t. l. ofertalna licitacija glede dobave orožja za železniške delavce itd. Oglas, ki vsebuje splošne pogoje, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled; natančnejše podatke, zlasti tudi seznam orožja, pa je dobiti ustmeno ali pismeno pri ekonomatu direkcije državnih železnic v Subotici.

Politikne vesti.

== Klerikalni v slabi volji. Politični dogodki se ne razvijajo tako, kakor so to želeli in zamislili klerikalci. Zato vlada, kakor nam poročajo iz Beograda, v klerikalnih krogih velika povišanost, zlasti slabe volje pa je dr. Korošec, ker mu prihajajo iz Slovenije neprestano iz vrst njegovih somišljenikov pozivi, naj že vendar enkrat izposljuje, da dobe klerikalci pokrajinsko upravo v Sloveniji v svoje roke. Tudi iz Ljubljane pritiskajo nani, da bi napravil konec svoji dosežani brezplodni politiki. Korošec je sedaj v veliki zagoni, ker se je preč vezal z Radičem, da bi mogel kar preko noči spremeniti svojo taktiko in preiti z razvitiimi zastavami v vlađni tabor. Velike preglednice mu delajo tudi radikali, ki so se v zadnjem času jeli bližati demokratom. Korošec se boji, da bi končno vendarle prišlo do izmirjenja med radikalno in demokratsko stranko, kar bi zadalo smrtni udarec njegovi politiki. Zato snuje noč in dan načrte, kako bi to preprečil in kako bi dosegel, da bi vendarle prišlo do sporazuma med Radičem, vlado in radikalno stranko. Zato pritiska na vse načine na Radiča, da bi reduciriral svoje zahteve na minimum. Toda Radič je trdovraten in noče poslušati Koroševih nasvetov. Ni se zato čuditi, da je Korošec in z njim vsa klerikalna delegacija obupana. Zgradiła si je toliko gradov in zasnovala toliko lepih načrtov, da vsi gradovi so se porušili in izvalovili so se vsi načrti.

== Trikratna smrtina obdoba Radiča. Vidovdan, glasilo organizacije jugoslovenskih nacionalistov v Novem Sadu priobčuje članek »Ima li i sad nekoga u ovoj zemlji, ko brant Radiča?« in izjava med drugim: »Stjepan Radič je zaslužil smrtno kazn 1. 1918., ko je prvi zapeljane mase naščeval proti državi. Mi smo mu odpustili, žrtvovali slovenski sentimentalnosti korist države. Stjepan Radič je v drugi zaslužil smrti radi veleizdaje, ko je z 200.000 podpisov obtožil našo demokracijo v Ženovi. Mi smo mu zopet odpustili. Stjepan Radič je zaslužil v tretji smrti, ko je v svojem znanem govoru zagrozil naši demokraciji z intervencijo sovetske nam Nemčije in sovjetske Rusije... Na ta izvajanja odgovarja zagrebški »Pravda«: »Na tak brezpriznani atentat na posebno svobodo hrvatskih politikov odgovarjamo: »Ne samo, da so ljudje, ki bodo branili Radiča, marveč so tu vsi Hrvati, ki ga bodo branili, vsi do zadnjega. Za njim kot predstaviteljem stoji velika večina hrvatskega naroda in ta narod ne bo dopustil, da se mu karkoli prigodi...«

== Zmislino. Pokojni generalni ravnanj Piro se s svojim neumornim delom, z miraviljsko marljivostjo ustvarja »Kmetijsko družbo« takšno, kakršna je danes. Vse svoje življenje je posvetil blagru slovenskega kmeta. Bil je vzgojitelj in učitelj slovenskega kmeta nad 40 let, naučil ga je umnega kmetovanja ter ga dvignil na visoko stopnjo kulture. Razvoj in napredek na gospodarskem polju v naši pokrajini je po večini delo njegovih rok, njegova zaslug. Seveda, tudi pokojnik je bil človek podvržen človeškim slabostim, kakor vsak drugi. Toda keda je med nami brez greha in slabosti? Tudi tisti ne, ki mečejo s slastjo kamenje na druge. Med pokolenji ljudi pa je navada, da ob grobu porabi na vse, kar je bilo in da ne nosijo mrtnice in sovražstva preko groba za pokojnika. Teh običajev pa naši klerikalci očividno ne poznajo. Današnji »Slovenec« posveča pokojnemu Gustavu Piru zgolj tisto, kar ni bil klerikalci, v celoti štiri vrstice, prav toliko, kakor zadnjemu kolarju v narodoljubniški goraki vasi. In vendar je bil Gustav Piro mož, ki je vzbujal s svojim delom in s svojimi sposobnostmi respekt tudi v klerikalnih vrstah. Omenjamo tu samo dr. Lampeta, da ne govorimo t o dr. Šusteršiču. Sicer pa je prav tako, saj bi bila izjava, ako bi pisal mrtice nekrolgi svojih žrtvil.

== Dosednja lekcijska. 29. maja prireže bolgarski »Junaki« (Sokolji) velik zlet v Sofiji. Povabil so tudi češke Sokole, da prisostvujejo temu bolgarskemu telovadnemu prazniku. Čehi pa so odgovorili, da se udeležijo samo pod pogojem, ako Bolgari povabijo tudi »Jugoslovenski Sokolski Savez«. Bolgarski »Junaki« ne priznavajo sokolske idejne baze. Ko se je izvršilo udeležanje Jugoslavije in so se jugoslovenski Sokoli združili v enoten savez, je na Čehe neugodno vplivala vest, da se Hrvati odcepilo od tega saveza. Bolgarski »Junaki« pa so bili prvi, ki so čestitali hrvatskim Sokolom na tem uspehu. Pot iz Sofije do sokolske Prage vodi preko Beograda. Pravimo: doledna lekcijska.

== Odlikovanje politikov. Z redom belega orla II. razreda je bil odlikovan Ljuba Davidović, s Karagiorgjevo zvezde IV. razreda bivši predsednik narodne skupščine dr. Ivan Ribas in poslanec Teodor Božović z redom belega orla IV. razreda.

== Patriotičen list. Na jugu naše države v makedonskem mestu Bitolju, kjer je leto dni tednik »Julius Zvezda«, ki ga ureja znani narodni bojovnik Spasije R. Popović. Cih tega lista je propaganda in tečajna lista za duhovnega elementa našega naroda in narodne samostojnosti med našimi vojaki pod Orlo. Cih tečajnega elementa je v zanimanem zadetku. Poleg tega slike iz mučeniškega življenja tega dela našega naroda, list z upešani prikazuje in razpravlja o njegovih oblikah.

ponov in druge kulturne pridobitve ter tako štiri ideje tozega kmetstva in modrostnega poznavanja teh znanstvenih bratov. Bori se tudi odločno proti anacionalnim in protidržavnim elementom in širi med narodom slogo in ljubav do države, kralja in narodnega edinstva. Enoletno uspešno delo tega edinega nacionalnega in narodotrankega lista v Južni Srbiji vsi prijatelji in rodoljubi naše države z veseljem pozdravljajo. Zato ga priporočamo tudi našim študentom.

== Nova politična lista v Prekmurju. V Murski Soboti je začel te dni izhajati tednik »Szabadsg« (Svoboda), ki bi pa moral izhajati dvakrat na teden, da zmoro delo seboška tiskarna. Izdaja ga v madžarskem jeziku Hartner Nander, sin Oca Hartnerja, ki je bil pri zadnjih volitvah kandidat samostojne kmečke stranke. Morda je tudi ta list dete pričakovanih volitev. Naklada (3000) iztisov je velika, upamo tudi, da bo i denarna žrtev velika, ker so po našem mnenju že minili časi, ko je kril v madžarskem jeziku tiskani list v Prekmurju svoje stroške. — Drugi list je »Naš Dom«, narodnosocialističen tednik. Tiska se v tiskarni Panonija v Gornji Radgosi. Kot izdajatelj in urednik je podpisan dr. Slavko Vesnik, odvetnik v Murski Soboti. Ta tednik je pisan trojno in piše jezik, ki naj pridobi Prekmurca polagoma za književno slovenščino. V političnem oziru pa ne bo dosegel nikakih uspehov, ker ni v Prekmurju tal za narodne specialiste, tudi če bi zatajili pri volitvah bistven del svojega programa, t. j. prilastek naroden, in bi se pokazali samo kot socialisti. Ker je pa v Prekmurju potreben slovenski list napredne smeri, mu želimo, da razširi krog svojih sotrudnikov in naročnikov v korist slovenske stvari. — Javnost bo zanimalo tudi to, da izdaja znani Kukurčev kandidat Kühar še vedno svojo »Morsko Krajino«. Ko je bila njegova izdaja pri zadnjih volitvah razkrita, se je splošno mislilo, da preneha njegov list. Na splošno presenečenje pa izhaja še, dasi v bolj klavni obliki. Očividno ima Kühar trdo kožo in misli poizkusiti še kje svojo srečo.

== Angleško runenja o Makedoniji. »Near Est« je pred kratkim priobčil zanimiv članek o makedonskem vprašanju, v katerem pravi, da to vprašanje nikakor ne sme biti rešeno na balkanski način. Če zavezniške države to dovolijo, bodo storile veliko napako, kajti mir v orijentu bo še nadalje ogrožen. Poglavitni pogršek Makedoncev je njihova šovinistična ljubezen do rodne zemlje. Ta ljubezen jih žene v skrajnost in zato je razumljivo, da so začeli dalekosežne akcije za politično neodvisnost. Nahajajo pa se med dvema ognjem: z ene stran jih pritiska Jugoslavija, z druge pa Stamboljski, ki je radi državni interesov nastopil z vso odločnostjo proti komitaisu. V tem smislu je bila sklenjena pogodba v Nišu, ki pa ni dosegla svojega cilja v polnem obsegu. Bolgarska vlada se ali ni brigala za makedonsko vprašanje, ali pa je žrtvovala Makedonce za blagor večine. Očividno je Stamboljski sklenil, da je nastopil čas, ko se to gibanje lahko definitivno zatje. Takoj nato so Makedonci napovedali bolgarski vladi vojno in pričakovati je, da bo slednja v kratkem začela iztrebljavati komitaise ali pa se bo vnela v Bolgariji krvava meščanska vojna. Te bi bila za Evropo velika sramota. Antanta in Društvo narodov mora najti način, kako bi bilo mogoče zadovoljiti oboje sovražna tabora. Ideja avtonomne Makedonije v okviru Jugoslavije bi bila edina praktična rešitev tega perečega in zapletenega vprašanja.

== Ameriški delavci proti komunizmu. Samuel Compers, energični predsednik American Federation of Labor, je prišel oster boj proti škodovalcem delavskih interesov, med katere prištevajo v prvi vrsti komuniste. Compers izjavlja, da bi bilo delavstvu gorje, ako bi se komunisti in slični revarji pelastili delavskega vodstva. Delavci bi padli v pravo sužnost. Compers govori tako pred delavci na zborovanjih in jeden njegovih zadnjih govorov je imel ta uspeh, da je stople v velike American Federation of Labor znova 10.000 članov, ki so bili nekoč izstopili radi nekih sporov. V omenjenem društvu je organiziranih nad 4 milijone delavcev.

== Proti Madžarom. Maršal Foch je v pogovoru z urednikom »Matina« rekel med drugim: Čehoslovaki so pozorni na to, kaj se godi na Madžarskem in po mojem mnenju imajo precej prav. Ne rečem, da bi bilo treba imeti nezaupanje in strah pred Madžari, toda še nekaj let si jih moramo ogledovati pobližje, ker v njih še vre žolga po maščovanju in ker se nikakor ne morejo sprijazniti s novim stanjem razmer. Ne bilo bi na mestu govoriti o neki resni nevarnosti, toda potrebna je pasna in trdna politika. Madžari treba vedno pobližati, ker je nemorena in se poslužuje v borbi proti sosedom narkotični laži. »Revue de Hongrie« je to dni izšla, kako da so zatirane v sosedstvu madžarske manjšine in kako vitezke da skrb Madžarska za svoje manjšine. Kako prodrznosti a Če-

škoslovenska republikas odgovarja tako-le: O tem, kako so Mađoni Madžari v Čehoslovaški, sprizuje to, da ima 747.000 Madžarov v Čehoslovaški republik 12 poslancev, in madžarskih listov izhaja 60. 300.000 Slovakov na Madžarskem pa nima nobenega poslanka, nobene šole in nobenega časopisa, kar nam kaže največjo kulturno barbarstvo, katere izvršujejo danes Madžari na Slovakihi.

== Madžarski strah pred Fochom. Madžarski tisk se peča v dolgih člankih s prihodom maršala Focha v Prago. Zanimivo je zasledovati obseg in vsebino omenjenih člankov. Tako vidi »P. M. H.« v Fochovem obisku novo orijentacijo svetovne politike, ki ima princiisti Franciji svetovni diktat. Madžari se posmehujejo, da je minister Udržal nazival Focha nositelja mira, češ da gotovo ne gre za mir, ako je vojaški dostojanstvenik na diplomatskem potovanju. Foch ima — po madžarskem domnevanju — zblizati Čehoslovaško in Poljsko ter ustvariti enotno fronto proti neprijateljem Francije in proti ruskim bolševikom. Foch ima baje tudi rešiti vprašanje glede Javorine, na katero gledajo Francozi kakor na povsem neznanu zadevo, ki pa povzroča v obeh slovanskih državah kritično napetost. Drugi časopisi pišejo v podobnem tonu ter pripisujejo Fochovemu potovanju vse mogoče namene, samo pravega ne. Seveda, mož, ki je porazil avstrijsko, madžarsko in nemško armado, je preplanel Madžarom vsekaže v veliko strašilo in zato vidijo v njem vse mogoče. — Pragi očito, da bo pijana od same radosti, da ima Focha v svoji sredi. Kaj bi šele počeli v Budimpešti, ako bi v Prago prišel ne Foch, ampak kdo izmed prvih veljakov antantnih držav?

== Madžarstvo gine v Bratislavi. Ker se je po zadnjem ljudskem štetju izkazalo, da ni v Bratislavskem sodnem okraju niti 20 odstotkov Madžarov, je odredilo pravosodno ministrstvo, da se bode odslej uradovale samo v slovaškem in nemškem jeziku. Javni napisi so se že izvršili v tem smislu in madžarščina je izginila iz vseh desk za označila in razglase.

== Nemški učitelji v Podboranih na Češkem je hotel napraviti z nemškimi otroki majniški izlet, pa je prosil železniško upravo za znižanje vozovnic. Prošnjo je napisal samo v nemškem jeziku, a mu je bila vrnjena s pripombo, da mora biti po zakonu napisana ali v češkem ali češko-nemškem jeziku. Nato je nemški učitelji odgovorili, da rajši ne reflektira na znižano vozovnico, kakor da bi prosil tudi v češkem jeziku. Pač smešen nemški odgovor. V svoji ošabnosti ni oškodoval le samega sebe, temveč tudi starše, kateri bi mu dali gotovo princeren odgovor, ako bi to vedeli.

== Cerkevni konci v Moskvi. Izvestija opisujejo potek cerkvenega koncila v Moskvi tako-le: Govor Krasnickega (ugleden pravk žive cerkve) je bil poln besed, ki jih cerkev dosedaj ni poznala. Revolucija, sovjetska vlada, inozemski kapital in tem podobni izrazi so se ponavljali pogosto. Naša dolžnost je služiti sovjetski vladi, je dejal govornik. Mi, narodna cerkev, moramo podpirati ljudsko vlado. Vsi delegatje so morali izpolniti posebno registracijsko anketo. Med navadnimi vprašanji, kakor ime in priimek, rojstni kraj, izobrazba itd. so bila še posebna vprašanja o današnjih razmerah in sicer 1. stališče napram sovjetski vladi, 2. stališče napram delovanju patrijarha Tihona, 3. mnenje o detronaciji Tihona, 4. s katero politično stranko simpatizira, 5. da-li ga je patriarh Tihon preganjal, 6. kako misli o Tihonovem proglasu iz leta 1918., 7. je-li član kakove nove cerkvene struje, 8. da-li je bil za sovjetske vlade sojen ali kaznovan za politične ali kriminalne zločine, 9. da-li je bil sojen za skrivanje cerkvenih dragocenosti. Bolševiki so prišli s svojimi anketami tudi do duhovnikov.

== Sedniš v Cehih po narodnosti. Te dni je izšel v Pragi almanah doželnega sodišča v Pragi. Kakor se da iz almanaha posneti, opravlja v Cehih sodno službo 214 avskultantov, med katerimi je 131 Čehov ter 88 Nemcev, 207 sednikov IX. čin. razreda, med njimi je 62 Čehov in 145 Nemcev, 172 sednikov VIII. čin. razr., med katerimi je 60 Čehov, pa 111 Nemcev ter 1 Rusin in 220 sednikov VII. čin. razr., od teh je 162 Čehov in 58 Nemcev. V narodnem oziru je razmerje Čehov in Nemcev jako aktualno, če pomislimo, da se sprejemajo pravni praktiki po narodnostnem ključu.

VREMENSKO POROČILO.

— Dunaj, 26. maja. (Uradno vremensko poročilo.) Včeraj je temperatura ponekod paskočila že na 20° (v Celovcu na 27°). Z večerom je bila ob severnem vzhodu Alp velika nevihta in obilna dež. Dnevi struji so videli nad Tirolsko in Nijžo Avstrijo gozde oblake. V drugih krajih Avstrije je bilo večinoma jasno. Na zapadu in severovzhodu je temperatura nekoliko padla, na jugu pa se je zvišala. Pričakovati je zelo spremenljivo, nestalno tempo, morda že ponekod dež, ponekod viharje, bolj hladno in sušne razmere.

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

DRAMA.

Sobota, 26. maja. »Kar hečete«. Red C. Nedelja, 27. maja. Kat. društvo rekodelskih pomečnikov priredi proslavo 25. in 50. letnega jubileja velikega jugoslovenskega vladike dr. Ant. Bonaventura Jelica. Spored: 1. St. Premr? »Pozdrav vladike«. Mešen zbor s orkestrom. 2. M. Elizabeta: »Ob jubileju«. Deklamacija. 3. »Skrivnosti sv. maše«. Po Calderonu dela Barca priredila M. Elizabeta. Začetek ob 17. popoldne. Izven.

Ponedeljek, 28. maja. »Hamlet«. Red A.

OPERA.

Sobota, 26. maja. Zaprt. Nedelja, 27. maja. »Vrag in Katrac«. Začetek ob osmih večer. Izven. Ponedeljek, 28. maja. Zaprt. Torek, 29. maja. »Carmen«. Gostovanje g. Josipa Rijave. Začetek ob pol osmih večer. Red B.

— Vojasitvo in gledališka uprava. Ustavni svet gledališke uprave je omogočila dne 16. t. m. uprizaritev opere »Carostrelce« za vso ljubljansko garnizijo. Izberno uspeha predstava je dosegla popolnoma svoj namen: vzbujati razumevanje in ljubezen do umetnosti v pripristom vojaku, posebno v onem, kateri valed oddaljenosti svojega domovja od večjega mesta ali valed sile miselja do sedaj se ni imel prilike videti slihi predst. Komanda Dravske divizijske oblasti izrekla tem potom gledališki upravi, vsem igralcem, igralcem, vodji in članom orkestra ter ostalim sodelovalcem, kateri so s svojim trudom in požrtvovalnostjo pripomogli k lepemu uspehu predstave svojo najiskrejšo zahvalo in pepelno priznanje. — Je zapovedi komanda načelnik staba gen. štabni potpukovnik Aleksandar A. Stojanovič.

— Gdč. Vanda Pokonowska, poljska slikarica, ki že deli časa živi v Zagrebu, otvorila 26. maja v Umrkovem salonu na Hlizi izložbo svojih novejših slik in zagrebških karikatur.

— Poleina izložba v Splitu. Te dni otvorila v Splitu razstave slik znana umetnika g. Emanuel Vidović in Andjele Uvodić. Prvi razstavi do 30 slik, drugi enako številno bakrovezov. G. Vidović je že l. 1921 razstavil v zagrebškem Umetniškem paviljonu z velikim uspehom.

— Ob priliki letošnje stoletnice Smetanovega rojstva izda češka državna založba njegova zbrana dela.

— Slovenska Matice. Knjige Slov. Matice za leto 1922 bodo skoro dotiskane. Poverjenike, ki že niso pobrali in poslali članarine za navedeno leto, nismo prosimo, da ne nemudoma store. V kraljih, v družbah, društvih in podjetjih, kjer ni poverjenika, pa bi se moglo pridobiti kaj članov, naj se kdo prostovoljno oglasi v pisarni Slovenske Matice v Ljubljani, ki mu bo poslala nabiralno poho ter vsa potrebna polasnila. Zemeljevid slovenskega ozemlja, prvo edino in največje slovensko delo te vrste, je še vedno na razpolago in obenem z njim kazalo vseh krajev, ki se na njem nahajajo. Zemeljevid stane 30 dinarjev, kazalo pa 15 dinarjev. Baje je še v zalogi lepa knjiška za mladino: »Iz Ljubljane čez poljane« z ljubimi pesmice: Vide Jerajev in bogatimi ilustracijami Gornjara dr. Kosa. Cena 15 dinarjev. — V zalogi so še poleg knjig srednjih let take nova izdaja: dr. Dras. Loharja: »Politična življenja Slovencev«, dr. Ivan Laha: »Češka antologija«, Pavla Goleto dvoje zbirk pesmi: »Večerna pesmarica« in »Pesmi o zlatolastih«, Vsak, ki se zanima za edice Slovenske Matice, naj zahteva enih vseh matičnih knjig. Matična pisarna na Kongresnem trgu št. 17/I je odprta vsak delavnik od 10. do 12. in 15. do 17. ure.

— »Zemski svet«. Pravkar je bila razposlana 5 številka »Zemskega sveta«, ki prinaša sledeče vsebino: Obrazi in duše II. Sarah Bernhardt (s portretom) A. I. Kuprin (iz rusine prevela P. Močvarjeva) Olesia. Dr. Ivan Laha: »Glabrian in Šomblija. Anica Loharjeva: Slabost otrok materina posebna skrb. Davorinka Deželova: Lepi dom. Iliab dem. Marica Bertoleva: Jubilej. Iva Red I.: Pesme. Poldi Leskovčeva: Čarje. Izvestja: Društvena p-ročila. Po ženskom svetu. Gospodinjstvo. Materinstvo. Kuhinja. Iz naše skrinje. Ročno delo. Razgovori. Listnica uprave. Modna priloga v peti številki obsega 6 strani ter prinaša prav čedne modele, med temi tri lične oblike za birmanke, več vzorcev na krizice (moravski motif), rube za okraske k modelom, perila in zavese za okno ter opis modne priloge. Stremenje za napredek tega lepoga slovenskega ženskega lista se izraža v vsaki novi številki bolj in bolj in mi duša, da se dan za dnem oglašajo nove narodnice. Vse one, ki so se priglasile pomoči, ko je pošla že II. naklada prvega zvezka, prosijo upravo potrpljenja. Čim bo dotiskana tretja naklada I. zvezka, ga dopolnje uprava vsem onim, ki ga niso še prejeli.

— Delavski ljudska visoka šola priredila v nedeljo dne 27. t. m. ob 9. dopoldne (tožno) v zborniški dvorani na univerzi predavanje z naslovom: Razvoj človeka. — Predavanje sledi diskusija. Delavci, pridite v obilnem številu!

— Ljubljanski Zvon prinaša v majski številki tele vsebino: Otakar Březina-Igo Gruden: Mnezice. — Perdo Kozak: Meje. — Marija Kmetova: V mečju. — Dr. Ivan Prijatelj: Poezija »Mlado Poljske«. — Janja Olaser: Moj ded. — Alojz Kraigher: Martin Klobasa. — Vaelav Burian: Otakar Březina. — Dr. Ivan Lah: Nazeri o politiki slovanstva. — Miran Jare: Črni čarobni. — Književna poročila. — Kronika. — Kongres jugoslovenskih gledaliških umetnikov se vrši v Splitu 5. 6. 7 in 8. l. u. l. Na kongres bodo pozvani vsi jugoslovenski operni in dramski umetniki. Pri tej priliki vprizaritjo Sevilljskega brivca in Ričoleta in sicer po dvakrat, ker bodo menjali zagrebški, beogradske in ljubljanske umetnike. Na Boffičev poljani pa prirede skupno s splitsko Filharmonijo in z vojaško glasbo mlada ljudska veselica.

— V. redni občni zbor »Narodne galerije«. Iz poročila o zaključenem četrtim poslovnem letu »Narodne Galerije« povzemamo, da je vršilo društvo v najširšem obsegu svoje naloge. Redno so se vršile skupne oborove seje po enkrat mesečno, direktiva dela za izvršitev predlogov so prevzeli odseki: finančni, razstavní, publicistični in propagandni. Prostori javne zbirke slovenske moderne v Kresiji so se prenovili in dali zbirki galerijsko obličje; slikam so se preskrbeli novi okvirji; v zbirki so zastopana dela slovanskih mojstrov slikarjev iz kiparjev: bratov Subicev, Petkovska, Franke, Azbata, Kobilčeve, Vesela, Groharja, Jakopiča, Sternena, Jame, Vapotiča, Tranki, Kosa, Bernekarja, Napotnika, Dolinara in drugih. Radi pomanjkanja prostora, ki ga grafični, pasteli, akvareli, risbe itd. niso mogli namestiti »Galerija« si je letos začela nabavljati zbirko slovenske grafike. Galerijski inventar se je pomnožil za sledeča dela: 5 slik Petkovska (olje), 1 slika Santija (olje), 3 slike Jame (olje), 1 slika Groharja (olje), ena slika Strojca (olje), plastika Zajca, zbirka šestindeset listov radirank, litografij in lesorezov Jakca, dvanajst lesorezov Maleša; podarjene so bile: 1 slika Kurza Goldensteina (olje), 1 slika iz Lavne, jeve šole (olje, bandero), 1 slika Götza (olje, bandero), 2 lesoreza Giurica; skupaj 73 del. — Tekom leta je izdala »Galerija« svojo publikacijo: Slovensko moderno umetnost, I. slikarstvo v veliki obliki albuma, z uvodom dr. I. Cankarja in 27 reprodukcijami v heliografski tehniki. Publikacija, ki stane za člane 25, za nečlane 35 Din., je v slovenski publicistični prvotna pridobitev, ter ji bodo sledile plastike, grafika, arhitektura itd. — Uredil se je arhiv, ki izkazuje 362 števil. — Krona društvenega delovanja je bila prireditve historične razstave slikarstva na Slovenskem v dnevi avgusta in septembra v Srednji tehniki šoli. Ideja razstave, ki je bila predvidena gmočno z ogromnim stroškom in moralno le kot eksperiment za sistematično zbiranje in gojitve interesa za upodabljajočo umetnost preteklosti, se je izobličila v veliko dejanje izrazite revije slikarstva preteklosti na Slovenskem. Financiranje razstave je bilo prevzel vodstvo Ljubljanskega vselejama, nabiranje materiala in aranžiranje razstave pa je izvršil z največjo požrtvovalnostjo odbor, pri čemer so se znanstveni zavodi, korporacije in privatniki, kakor posestniki slik s posodo radevolje odzvali in tako pripomogli k velikiemu uspehu razstave, ki bo svoje sadove pravilno mogla pokazati šele tekem let na podlagi študija in interesa, ki ga je ozivila oziroma vzbudila. Vseštev šolski obisk je posetilo razstavo ca. 10.000 oseb. Umetnostno in zgodovinsko društvo je priredilo 20 predavanj in vodstev po razstavi za vse sloje. — Težko odobrovo delo je bila skrb za nabiranje gmočnih sredstev za nakup umetnin, za vzdrževanje galerije itd. Potreba »Narodne Galerije« niso v nobenem razmerju z dolodki, kar gre na rovaš današnjim razmeram, ki nacionalnim kulturnim prikljam v splošnem niso ugodne. Ustanovnih članov je na novo pristopilo pet: industrijalce g. A. Vodnik z 2000 K., veletržec g. I. Jelacin z 1000 K., veletržec g. A. Spitzer s 600 K., g. dr. Sagadin s 500 K. in g. dr. J. Godnič s 500 K.; skupno šteje društvo 63 ustanovnikov, ki so vplačali 92850 K.; rednih članov je bilo v 4. letu 147, ki so vplačali 7173 K. Utesnjeno v pet sob bivše Trgovske zbornice v Kresiji, je odbor sprico konstantnih pripraskov umetnostnih del in bogatega galerijskega materiala, ki ga je pokazala historična razstava, stalno obravnaval vprašanje možne razširitve galerijskih lokalo; stanovanjska kriza je odgovarjala z nezgodnim: veto! Kočljivo mrtvo točko je s krepko roko odstranili bivši pokrajinski namestnik in minister g. Ivan Fričar. Kot zupan ljubljanski je bil ustvaril s svojo inicijativo začetek samostojne galerije upodabljajočih umetnosti; po mnogih letih mu je ideja galerije ostala nezmanjšana v misli in srcu in v 4. letu registrira odbor »Narodne Galerije« veliko narodno kulturno delo tega moža. To je ideja samostojne stavbe za Narodno Galerijo, ki jo je tudi realno podprl in izvedel; kajti edino po njegovi zaslugi upravlja danes odbor Stavnih fond Galerije, v znesku ca. 650.000 Din. S pismom od 24. junija 1922. »Narodni Galerije« je v vnesenih besedah imenoval prvo svoje nakazilo v znesku 250.000 Din. kvas, iz katerega zraste dom naših umetnosti. Na njegov poziv in posredovanje so nato vplačali znatne zneske sledeči: Prva Hrvatska štedionica, Zagreb 125.000 Din, Wiltschnigg, Ljutomer 50.000 Din, Franjo Zagar 37.500 dinarjev, Dr. F. Born, Tržič 25.000 Din, Ljubljanska Kreditna banka 12.500 Din, A. Westen, Celje 12.500 Din, Vinko Majdič, Kranj 10.000 Din, D. Rakusch, Celje 6250 Din, Združene Papirnice Večje 6250 Din, Vinko Avguštin, Celje 10.000 Din, Posojilnica v Celju 7500 Din, Fran Cerar, Domžale 3750 Din, »Oriente« d. d., Maribor 2500 Din, Anton Badl nasl. Maribor 3000 Din, Emerik Mayer, Ljubljana 2500 Din, Ivan Kraker, Ljubljana 2000 Din, A. Globoknik, Zelenaki 1500 Din, Fr. Calcari & brat, Skofja Loka 1250 Din, A. Urm, Zavrč 1000 Din, Rudolf Margheri, Stari Grad 750 Din, Trboveljska premožkopna družba 75.000 Din v državnem posojilu. Prometni zavod za premož, Ljubljana, 12.500 Din. Za te odlične zasluge ga je občni zbor soglasno imenoval za prvega društvenega častnega člana. Obglasno poimensko zahvalo je izrekel občni zbor tudi prijateljem društva, darovalcem za stavbni fond, novim ustanovnikom, predsedstvu in tajništvu in vsem, ki so pripomogli k uspehi prireditvi historične razstave, tako posojevalcem slik in odsekom, ki so brezplačno žrtvovali svoj čas in delo, predvsem pa Uradu Ljubljanskega vselejama za gmočni trošek. Občni zbor je končno imenoval »Zbornik za zgodovino in umetnost« za svoje oficijelno glasilo, izpeljal malo korekturo pravil in izvolil na novo z dvema izjemama stari odbor. Za predsednika: Ivan Zornama, za podpredsednika: dr. M. Zernika in monsignora V. Stesko, za tajnika dr. I. Cankarja, za blaginajnika arhitekta V. Subica, za odbornike: dr. J. Regalija, ravnatelj H. Krofta, R. Jakopič, I. Kobilčev, Frana Kralja, A. Bukovec, H. Franza, dr. Mesenela, dr. J. Dostala, I. Franketa, dr. F. Stetela, S. Santija, J. Zupana, arh. R. Kregarja, F. Vesela; za preglednike dr. S. Viranta in J. Erzina.

— Slovenski književni trg. Poslednja leta se je slovenski književni trg znatno razširil. Originalna literatura se je nekako zredčila, za to je vzkliko prevodno književnost naravnost bohotno. Pri tem pa obseg ni vedno držal koraka z dobro slovensko. V tem oziru nam je Cankar nalezal

neozdravljivo jezikovno gurmanstvo. In prevode Zupančičev, Gradnikov in Levstikov čitamo v prvi vrsti s jezikovno zvestostjo. Saj ni lepšega užitka, kakor tisto zadivljenje, ko se ustaviš in ponovno prelesti stavek in njegov predzno izvirni izraz. Tako prevodno literaturo je v poslednjem času začela zalagati za razpisno marljivo založba Kleinmayer - Bamberg. Kar sipa knjigo za knjigo. Georges Rodenbachovo Mrtvo mesto v Gradnikovem prevodu ti odpira nov svet. Mistično prerajanje z bogato duševnostjo in še vernejšim izrazom. Knjiga bo slaščica za tiste, ki vidijo v zrenju sanjskih svetov prelest svojega notranjega življenja. Gradnikov jezik se temu romanu tako prilaga, kakor nikoli tega. A okoren v tem smislu, kakor je bistveno vsak Primorec, sestavlja jezikovni izrazovalec. Avtoritativni Kranjec živa srčni svoj jezik nepriljubeno iz sebe, zato pa ležerno, brez umstvene točnosti in opreznosti. Seveda se ta nanaša na karakter jezika, ne pa na njegovo slovniško značilnost. Ksaver Meško, ta tihi sanjar in slovenski Tolstoj, hrepenenja prepelje po božjem miru in notranji dobroti je priredil drugo izdanje svoje knjige »Ob tihih večerih«. Baš danes živa in pristna, kakor nikoli pred vojno. Tudi Funtek je predelal svojega »Zlatoroga«, ki mu ga je napisal Baumbach, da z njim odkrije stemečim Slovencev njih jezik za najtežje prevoda vezane besede. Tudi ta predhodnik njegovega Funkovega prevoda bo našel verne bralce. Dr. Korun, naš humorist, ni smel izostati, da se kot tretji pridruži prejšnjim dvem in pripravi drugi natis svojih spak. Saj sicer bi ne bil humorist. Pa šla je ta satire, humoristika, ter posebno »in drugor«, pa boste videli njegov žuboreči humor, nekoliko neizdelan zato pa naravnost učinkovit. Sedaj pa pridejo kar tri prevodi našega »Jeziknega« moistroja Levstika: Maurice Leblanca Arsen Lupin, gentlemen vlogilec, Conan Doyle, Zgodbe Napoleonaove huzarja in Friderika Maryyeta Morski razbojnik. Pa reči ali zanikaj, da ne uživam teh zgodbo, čisto detektivskih, tudi natvni, toda vsikdar pestrih in zanimivih za tiste, ki se oslanjajo na svežem jezikovnem izražanju slovenskega Sloveka. V tem Levstikovem jeziku se nahaja današnji duh slovenske pisne. Kdor ima zanj razuma in smisla, bo našel tudi v teh prevodih ure pravega duševnega blagostanja. Čital jih bo s slastjo nad jezikom in silnostjo izraza. Tudi deca to žalostništvo ni pozabila. Ikdaj je v enako krasnem prevodu mišno Waldemara Bonselsa Prigode čebulice Maje. Mojsirka knjiga za otroško srce in njega naivno življenjsko pojmovanje. To je mladeniška knjiga, ki spada v vsako družino! Letošnji binkoštni prazniki niso pravi književno tržni dnevi. Tudi ni pravega razpoloženja, kakor ob Božiču in Veliki noči. Pravzaprav ob Božiču samem, tako smo postali revni in zanikerni. Založništvo Kleinmayer - Bamberg naj nadaljuje po tej poti in naj razširi knjižne trge na Velikonočo, kakor tudi na Binkoštno praznik. Tedaj bo postalo pravi kulturni faktor. S predstojeci mi knjižarni, ki so tudi okusno opremljene, je naložila za enkrat prav lep kupček na binkoštno miznico.

— Jo Vojnov, naš veliki dramatik je v ponedeljek 21. maja čital v Beogradu v napolnjeni dvorani nove univerzitetne zgradbe peto dejanje še neobjavljene tragedije »Carica snova« in drugi del »Dubrovačke trilogije« (»Suton«). Njegovo predavanje je zapustilo po poročilih beogradskih listov nepozaben vtis.

— Literarni piederstvi: revija za literaturo i umjetnost se imenuje 1. številka lista, ki ga je začel izdajati, urejati in si ga tudi priščati g. P. Bauer v Zagrebu 1. 1923.

— K dr. Karlinovi korekturi kritika. V naglici sem zamenjal kresnega botra Premrove »Božične svite«. Obtožujem se in obžalujem, kakor je pred menoj že to storil koncertni poročevalec »Jutranjih Novosti«, ki je zagrešil isto napako. Tedaj: ne dr. Cerin, ampak prof. Karol Jeraj je prvi dirigent Premrove »Božične svite« in to na glasbenem koncertu »Glasbene Matice« ob priliki njenega 50letnega jubileja. Pri tem je sodeloval pompozni orkester orkestralnega društva. Natančni datum sem pa pozabil. V ostalem se sklicujem na tedanje svoje oceno, ki je bila za prof. Karla Jeraja in za orkester orkestralnega društva prav gotovo zasluženo lažljiva. Ne vem, zakaj se g. dr. Karlin razburja. Prisegam mu, da zgoraj omenjene nesreče nisem namenoma »zakrivil«. Prepričan pa sem tudi, da g. prof. Karla Jeraja nikdo, samjani jaz, ne odroka njegovih vrh, njegove trudaljubivosti, njegovih visokih sposobnosti. Istotako sem vedno naglašal, da je orkester pod taktirko g. prof. Karla Jeraja provrsten. Nепotrebno je bilo torej brez vidnega vzroka zopet in zopet poudarjati vse to, kar so vsi gg. poročevalci vseh listov konstatirali. Vzrok tisti globlje. Zdi se, kakor bi in vsega večerajšnje pisanja dihala rahla sapica ljubosumnja. Isti pojav — ob drugih prilikah — lahko zasleduje pozorni čitalec prosvetnih vesti v naših dnevnikih zadnje čase večkrat. Toda o tem drugič. Dopuščam, da je taka ljubosumnost častna in vlad svojih posledic največkrat le v korist našemu glasbenemu delu. Prav z obema rokama podpišem vsako besedo, ki jo je napisal včeraj g. dr. Karlin v pohvalo g. prof. Karla Jeraja in njegovega orkestra. Zavarujem se pa še enkrat najodločneje proti pederstvom očitku, češ nameroma sem zamenjal g. prof. Karla Jeraja z dr. Cerinom. Drugi odtok glede obsežnosti orkestra pa tudi ne drži. Morda se v svojem poročilu zadnjič nisem dovolj jasno izrazil. Nisem nameril raziti na številnost izvajalcev, a na številnost uporabljenih različnih instrumentov pri današnem glasbenem obsežnem delu. Karlo Jeraj je v Palmu uporabljal poleg basov tudi klavir, basovsko kitaro, anglijski org. itd. To sem hotel reči in nič drugega. Karlo pa je bilo izvajalec na vseh, kar jih nisem štel, ampak same postali. Vselejsem orkestru in vsakemu zasedenemu delavcu prav iz srca želim takoga ljubosumnega budnega, poročevalnega in vseznega sodnika ter zagovornika, kakor je v svojem dopisniku in za svoj kolektor g. dr. Karlin.

Julijska krajina.

— Iz Istre. Zdravnik dr. I. Šebesta je prišel v Istro pred 40 leti. Vso to dolgo dobo je bil dobrotnik našemu ljudstvu pri izvrševanju svojega poklica in kot boritelj proti krivicam, ki so se vsipale na rame istrskega trpinca. Zadnje čase je živel dr. Šebesta v Pazinu. Vztrajal je, dokler je mogel, slednjič se je vrnil to dni v svojo češkoslovaško domovino. Ljudstvo ga obdrži v dobrem spominu in mu ostane hvaležno za njegovo plemenito delovanje. — V Rovinjskem selu rogovili med hrvatskim ljudstvom italijanski duhovnik, ki zahteva, da mora vsakdo, kdor ima kako opravilo pri njem, pripeljati s seboj tolačca, kajti on nima volje, da bi se priučil jezika svojih vernikov. On govori samo italijansko v cerkvi in v svojem uradu. Tako postopa katoliška cerkev v Italiji z jugoslovanskim ljudstvom.

— Vzposoblenostni izpiti na učiteljski v Tolminu se začne 28. t. m.

— V Gorici vpripori gorški godbeni krožek 26. in 27. t. m. v Trgovskem domu burko »Pretkani komik« ali »Brez županovega dovoljenja«.

— V Bovcu priredi pevsko društvo »Rombo« dne 27. t. m. dramo »Velejo«.

— Zopet granate. V Dobredu sta Ivan Lakovič in neki Italijan odpirala neeksplozirane granate. Tudi s kladivom sta tolkla po njih. Ena granata je eksplodirala in ju razmesarila. Ali ne bo nikdar konca takih nesreč?

— Iz Ajdovščine. Dramatični krožek je vpriporil po vojni že 50 predstav. Petdeseta predstava je bila Strindbergova drama »Pelikan«. Igralo se je izborno. Delovanje dramatičnega krožka beleži velik uspeh, ki je še toliko večji, ako se pomisli na vse razne ovire in težkote, ki se stavljajo na pot kulturnemu delovanju med Slovenci.

— Z Gorškega. Mestno upravo v Gorici vodi vladni komisar. Med meščanstvom se širi zahteva, da se obnovi redna in zakonita občinska uprava v mestu. Proti tej zahtevi je nastopil list »La Voce dell' Isonzo«, ki izjava, da večina meščanstva ni zrela za nove volitve, zato da je boljše, da ostane še dalje časa na čelu občine vladni komisar! — Pričakuje se odpuščati okoli 4000 primorskih železničarjev, ako se izvede odlok št. 153, ki se tiče nebojevnikov, sprejetih v službo po 24. maju 1915. Radi tega je šla deputacija železničarjev k senatorju, tržaškemu županu Pitaccu, da bi posredovali v prilog železničarjev. — V Ajdovščini so ustanovili podružnico raznarodovalnega društva »Dante Alighieri«. V odboru so sami Lahji. — Tolminsko učiteljsko društvo bo imelo svoje zborovanje 10. junija t. l. v Kobarižu.

— Poitalijančenje gorških Slovencev je napovedal novi perfekt, ki je te dni nastopil svojo službo v Vidmu. Uredniku lista »Gazzetta di Venezia« je rekel glede politike napram Slovincem, da bo krepko podpiral vsako uspešno sredstvo in orodje italijanske propagande in tako se bodo mogli Slovenci kmalu smatrati za dobre zveste Italijane, kakršni so oni iz Sv. Petra ob Nadžli. Furlanija ima izvršiti veliko narodno poslanstvo v krajih, ki so se združili potom vojne z domovno. Ona mora zopet ponaroditi to zemljo in to ljudstvo. — Torej očitno poitalijančenje! Prefekt Pisenti je eden glavnih fašistovskih pravokov. Ko izgine fašizem, pa se v Italiji najbrže marsikaj spremeni!

— Italijanska šola v Trbižu. Italijani so se z zvitostjo, katero jim je vladna rada podprla, polastili občinskega zaseda v Trbižu in sedaj se jim je posrečilo tudi že zapreti nemško meščansko šolo. Pred nekaj dnevi so sklicali na shodo, na katerem se je sklenilo, da se nemška štirirazredna in italijanska trirazredna šola združita v eno šolo s 5 razredi, ki bo italijanska in v kateri bo nemščine le toliko, kolikor je za sedaj še potreba. Govoril je na shodu tudi inženir Minoli, ki je razlagal fašistovsko pedagogijo, da ne gre za nemške otroke, ki žele doma govoriti nemško, da bi se podučevali v šoli v nemščini, marveč je potrebno, da nemščini napravi prostor italijanščina. (Za italijanskega otroka seveda velja pedagoško načelo, da se ima tudi v šoli podučevati v svojem materinem jeziku.) Tako usiljujejo Italijani svoj jezik povsodi. Posebno lahko pa jim je uspelo, spraviti Trbiž popolnoma pod italijansko pest.

— Usoda Pale. Te dni se je mudila v Rimu deputacija istrskih županov. Razlagali so obsepo stanje cele dežele in prosili pomoči, sklicujoč se na obilice, ki jih je dal ministrski predsednik Mussolini poslanecem pred kratkim. Župan nesrečne Pule pa je imel še posebno težko nalogo, naglašati propadanje mesta. Prebivalstvo odhaja, dela ni, ako se delo v arsenalu reše štrik, potem ostane nesposobnih z dem. 80. junija t. l. še zadnjih 2000 delavcev. Župan Carvina je poganjal na srce meročastni fakturisti, da naj laj store za Pulo, da bo mogla živeti vsaj nekakšno življenje. Marsikdo delo bi se lahko odstopilo Puli, kak zavod, kak država ušitica te ali one vrste bi se lahko našle v mestu in ni treba preloziti v Benečijo stvart, ki bi bilo uspešno v Puli. Tako je onako je hotel župan Carvina (redčen Hrvat), toda vse laže talno, da Rm nima sra za Pulo, da je Pula že življenjska je propadla, moči, ki jo podpira v istro rabiho naselbino.

— Čuvajo kupačo od domoljubnih tovarnih trdnjav Peter Kozina & Co. z znanjem »Polica«, kar se naj primarno nabaviti in naci. Oblevna zbirna na dobo in drobno Ljubljana, Droc 20, ter Aleksandrova cesta 14.

Gustav Pirce.

S tragičnim koncem je izstopil iz slovenskega javnega življenja mož, ki si je pridobil neveljavne zasluge za naš splošen gospodarski in kulturni razvoj. Komaj par let je od tega, ko je slovensko časopisje brez razlike strankarskega stališča venčalo to življenje s vsesplošnim priznanjem in opisom ogromnega dela, ki ga je izvršil za napredek slovenskega kmetijstva. Njegove predse slovenskega kmetijstva. Njegovo kmetijska družba povspela do največje, do zgodovinske institucije slovenskega naroda. Koliko znanja je raztrosilo Pirčevo neumorno pero v desetletjih, ko je sam pisal, izdal in urejeval strokovno glasilo slovenskega kmetijstva »Kmetovalca«, ko je zbiral strokovno gradivo in ga prirejal za naše domače prilike in potrebe. Usoda je nanesla, da je Kmetijska družba ob preobratu prešla v nove roke in da je bil izvoljen vpokojeni generalni ravnatelj za njene predsednika. Brez vsake pijeote do življenjskega dela osivelega javnega delavca je nasprotna stranka sklenila uničiti moža ne morebiti iz idealnih, kmetijskistrokovnih vidikov, temveč iz gmotnega hrepenenja po premoči v kmetijski organizaciji. Nepristranska javnost je uvidela, kam meri neupravičena gonja. Ni pa mogla preprečiti, da bi ne bilo to nečloveško podjetje ugonobilo živcev nesrečnega predsednika in ga pognalo v tragično smrt. Samo iz neizmerne bolesti nad zadano krivico je bil mogel roditi ta strahoviti sklep! Zgodovinski anali pa bodo zabeležili življenje in delovanje tega kremenitega moža.

Generalni ravnatelj Gustav Pirce se je narodil v Škofji Loki 1. 1859. Posvetil se je kmetijskim naukom in po končani študiji odšel na Češko na praktično vežbanje na neko češko velepossestvo. Nato je služil štiri leta kot učitelj na deželni vinarski in sadlarski šoli na Slapu. 1. februarja 1884 je bil imenovan za tajnika in potovalnega učitelja Kmetijske družbe v Ljubljani. Za delo je pograbil z vsemi rokami in še tisto leto prevzel uredništvo družbenega glasila »Kmetovalca«. Kot urednik je prehodil vse stopnje in stopil 1. 1919 kot generalni ravnatelj v pokoj. Strankarske prilike po preobratu so nanesle, da je bil nato izvoljen za predsednika Kmetijske družbe.

Njegove zasluge za strokovno in prosvetno povzdigo slovenskega kmetijstva so ogromne. Prosvetno, vzgojno, organizatorično! Njegova dela in listi tvorijo celo knjižnico slovenskega kmetovalca. Leta 1884 je izdal knjigo o »Mlekarstvu«, leta 1888 je sledilo »Vrtarstvo«, leta 1902 »Gospodarske razmere na Kranjskem«, dal je knjižice o »Prasičereh«, »Govedoreh«, »Poglavje o govedoreh na Kranjskem«, »Določanje tolobe v mleku« in druge. V »Novicah« je obelodanil opise svojih potovanj po uzornih čeških, slezijskih in ruskih veleposestvih. Mnogo je prevajal tudi iz drugih jezikov. V svojem književnem delu se je dotaknil vseh vprašanj slovenskega modernega kmetijstva od ameriške sadne sušilnice in koruzne uši do redilnih snovi v zemlji. Moderno življenje na Slovenskem je njegovo delo. Zanimal se je za gorenjske pašnike ravno tako, kakor za dolenske vinograde. Slovensko kmetijstvo je za zainteresiral za moderne ideje in da ta način ustvaril gospodarsko bazo slovenskega naroda. V organizatoričnem oziru je osnoval nebroj gospodarskih, mlekarških, živinorejskih in splošno kmetijskih združenj. Sebi pa je privzgojil lepo število naslednikov in danes razpolaga slovensko kmetijstvo z dobrimi strokovnjaki, ki bodo Pirčevo delo nadaljevali.

Poleg splošnega kmetijskega dela se je udeleževal tudi ostalega kulturnega življenja in bil do 20 let odbornik »Dramatičnega društva«, nato predsednik in blaginjak »Gledališkega podpornega društva«. Šele z njegovimi pobudami so se začele vzprižati v Ljubljani slovenske opere. Pokojni Pirce je privabil v Ljubljano lepo število čeških in poljskih opernih pevcev in umetnikov.

V celom enotno življenje, o katerem bo poročala zgodovina slovenskega gospodarskega in kmetijskega razvoja! V osebnem občevanju je bil blag in vester, v uradu nad vse marljiv in v vsem energičen, dasi somertija rezek ter nagel. Na koncu življenja je bil do hitela tragična usoda neveljavnosti, ki je ni mogel prenesti. Očimnem delavcu na gospodarskem, kulturnem in političnem polju oklani slovenski narod vidi blag goni, ki so jo vprizorili izvestni krogi proti njemu, časten in trajen spomin!

Prisomba, ki jih je povojna psihoza zastrupila v toliki meri, da predpostavljajo strankarske in politične ambicije individualnim sposobnostim in zaslugam posameznika, naj bo tragična smrt pokojnega resno opomba.

Prenos judenburških žrtev in kosti Ivana Endlicherja.

— Prenos judenburških žrtev in kosti Ivana Endlicherja. Odbor prosi vsa društva, organizacije, zveze, korporacije itd., ki se nameravajo polnoštevilno udeležiti pogreba naših narodnih mučenikov, da odboru na naslov: dr. Tone Jamar, Prešernova ulica 5, najkasneje do 31. maja prijavijo svojo udeležbo, da se morejo pravočasno izdelati podrobnosti žalnega spreveda. — Izkop v Judenburgu in Gradcu se nepreklicno vrši dne 29. maja. Prihod vlaka s krstami v Maribor je določen na 31. maja. Slovesen sprejem v svobodni domovini je v Mariboru dne 31. maja ob 16. popoldan. Dne 1. junija odpelje osebni vlak, ki prihaja iz Maribora okoli 10. dopoldna, žrte proti Ljubljani, kamor dospajo še isti dan. V soboto, dne 2. junija so krste z zemeljskimi ostanki naših narodnih žrtev postavljene na mrtvaški oder v Narodnem domu, kamor ima občinstvo prost dostop od 9. dalje. — Točno ob 3. popoldan istega dne se začne premikati žalni spreved po Aleksandrovi cesti, Dunajski cesti, Sodni ulici, Komenskega ulici, Vidovdanski cesti, Trgu Tabor, Vrhovčevi ulici, Ahaciljevi cesti, Martinovi cesti na pokopališče k sv. Križu. — Vse one gospode, katerim je odbor dostavil nabiralne pole, prostimo, da pole — tudi prazne — vrnejo nepreklicno do 31. maja t. l. — Ker odboru niso znana vsa imena in naslovi vojakov bivšega 17. p. p., ki so bili po preteklem sodu 1. 1918 v Judenburgu obsojeni na smrt, odnosno na dolgoletno ječo, a pozneje pomilosteni, jih prosimo tem potom, da svoje naslove prijavijo in da se po možnosti udeležijo pogreba sotrpnirom, katerim je bila usoda krutejša in jim ni dovolila, da bi doživeli dan svobode. — Občine in postaje ter različna društva ob progi južne železnice opozarjamo na ta spored prevoznih dispozicij in jih ponovno prosimo, da prirede žrtvam najsvečanejši sprejem. Pozabimo na dneve skrbi in združimo svoja srca v močan plamen hvalečnosti do borcev za našo svobodo, obnovitvo prispe, da hočemo čuvati in braniti to, kar je zgrajeno na potokih naše krvi.

PROGRAM

Izkopa in prevoza judenburških žrtev v domovino.

29. maja. Ob 6. zvečer izkop žrtev v Judenburgu in prepeljava istih na Judenburški kolodvor.

30. maja. Odhod vlaka z žrtvami ob 5. zjutraj z osebnim vlakom. Prihod v Gradec ob 9. uri dopoldne.

30. maja. Ob 11. uri dopoldne uravoniranje pokojnega Ivana Endlicherja v vagon judenburških žrtev.

30. maja. Odhod vlaka (tovornega) z mrti iz Gradca proti Mariboru. Prihod v Maribor ponoči, eventualno proti jutru. (Za slučaj, da voznika mrtvev s posebnim vlakom ne bi bila dovoljena, odpeljejo se judenburške žrte dne 30. maja 1923 ob 6.16 uri s tovornim vlakom iz Judenburga direktno v Maribor, kamor dospo 31. t. m. dopoldne. Zemeljski ostanki Ivana Endlicherja se v tem slučaju odpravijo dne 30. maja 1923 popoldne v posebnem vagonu s tovornim vlakom do Maribora, kamor dospo 31. maja zjutraj oziroma dopoldne. V Mariboru se uravonirajo v voz judenburških žrtev).

31. maja. Po carinsk. poslu se vagon primeren okraši. Ob 4. popoldne svečan sprejem žrtev na kolodvoru. Sprejema se udeležijo — poleg zastopnikov odbora iz Ljubljane — mestna občina mariborska, politične in vojaške oblasti, kulturna in prosvetna društva mariborska.

1. junija. Ob 10. dopoldne odpelje vlak s krstami proti Ljubljani, kamor dospo okrog 15. ure.

Izkopa v Judenburgu prisostvujejo trije zastopniki glavnega odbora, ter spremljajo krste od Judenburga do Ljubljane.

2. junija. Ob 6. zjutraj se krste na ljubljanskem glavnem kolodvoru izvagonirajo in prepeljava v Narodni dom, kjer se položijo na mrtvaški oder.

Občinstvu je dostop k mrtvaškim odrom dovoljen od 9. do 14. ure.

2. junija. Točno ob 15. uri svečanostni mrtvaški spreved izpred Narodnega doma na pokopališče k sv. Križu. Krste se prepeljujejo na 6. mrtvaških vozovih na pokopališče. Mrtvaški spreved se bo pomikal po naslednjih ulicah: izpred Narodnega doma po Aleksandrovi, Dunajski, Sodni, Komenskega ulici, po Vidovdanski cesti, Trgu Tabor, Ahaciljevi, Martinovi cesti na pokopališče. Natančen spored in razvrstitev spreveda se objavi pravočasno.

2. junija. Po prihodu na pokopališče se krste prenese v Kapelico, kjer se blagoslove, od tam na grobišče.

Po izvršenem cerkv. obredu zapoje pevska družba žalostinko. Nato nastopijo govorniki in sicer: Zastopnik širšega odbora, zastopnik združenja invalidov, zastopnik Omladine, zastopnik oblasti, Končno predsednik glavnega odbora. Ob sklepu govorov se izvrši odkrije spomenika, katerega izroči predstavitelj odbora zastopnikom mestno občino Ljubljano z listi in cedlami.

Sokolstvo.

— Jezdni odsek telovadnega društva Sokol Ljubljana se udeleži dne 2. junija t. l. pogreba judenburških žrtev dne 3. junija 1923 pa razvijata naraščajega prapora Sokola II. — Prijave sprejema brat načelnik Franke. — Zdravo!

— Sokolsko društvo v Ljubljani (Nar. dom) pozivlja svoje članstvo in naračaje, da se v čim večjem številu v civilni obleki udeležijo poldnevnega izleta moške deca na Brezovico v nedeljo 27. t. m. Odhod z vlakom ob 13.15. Povratek zvečer z vlakom ali pa peš.

— Sokolsko društvo Ljubljana II. proslavi v nedeljo dne 3. junija t. l. svojo 15. letnico in razvije naraščajega prapora. Slavnostni spored je sledeči: Dne 2. junija ob 8. uri zvečer mirovoz in poldnevna kumet; dne 3. junija ob 6. uri zjutraj budnica, ob 8. uri dopoldne skušnje za telovadni nastop v Hribarjevem gaju (Kolefija); ob 10. uri dop. zbiralšče članstva v Hribarjevem gaju; ob pol 11. uri dopoldne odhod na Kongresni trg; ob 11. uri slavnostni občni zbor v dvorani »Kazine«; ob 12. uri razvite prapora na Kongresnem trgu na to slavnostni spreved. Ob 11. uri dop. pričete kveselice v Hribarjevem gaju. Točno ob pol 17. telovadni nastop članstva in gostov. Po telovadbi ljudska veselica. Pri prireditvah sodeluje železničarska godba in pa lastna društvena godba. Opozorjamo zlasti zunanja društva na ta spored, da si primerno uredijo čas prihoda. Ker je v soboto 2. junija popoldne pogreb Judenburških žrtev, zamorejo zunanja društva z lastnato združiti udeležbo pri pogrebu tudi z udeležbo pri Sokolski slavnosti dne 3. junija t. l. Prosi se za mnogobrojno udeležbo, da bo zopet enkrat minifistrala v Ljubljani sokolska misel. — Zdravo!

— Sokolski zlet v Karlovcu. Dne 29. juna c. g. bit če u Karlovcu zlet sokolske župe Novomesto, na kojem će učestvovati i znatan broj društva, koja pripadaju okolišnim župama. Kako je Karlovač naročito leti varredno ugodno izletišče za vrlo dobrih željezničkih vezama, pruža se svima prijateljima Sokolstva prilika da i oni prisostvuju tog jugoslovanskoj narodnoj manifestaciji i da joj dadu još lepši i snažniji biljeg.

— Mladinski odsek Sokola I. opozarja na izlet deca, ki se vrši v nedeljo, dne 27. t. m. v Ponoviče pri Litli. Odhod iz Ljubljane iz glav. kolodvora z vlakom ob 12.19. Povratek z večernim vlakom ob 21.30. Vožnja po železnici stane Din. 8.50. Deco sprejema na postaji Litja celokupaj naraščaj, s katerim si potem ogleda Litljo, in se poda v grad Ponoviče, ki je oddaljen pol ure od Litje. V Ponovičah sprejema naraščaj ruska deca. Pred gradom se vrši nato kratek nastop, proste vaje, igre s petjem, petje naše in ruske dece itd. Odhod po isti poti nazaj v Litljo. Pot iz Litje v Ponoviče se vije ob goru, je sečna, lepa pešpot. Vabimo starše in vse, ki ljubijo naravo in deca — našo bodočnost — da pohitijo v nedeljo z nami na ta izlet. — V slučaju slabega vremena se vrši izlet prihodnjega nedeljo. Legitimacije po Din — 50 se dobe v društveni pisarni na Taboru. Še danes popoldne od 4. ure do 7. zvečer. — Na svidenje! Mladinski odsek!

— Z Jesenic. Jeseniški Sokol ima 3. junija svoj javni nastop, s katerim hoče pokazati svoje delovanje in uspehe. Ker pa je Sokolu treba tudi gmotnega uspeha, posebnost sedaj, ko gradi svoj dom, se vrši povodom nastopa tudi srečanje. Posebno pridni in poštovni valovi ob pobiranju dobrotkov oziroma denarnih darov sta Sokolici Sušnik Mici in Zupan Pavla, ki prav marljivo obiskujeta hiše in s svojo prav umestno zgovornostjo znata pridobiti marsikoga v krog darovalcev. Pohvaliti moramo tudi zavedno Sokolico Tatjana Obrsnelovo, ki je tudi nabrala veliko darov. Zavednim Sokolicam vsa čast. Služijo naj drugim v zgled in bodrilo.

Razgled po slovanskem svetu.

— Slika bitke na Beli gori. V privatni posesti nekoga Angleža se nahaja do sedaj še neznan olnat slika bitke na Beli Gori, ki bi jo Čelji radi kupili za svoj muzej. Prodaja te zgodovinske dragocenosti je bila poverjena neki trvdki, ki je zahtevala zanj, prvotno 150 f. št. Ko je za zvedela, da slika nima tako velikega svetovnega pomena in da predstavlja samo lokalno zgodovinsko vrednost, je znižala ceno za tretjino. Ker pa je cena še vedno previsoka, je noben praški muzej ali galerija ne more kupiti. Slika je 54 cm visoka in 130 cm široka in je zelo podobna gravirani podobi iste bitke, ki jo je izdelal 1622 leta slikar Rafael Sadler. Češki listi apelirajo na mecene, naj store svojo narodno dolžnost in prisrčno na pomoč muzeju, ki bi si to redko umetnino ze lo bogatel.

— Lord Cavan na Poljskem. Minuli teden je obiskal poljsko republiko načelnik generalnega štaba angleške armade lord Cavan. Njegova misija glasom poljskih listov nima političnega značaja, marveč je le odgovor na lanski poset Sikorskega v Londonu. V Krakovu so priredili visokemu gostu prisrčen sprejem. Lord si je ogledal mesto in njegove znamenitosti ter izjavil, da smatra za veliko srečo, da se je uresničila njegova želja, spoznati osebno poljski narod in njegovo osvobodeno domovino. Iz Krakova se je odpeljal angleški vojaški dostojanstvenik v spremstvu svoje soproge in svite v Varšavo, kjer se hoče podrobno seznaniti z notranjo uredbo in uravro države kakor tudi s kulturnimi in gospodarskimi pridobitvami poljskega naroda. Kakor je videti, sta se Angleška in Francija začeli resno zanimati za mlado slovansko državo.

Darila.

Uprava našega lista je prejela za: Ciril Metodovo družbo, Gosp. Lavoslav Schwentner daruje mesto v ena na krsto vladn. svet. Munde Din 100.

Sofia Ljupat

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 26. maja 1928.

Javen odgovor na javno pismo. Predsedstvo Slovenske kršćanske - socijalne zveze v Ljubljani je v »Slovenstvu« od 25. maja t. l. name naslovilo odprto pismo. Predsedstvo se pritožuje, da je bila dne 13. maja v št. 112 dnevnika »Jutro« v Ljubljani napadena in žaljena zastava SKSZ povodom udeležbe te organizacije z zastavo vred pri sprejemu pevskega društva »Stankovič« iz Beograda. Predsedstvo apelira name kot predsednika pripravljalnega odbora za sprejem pevskega društva »Stankovič«, da bi moral kot tak poskrbeti tudi za brambo zastave in organizacij SKSZ pred nevalificiranimi napadi. Naj ugotovimo povsem iskreno, da nisem čital dnevnika »Jutro« in mi zato ni bilo znano, da je bila in s katerimi besedami je bila žaljena zastava SKSZ. Čim se je bilo zaznalo, da najboljši srbsko pevske društvo ob svoji turneji obišče tudi Slovenijo in njeno kulturno središče, smo si bili na jasnem, da je storiti vse za čim dostojnejši sprejem in za čim udobnejše bivanje naših oddelčnih in ljubih gostov med nami. Arangement je prevzela Glasbena Matica, katere odbor je sklenil, da je pritegniti vsa v Ljubljani bivajoča kulturna društva ter druge v poštev prihajajoče činitele, vendar, mestno občino ljubljansko, časopisje in dr. Ravna sem torej po naročilu in s pooblaščenim odborom, ko sem kot predsednik Glasbene Matice razpolagal vabila. Če je bila katera korporacija zaradi svoje udeležbe pri sprejemu pevskega društva »Stankovič« in pri čem prireditelj napadena, je gotovo vredno obžalovanja, toda predsedstvo SKSZ precejeno obseg moje funkcije, ko ji prisojajo dolžnost branbe napadenega društva. Niti mi ne pristojata legitimacija v to, ali je manjše ali večje nad morebitnimi napadci, da bi bil mogoče uspešno odvrniti ali zavrniti njihov napad. Ni pravi naslov, ki se nanj obrača predsedstvo SKSZ. Moram torej odklanjati vsako odgovornost glede poročanja dnevnega časopisja o sprejemu pevskega društva »Stankovič«. Je to popolnoma avtonomna zadeva dotičnega uredništva, pa tudi stvar njegovega okusa in takta. Dr. Ravnihar.

Nepravno postopanje proti Slovincem na Koroškem.

Uredilcu uprlednega jugoslovenskega državljanca.

Pišajo nam iz Celovca: Na Binkoštno soboto je prišel v obiske v svoj rojstni kraj Borovlje trgovec z orožjem v Zagrebu g. Anton Borovnik, ki je že nad dve leti jugoslovenski državljan. AR komaj se je nahajal dve uri pod rojstno streho, že sta se pojavila dva lovdžalca in ga aretirala, češ da je »velozlojalec« ter ga odgnala v celovško zaporo, ne da bi mu navedli vzroke za aretacijo.

To nepravno postopanje je brez dvoma plod brezvestne demenciacije, ki izvira edino le iz urnebesnega sovražstva proti vsemu, kar je jugoslovensko. »Helmatsdienst« pride pač vse prav, samo da dobi vzrok za mučenje in šikaniranje našega brezpravnega življa na Koroškem.

Aretilanec je naš državljan, uprleden trgovec, mirna in poštena duša, ki mu niti na um ne prihaja, da bi pripravil na Koroškem kak »preobrate«. Zato pa odločno protestiramo proti takemu nečloveškemu postopanju in pozivamo našo vlado, da se nemudoma zavzame za aretilanca in poskrbi, da ga celovške oblasti izpuste na svobodo. Tudi naše poslanke pozivamo, da posvetijo temu nevalificiranemu postopanju svojo pažnjo.

Ta je pa lepa! Avstrijski državljan je klajto jo Jugoslaviji kot bi bili doma ali pa še bolj prosto, naše mirne državljane pa zapirajo na Koroškem kot »velozlojalec«! Ako se ne napraviti temu škandalu nemudoma konec, bomo prišli vračati: milo za drago!

Pečindvajsetletnico svojega ustojenja slavi te dni škof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Pred 25 leti je ves slovenski narod z navdušenjem pozdravil imenovanje dr. Jegliča za vladiko ljubljansko in ljubljana mu je priredila tako siljen sprejem, kakor ga morda ni doživel še noben ljubljanski škof. Vse je pričakovalo, da bo novi cerkveni dostojanstvenik storil vse, da se pomirje razburkani valovi politične borbe, ki je takrat bolj, kakor kdaj prej, zastrupljala naše javno življenje. Tade se žal niso izpolnile. Ali so bile temu krive zgolj razmere, ali je k temu pripomogel tudi škof Bonaventura, o tem ne maramo razpravljati. Med omini, ki so novega vladiko iskreno pozdravljali, je bil tudi naš list. Toda delovanje dr. Jegliča je bilo tako, da je vedno bolj in bolj izzivalo odpor v naprednih vrstah in da je moral tudi naš list zavedajoč se svojih naprednih tradicij, započeti ostro, včasih tudi brezobzirno borbo proti njegovi osebi. Razmerje med nami in škofom je bilo s tem

podano. Ker je dr. Jeglič smatral naš list, popolnoma pravilno, za glavnega nositelja naprednih idej, za glavnega borca proti klerikalizmu in duševnemu zarobljenju slovenskega ljudstva, je osredotočil vse svoje delovanje proti našemu listu. V pastirskih listih in s prižnice je grmel proti »Slovenskemu Narodu«, ga proklinjal in proglašal proti njemu bojkot, hoteč ga uničiti. Ves njegov trud pa je ostal brezuspešen. Danes, ko slavi škof dr. Jeglič 25 letnico svojega škofovanja, stoji »Slovenski Narod« trdnje, kakor kdaj prej, kljub sistematični gonji, ki jo je insceniral proti njemu škof dr. Jeglič. Njegovo projektstvo je bilo za nas blagoslov: nikdar bi se ne bil naš list v slovenski javnosti tako močno zasidral, ako bi ne bil delal zanj s svojim projektstvom in s svojo sistematično gonjo tako uspešne reklame škof Jeglič sam. Zato smo mu tudi dolžni zahvalo. Dasi je torej bil dr. Jeglič naš najhujši nasprotnik, ki je izrazil vsa sredstva, da bi nas uničil, in bi imeli vzroka dovolj, da bi mu vračali šilo za ognjilo, vendar radi priznavamo, da je mož dobrega srca in da ima toplo srce za svoje slovensko ljudstvo, priznavamo takisto radi njegove zasluge na kulturnem polju, saj je s svojo darežljivostjo omogočil, da je izšla cela vrsta naučnih knjig, ki bi sicer ne zagledale belega dne. Največja njegova zasluga pa je bila, da se je v kritičnih dneh majske deklaracije s vso dušo in z vso svojo avtoriteto kot cerkveni dostojanstvenik postavil na narodno stališče ter s tem nemalo pripomogel, da je vse slovensko ljudstvo enodušno izreklo svojo voljo po osvoboditvi in ujedinjenju s Hrvati in Srbi. Ta njegov čin, ki je nas, odkrito to priznavamo, naravnost presenetil, smo cenili in še cenimo tako visoko, da mu radi odpuščamo vse zlo, ki ga je skušal v dolgih desetletjih nagomiliti na nas. Zato se tudi brez žela in otrova, kakor se spodobi v resnici krščanskim ljudem, spominjamo njegove 25 letnice z željo, da bi ga izkušnje v preteklosti napotile, da bi bil v bodoče med nami v resnici blagovestnik mira, ljubezni in sprave.

Kukavičje jajce. Binkoštni števiki »Orjuna« se je od izvestne strani podtaknil članek z naslovom »Možnačaje nam je treba«. Članek, ki ga ne moremo označiti drugače nego pamflet najbolj ordinarne vrste, sicer ne imenuje imena osebe, ki ji je namenjen, jasno je pa za vsakogar, da meri na gda. dra. Vladimira Ravnihara. Odrka mu kot predsedniku naših prvih in najvzvišenejših kulturnih institucij stvarno kvalifikacijo za ta častna mesta, še bolj pa kvalifikacijo v moralnem oziru. Naš namen, da bi polemizirali s člankom ali da bi hoteli braniti dra. Ravnihara. Dr. Ravnihar v očitanih mu smereh ne potrebuje nobene obrambe. Njegovo življenje v 30letnem javnem nesebičnem delovanju je odprta knjiga. Katerokoli stran te knjige odpreš, ti pokaže moža le od dobre in lepe strani. Brez pretiravanja. Svoje politično prepričanje je vsikdar očitno in brez strahu izpovedoval, tako da si je o tem vsakdo, zlasti tudi politični nasprotniki, na jasnem. Člankarju, ki se nam hoče predstavljati za nekega pokrovitelja onih kulturnih institucij (Bog nas varuj takih »pokroviteljev«!) bodi povedano predvsem eno: kolikor nam je znano, se dr. Ravnihar ni vsiljeval na ponudeno mu častna mesta, ampak ga je članstvo opetovano z aklamacijo po svoji svobodni volji postavilo na čelo tem društvom. Članstvo je poznalo preteklost in sedanjost izvoljenčev, ni kupilo mačka v vreči. Ravno odlične lastnosti dr. Ravniharjeve so ga usposobile za vodstvo naših nacionalnih ustanov, ki v resnici potrebujejo možnačaje. One so v prvi vrsti pa tudi edine upravičene soditi o moralni kvalifikaciji svojega predsednika. Toda seveda, eno napako v svojem življenju je naredil dr. Ravnihar, da je obrnil hrbet demokratični stranki. Odtod gonja in vsa kovarstva v poslednjem času proti njemu, odtod članek v »Orjuna«, ki se hoče s njim po ovinkih zadeti dra. Ravnihara — politika. S prstom bi lahko pokazali, kdo je napisal ta članek. Kakor je obsoditi strahopetno zahrbtnost člankarjevo, tako se ne moremo dovolj prečuditi »Orjuna«, da si je dala na slepo podvaliti kukavičje jajce. Mnenja smo, da ima »Orjuna« dosti hvaležnejših nalog, kakor da pomaga v naša kulturna društva zanašati politiko ter da meče polena pod noge našim zaslužnim možem, kakor je dr. Ravnihar, ki ves svoj prosti čas nesebično žrtvuje javnemu delu. »Orjuna« ne more in ne sme prevzeti odgovornosti za podtaknjeni jej pamflet, ako noče gubiti simpatij in svoje reputacije. To velja tako za organizacijo samo kakor tudi za njeno glasilo, ki bi ne smelo pasti na stalež revolveržurnala, kakor se jih je bilo tudi v Sloveniji že nekoliko produciralo. — Za konec še eno. Člankar na neokusen način kliče iz groba za pričo dra. Ivana Tavčarja ter zlorablja neke njegove v slovenski humor in dovito zavite besede, ki jih je bil dr. Tavčar v volilni borbi leta 1908 izrekel o svojem protikandidatu dru. Ravniharju. Dr. Tavčar je kmalu po izvršenih volitvah temeljito revidiral svojo sodbo, kakor je sploh ležalo v njegovem značaju, da je rad in spontano popravil vsako, če tudi nevedoma storjeno krivico. Na najbolj očitni način jo je revidiral s tem, da je pozval dra. Ravnihara na najodličnejša častna mesta, ki je s njimi razpolagala stranka. Tega bi dr. Tavčar čisto gotovo ne bil storil, da je bila na dru. Ravniharju le najmanjša pega, ki bi ga diskvalificirala za ona mesta. Kdor je poznal dra. Tavčarja, ta ve, da je bil po svojem značaju in po svojem naravnem čutu glede tega neizprosno, pa naj je šlo tudi za najodličnejšo somišljenika ali prijatelja. Zato ponavljamo, da je več kot neokusno, ko dr. Tavčar sam ne more več govoriti, kdorkoli zlorablja njegove besede.

Slava Triglavskega pehotnega polka. V ponedeljek 28. t. m. praznuje naš domači pehotni polk, ki nosi ime »Triglavski«, svojo prvo slavo v spomin na dan, ko je slovenski planinski polk v koroški ofenzivi l. 1919, zrušil odpor sovražnikov pri Kotlah. Služba božja in rezanje kolača se vrši ob 10. dopoldne na dvorišču vojašnice kralja Petra Velikega — Osvoboditelja. Popoldne vojaška veselica na dvorišču vojašnice in sprejemanje gostov, a ob 21. zabava s plesom v isti vojašnici. Poveljnik polka je polkovnik Milan Radošavljčič.

Odgoditev likvidacije generalnega izseljeniškega komisarja. Generalni izseljeniški komisar v Zagrebu sporoča, da je vlada odgodila likvidacijo tega komisarja od 1. julija do 1. avgusta t. l. Neki zagrebški listi spravljajo odgoditev v zvezo z namero vlade, da končno vendarle prekliče svoj centralistični prenos izseljeniških zadev v Beograd.

Liga človeških uslužben. Se snuje v Južnoburžu, Zellwegu, Fohndorfu in Donawitzu. V teh industrijskih krajih je več tisoč slovenskih rudarjev, ki žele, da se narodno organizirajo. Slovenska uredništva prosijo, da bi jim pošljali svoje liste po možnosti brezplačno. »Slovenski Narod« jim bomo pošljali, čim nam namerjamo svoj točni naslov. Pripominjamo, da je samo v Donawitzu zaposlenih, kakor izkazuje zadnje ljudsko štetje, 521 Slovincem.

Vojakom in častnikom blagaja 17. pešpolka. ki se udeležijo pogreba narodnih žrtve, namerjamo odbor, da je kot zbirališče sanje določen restavracijski vrt hotela »Lloyd« (na Sv. Petre cesti) ob času obeda.

Škofov jubilej. Po soglasnem sklepu odbora »Zveze slovenskih pevskih zborov« priredi danes zvečer ob devetih ljubljanski moški zbor g. škofu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču kot podporniku naših kulturnih ustanov, zaslužnemu možu za majniško deklaracijo ter vnetemu jugoslovensku podokniču povodom njegovega jubileja. Združeni zbori zajo po vodstvom »Zveznega« povodca g. Zorka Prelova F. Juvancovega »Slovensko semljot«, F. S. Vilharjevo, »Naš svetec«, v kateri poje tenorski solo operni pevec g. Marij Šimenec, in E. Adamovič koral »Ti, ki si nas ustvaril« s spremljevanjem šofar misticke dravke divizije.

Časnik in dragulja. Pišejo nam: Naša časnikarstvo se ima boriti z raznimi materialnimi težavami in redki so listi, ki se vadržujejo le iz naročnine in iz dohodkov ispravnega oddelka. Mnogo časnikov ki niso imeli za svoje izdatke nikakega drugega kritja, je prenehalo izhajati. Ta usoda grozi tudi časnikom, ki se še danes vzdržujejo s tekmami materialnih žrtvami. Nedvomna je potreba časnikov, in naj že zagovarjajo kakoliškolikoli smert, ker iz njih črpa širja javnost dokola, ki jih s stališča stališča tudi presoja. Razvitost časnikarstva je merilo inteligence posameznega naroda. Za to merilo pa je danes tudi cena posameznih časnikov, ki se vedno dviga. Poleg visoke cene papirja vpliva tudi cena tiskarskih stroškov. Tiskarske osebe zahtevajo vsled naraščajoče dragine življenjskih potrebščin tudi sorazmerno zvišanje svojih prejemkov in to zvišanje določa sporazumno s tiskarskimi podjetniki na podlagi tabele, ki vsebuje vse neobhodno potrebne izdatke. Razlika med cenami, ki so uradno ugotovljene ne gre v žep grafičnega delavstva, temveč se porabi večji dohodek v kritje večjih izdatkov. Večji dohodek pa so obteženi poleg izdatkov za življenjske potrebščine tudi še z večjo postavko direktno davka tkzv. osebnemu dohodnino. Naravno je, če zahteva grafično delavstvo, da se tudi ta davčna postavka unese v tabelo za določanje dragine. Tiskarska podjetja ne bodo trpela tega izdatka iz lastnega žepa, zlasti še, ker se nahajajo v težki krizi, temveč bodo prenesle to breme na konsumente, v prvi vrsti na uprave posameznih listov, ki bodo primorane računati s povišanim tiskarskimi stroški. V preprečevanje tega bi morali vsi merodajni faktori zavzeti stališče proti taki davčni obremenitvi zlasti še, ker se ta davek za pokrajine izven Slovenije in Sarajeva žele predvideti. Ta predvidena postavka finančne odredbe bi se imela ertati v proračunski razpravi za vse pokrajine naše države, v kar so v prvi vrsti poklicani oni činitelji, ki imajo gotov vpliv in so posredno ali neposredno prizadevi.

Za varstvo in povadigo grafične industrije v Jugoslaviji. S kongresa Zveze združenih grafičnih podjetij smo dobili resolucijo, ki se glasi takole: Treh rednih tiskarskih kongresov v Splitu apelira na vodstvo države, da prepreči postopno uničevanje tiskarske obrti, ki nastaja na eni strani vsled visokih cen za papir, na drugi strani pa z dopuščenjem tiskarne knjig v našem jeziku v inozemstvu ter z nabavljenjem za državo izven naših meš. Nalaga se zvezi in upravi, da povodom tega apela in po želji vsega kongresa pošlje ministrstvu za trgovino in industrijo spomenico, v kateri

načrtujejo nepovoljno stanje tiskarske obrti vsled gori navedenih razmer. Zajedno naj uprava naprosi ministrstvo, da v interesu mlade tiskarske industrije pomaga z znižanjem carine in s povišano carino, naj prepreči uvoz tiskarskih izdelkov v našem jeziku iz inozemstva. Naposled naj država ne naroča zase ničesar v inozemstvu, ker so naše tiskarne v stanju, da izdelajo vsakršna dela in ker se more samo tako zagotoviti napredek naša grafične industrije.

Solskim vodstvom. Pišejo nam: Da se omogoči tudi mestnim dijakom za časa počitnic odhiti v svežem zraku, se Solska vodstva prosijo, da poskrbe pri železniških upravah za to, da dobe tudi mestni dijaki znižano vožnjo po železnicah, da morejo iti za časa počitnic k svojim oddaljenim sorodnikom in znancem na deželo. Pri sedanjih visoki vožnji in splošni dragini je marsikateremu očetu nemogoče, da bi si pritrgal ta izdatek, kakor bi sicer rad ustregel želji svojega otroka, da se z ozirom na okrepitev njegovega zdravja. Železniške uprave bodo gotovo radi upoštevale zadeven korak Solskih vodstev, saj so se tudi v prodvajnem času dovoljevale znižane vožnje za časa počitnic dijakom vobče in ne samo onim, ki so se peljali domov k svojim staršem. Djaki so naznanili koncem Solskega leta svojim ravnatelstvom kral, kamor se mislijo popeljati in ravnatelstva so dobila od železniških uprav na ime učenca se glasečo dovoljenje za polovično ali četrtinsko vožnjo tja in nazaj.

Pedestaltnečino praznuje danes g. Rudolf Kokalj. lastnik podjetja »Ideal« in hišni posestnik v Ljubljani, v krogu svoje rodbine in svojih prijateljev. G. Kokalj si je z neumornim delom, z žilavo marljivostjo in z izredno podjetnostjo ustvaril lepo in ugledno posestvo. Viskdar je bil značajan narodnjak, zvest naprednim načelom. Imel je vedno odprte roke za narodne in kulturne namene. Kot našemu dolgoletnemu naročniku mu k jubileju iskreno čestitamo, ključno: »Še na mnoga leta«!

Na pomoč našim dijakom! Feriální Savez ima plemenito nalogo podpirati s pomočjo javnosti in države dijake na počitniških potovanjih: preskrbeti jim brezplačno prenočišča, omo prehrano, znižano vožnjo, opazovati jih na korist potovanja in s tem na lepoto naše učenjske domovine, dajati jim navodila za potovanja, zblžiti jugoslovensko dištvo itd. Na potovanjih naj se učni naše dištvo zemljepisa in zgodovine naše države. Delokrog ferialnega Saveza se širilaše bolj izpopolnjevanje in je pritegnil k delu tudi profesorice in učiteljske organizacije. O delovanju Ferialnega Saveza bomo javnost vedno informirali.

Redek jubilej. Kakor smo že poročali, praznuje jutri 27. t. m. upokojeni nadučitelj Janko Škerbec v Višnji zori osemdesetletnico svojega rojstva. Jubilar, ki je ne glede na dolgoletno naporno delo doživel tako izredno visoko starost, je splošno priljubljen in uživa velik ugled med vsemi, ki so se le enkrat v življenju srečali z njim. Med našimi narodnimi učiteljstvom, ki je lahko ponosno na tega značajnega, marljivega in nesebičnega delavca, zavzema gotovo odlično mesto. Učencev in učenk, ki jih je spremljal pri prvih korakih v življenju in ki so sedaj večinoma že starejši rodbinski očetje in matere, ima jubilar nebroj. Saj je njegovo učiteljevanje trajalo malodane pol stoletja. Spada med one učitelje, ki Solsko dečo osvajajo s svojimi plemenitimi značajem in mehko, čisto dušo, ki se jih otroci ne boje, marveč jih ljubijo in spoštujejo. Skromen, s visoko duševno nadobrazjo, neumoren za pisalno mizo ali klavirjem, ki mu je zvest tovariš še danes, je doživel ta mož redko starost 80 let. V krogu svojih ožjih prijateljev, učencev in učenk se bo spominjal jutri na bogato prošlost in plodono življenje, ki ga ima za seboj. Želimo mu tudi mi, da bi bil ta dan res dostojno plačilo za njegovo delo.

Predsednik parititne komisije v Ljubljani. V Ljubljani je prisel minister g. dr. Otakar Rybář, predsednik naše parititne komisije za pogajanja z Italijo v Rimu.

Talposhne (štrance) brzozavke dovoljene. Poštno ministrstvo je dovolilo, da smejo denarni zavodi, industrijska podjetja in trgovski agentje uporabljati talposis za svoje trgovske brzozavke v tuzemstvu in inozemstvu. Denarni zavod, industrijsko ali trgovsko podjetje oziroma trgovski agent, ki želi v svojih brzozavkah uporabljati talposis, mora vložiti pismeno prošnjo na pristojno pošto ravnateljstvo ali pa naravnost na pošto ministrstvo. Odločuje pa konečno vselej le pošto ministrstvo. Prošnji je treba priložiti kod in ključ, katerega se hoče stranka brzozavke posluževati za talposis. Kod in ključ ostaneta v ministrstvu. Letna pristojbina znaša sedaj 500 Din. Če se ta pristojbina med letom zviša, bo treba doplačati razliko.

Celjske vesti. — Okrajno glavarstvo razglša, da je nošenje orožja osebam pod 30. letom prepovedano, tudi če so dosteli imele tozadevno dovoljenje. Vse take osebe morajo do všteti 30. t. m. vsak dan med 8. in 10. uro pri glavarstvu, soba 8. orožje in tudi orožne liste oddati. Odvzeto orožje in listine se bodo lastnikom vrnilo, ko izpolnijo 30. leto, če bodo za to izrecno prosili. Izvzete so samo osebe, ki jim služba uradno dovoljuje nošnje orožja in lovci le ob izvrševanju lova. Prestopki le naredbe se bodo kaznovali z zaporom do 14 dni ozi. z globo do 1000 dinarjev. — Celjski koroški molstri so po stavki zvišali svojim pomočnikom plače za 20 %. Temu primerno so zvišali sedaj tudi zahtevke za fazono. — Izletniški vlak v Savinsko dolino vozi iz Celja ob nedeljah in praznikih. Iz Celja odhaja vlak ob 4.25 zjutraj in ima v Velenju zvezo proti Dravogradu. V Celje prihaja vlak ob 21.53. ponoči. Ta vlak vozi od 1. junija do 30. septembra. — Lani trgovec Franc Pungerski v Laškem je bil te dni radi gollufije pri kupčiji pri celjskem okrožnem sodišču obsodlen na 4 mesece težke leče. — Prevoz ljubljenskih žrtve. Celjsko mesto je na iniciativu osrednjega odbora za pravos žrtve sestavilo odbor iz

narodnih in kulturnih društev ter civilne in vojaške oblasti, da ukrene vse potrebno za dostojno proslavo pri prevozu junakov. Celjsko pevske društvo zajoje pri prevozu na kolodvoru. Blizina kolodvoru pa se obale v črtno. — S popravo kapucinskega mostu se prične v kratkem. Mestna občina le že razpisala tozadevna dela. — Na celjskih šolah se je praznik sv. Cirila in Metoda proslavil s predavanji. — Po naročilu pokrajinske uprave razglša celjsko okrajno glavarstvo naredbo o pobljanju pljančevanja. — Oprostitev pekovski žvancev celjske pekovske združbe so vrši tekem meseca julija. — Aretilanec so bili radi gollufije: Otmar Zadavec od Sv. Lenarta, ker se je vozil brez voznega listka. Martin Pukmelster je poskusil ogollufati za 10.000 Din neko tržaško zavarovalnico. — Razne tatvine so izvršili na Polzeli brata Jože in Avgust Cvetko in Franc Pernek iz Ptuka. Jože Cvetko je razun tega tudi pobegnil iz zaporov sodnije na Vranskem. — Iz stalne volne bolnice v Ljubljani je pobegnil znani uzmovik Alojzij Zaberl z Brega pri Celju. Bil je v preiskavi radi tatvin in dezertacije.

MARIBORSKE VESTI. Še več kano dištvo za vesala. Noben okraj in nobeno sodišče ne izkazuje v dobi po prevratu toliko in tako naravnost ogabnih umorov, kakor mariborsko okrožje. Zlasti nenavaden dobro vinske leto 1921 je prineslo mnogo takih in slilnih zločinov. Milost in pomilovanje je rodilo zasledenega izločanja. Na sprotno. Pri prvih porotah izrečene smrtne kazni so vzbudile globoko resnost in strah. Ko pa so ljudje videli, da se nobena smrtna obsodba ni izvršila, so se pričele smrtne obsodbe sprejemati že ravnodušno. Morda je ta ravnodušnost na merodajnem mestu vplivala, da so se odločili ravnati pred dvema mesecema k prvi justifikaciji (sledeči Licha tenvalner). Za to prvo je sledila v petek še druga (sledeči Rozman). Je pa še baje okrog deset takih kandidatov, od katerih prideta najbrže še v kratkem dva na vrsto. Slučaj Rozman je bil vobče ljudem bolj na živce, nego slučaj strasnega činka Lichtenwalnerja, ki jo svoje dejanje pribral, dočim glede Rozmana niti zadnja smrtna obsodba ne more navesti določnega priznanja, ozi. dokazov in je Rozman še po razglasitvi justifikacije izjavil, da sedaj ni vendar ne kaže lagati, ampak izjavljati, da sem ne doblan. Tako je uspešni za seboj vsaj dvom.

Konec čvetički špeditski obrti. Nova trgovinska pogodba z Avstrijo je napravila konec v zadnjem času bujno čvetički ali vsaj bujno naraščajoči špeditski obrti. Konec se je pričel sicer tudi iz drugih razlogov, pri najbolj čvetički trvdki »Oriente«, katere posle prevzame »Cehoslovija«. — Pogajanja s pekovski pomočniki. Tudi zadnja pogajanja po zastopnikih iz Ljubljani so ostala brezuspešna, ker so večje pekarna, kakor smo že javili, kratkoma odklonile vsako pogajanje, ter izjavile, da ne priznajo organizacije pekovski pomočnikov. Nadalja na pogajanja se vrše le posamno. Nekateri pomočniki so baje že resignirali na svoj položaj in iščejo službe drugod. — Prvi poroti ni slučaj: Do sedaj so razpisani trije porotni slučaji, in sicer: 11. junija Eric Ivan, goljufija, zagovarja novi odvetnik dr. Tomažič; drugi slučaj Oblak Michael, tatvina, zagovarja dr. Kukovec. Dne 12. junija Kreslin Stefan, teška telesna poškodba, zagovarja dr. Stajnko. Nadaljni slučajji bodo leže razpisani. — Dve veliki koloniji. Kredita in stavna zadruza »Moimira« je preskrbel na Teznu dvojce stavbišč v večjem obsegu, na katerih je projektirana ena manjša in (na stavbiščih »Hiltronica«) ena večja kolonija, obsegajoča 15.000 m².

Mestna mesnica v Mariboru. Ze v zadnji seji mestnega sveta je bila sklenjena otvoritev mestne mesnice. Klerikali so odločno proti mesnici, ker so mesarji organizirani v klerikalni stranki. Ključemu bi se privolili, da bi dala občina mesnico v našem kakemu njihovemu pristašu. Drugi občinski svetniki so mnenja, da bo mestna mesnica brez dvoma vplivala na regulacijo cen mesa v sedanjih groznih draginskih razmerah. Zato je občinski svet večeraj sklenil končno, da se mesnica otvori.

Ne odklonite cvetk, ki vam jih daries pomnoži. Tehniška knjižnica — živlensko vprašanje ljubljanske tehniške omladine vas naproša malega prispevka. To je edina strokovna knjižnica na tukajšnji tehnik: odvsnja je izključno le od prostovoljnih prispevkov. Ako vam je na tem, da se osamovolji naša industrija tudi v pogledu strokovnih moči, žrtvujte mal dar.

Cvotični dan mestnega združenja Feriálnega Saveza bo v četrtek 31. tm. Vsi brez razlike se odkupite s prispevki za zgradbo počitniške kolonije za revne in bolne dijake ljubljanskih zavodov. J. J.

Iz Črne pri Prevaljah nam pišejo: Na sokolskem majskem venčku so se tukajšnji nemurji vedli skrajno predržno, ter so izzivali, govoreč nemški. Brat Dvornik iz Mežice jim je pošteno povedal svoje mnenje. Da ni prišlo do neprijetnih prizorov, se je zahvaliti le hladnokrvnosti Sokolov. Dne 28. maja proslavljala 40. »Triglavski« pešpolk v Ljubljani polkovno slavo v spomin bitke pri Črni na Koroškem. Tudi naši zavedni Črnjani se bodo ta dan spominjali žrtve, katere so padle dne 28. maja 1919 za osvoboditve Črne, in s tem tudi Mežiske doline. Žrtve so bile štabni narednik Hostnik in še trije drugi vojniki tega hrabrega polka. Slava jim! Značilno za naše razmere je, da je zasedel mesto občinskega svetovaleca najzagrizenjeji nemur in narodni nasprotnik, ki se je baje udeležil takrat kot »Volkswehroevce« plenitve pri županu Krulcu in v župnišču. Vprašamo, če je oblastim to znano in če hočejo skrbeti za to, da se ga kot občinskega svetovaleca takoj razreši.

Iz politične službe. Vladni svetnik dr. Aleksander Kusy je na lastno prošnjo trajno upokojen. — Premješeni so bili: provizorni vladni koncipist Jakob Počkal od okrajnega glavarstva v Celju k okrajnemu glavarstvu v Murski Soboti; okrajni komisar Matija Malešič od okrajnega glavarstva v Murski Soboti k okrajnem glavarstvu v Crnomlju; okr. komisar dr. Mirko Potočnik od okr. glav. v Crnomlju k pokr. upravi, oddelku za notranje zadeve v Ljubljani.

Večji šted in sestanek vseh, ki so se srečno vrnili iz voine in uletništva bo v nedeljo, dne 10. junija na Zaplazu pri Čatežu na Dolenskem. Ob 10. uri dop. bo na Zaplazu služba božja. Sodeluje godba iz Ljubljane. Udeležba obeta biti zelo dobra, ker je zanimanje za sestanek zelo veliko.

načrtujejo nepovoljno stanje tiskarske obrti vsled gori navedenih razmer. Zajedno naj uprava naprosi ministrstvo, da v interesu mlade tiskarske industrije pomaga z znižanjem carine in s povišano carino, naj prepreči uvoz tiskarskih izdelkov v našem jeziku iz inozemstva. Naposled naj država ne naroča zase ničesar v inozemstvu, ker so naše tiskarne v stanju, da izdelajo vsakršna dela in ker se more samo tako zagotoviti napredek naša grafične industrije.

Solskim vodstvom. Pišejo nam: Da se omogoči tudi mestnim dijakom za časa počitnic odhiti v svežem zraku, se Solska vodstva prosijo, da poskrbe pri železniških upravah za to, da dobe tudi mestni dijaki znižano vožnjo po železnicah, da morejo iti za časa počitnic k svojim oddaljenim sorodnikom in znancem na deželo. Pri sedanjih visoki vožnji in splošni dragini je marsikateremu očetu nemogoče, da bi si pritrgal ta izdatek, kakor bi sicer rad ustregel želji svojega otroka, da se z ozirom na okrepitev njegovega zdravja. Železniške uprave bodo gotovo radi upoštevale zadeven korak Solskih vodstev, saj so se tudi v prodvajnem času dovoljevale znižane vožnje za časa počitnic dijakom vobče in ne samo onim, ki so se peljali domov k svojim staršem. Djaki so naznanili koncem Solskega leta svojim ravnatelstvom kral, kamor se mislijo popeljati in ravnatelstva so dobila od železniških uprav na ime učenca se glasečo dovoljenje za polovično ali četrtinsko vožnjo tja in nazaj.

Pedestaltnečino praznuje danes g. Rudolf Kokalj. lastnik podjetja »Ideal« in hišni posestnik v Ljubljani, v krogu svoje rodbine in svojih prijateljev. G. Kokalj si je z neumornim delom, z žilavo marljivostjo in z izredno podjetnostjo ustvaril lepo in ugledno posestvo. Viskdar je bil značajan narodnjak, zvest naprednim načelom. Imel je vedno odprte roke za narodne in kulturne namene. Kot našemu dolgoletnemu naročniku mu k jubileju iskreno čestitamo, ključno: »Še na mnoga leta«!

Na pomoč našim dijakom! Feriální Savez ima plemenito nalogo podpirati s pomočjo javnosti in države dijake na počitniških potovanjih: preskrbeti jim brezplačno prenočišča, omo prehrano, znižano vožnjo, opazovati jih na korist potovanja in s tem na lepoto naše učenjske domovine, dajati jim navodila za potovanja, zblžiti jugoslovensko dištvo itd. Na potovanjih naj se učni naše dištvo zemljepisa in zgodovine naše države. Delokrog ferialnega Saveza se širilaše bolj izpopolnjevanje in je pritegnil k delu tudi profesorice in učiteljske organizacije. O delovanju Ferialnega Saveza bomo javnost vedno informirali.

Redek jubilej. Kakor smo že poročali, praznuje jutri 27. t. m. upokojeni nadučitelj Janko Škerbec v Višnji zori osemdesetletnico svojega rojstva. Jubilar, ki je ne glede na dolgoletno naporno delo doživel tako izredno visoko starost, je splošno priljubljen in uživa velik ugled med vsemi, ki so se le enkrat v življenju srečali z njim. Med našimi narodnimi učiteljstvom, ki je lahko ponosno na tega značajnega, marljivega in nesebičnega delavca, zavzema gotovo odlično mesto. Učencev in učenk, ki jih je spremljal pri prvih korakih v življenju in ki so sedaj večinoma že starejši rodbinski očetje in matere, ima jubilar nebroj. Saj je njegovo učiteljevanje trajalo malodane pol stoletja. Spada med one učitelje, ki Solsko dečo osvajajo s svojimi plemenitimi značajem in mehko, čisto dušo, ki se jih otroci ne boje, marveč jih ljubijo in spoštujejo. Skromen, s visoko duševno nadobrazjo, neumoren za pisalno mizo ali klavirjem, ki mu je zvest tovariš še danes, je doživel ta mož redko starost 80 let. V krogu svojih ožjih prijateljev, učencev in učenk se bo spominjal jutri na bogato prošlost in plodono življenje, ki ga ima za seboj. Želimo mu tudi mi, da bi bil ta dan res dostojno plačilo za njegovo delo.

Predsednik parititne komisije v Ljubljani. V Ljubljani je prisel minister g. dr. Otakar Rybář, predsednik naše parititne komisije za pogajanja z Italijo v Rimu.

Talposhne (štrance) brzozavke dovoljene. Poštno ministrstvo je dovolilo, da smejo denarni zavodi, industrijska podjetja in trgovski agentje uporabljati talposis za svoje trgovske brzozavke v tuzemstvu in inozemstvu

Imenovanja v področju zdravstva. — Imenovanja za Slovensko. Imenovali so: upravitelji Rajko Zvir za upravne višje nadzornike in upravitelja v VII. čin. raz. adjunkt Kazimir Mulaček za upravne nadzornike in upravitelja v VIII. čin. raz. upravitelji Franc Zajec, upravna oficijala Al. Turk in Emil Brajer za upravne višje oficijale v IX. čin. raz. upravna kancelista Fr. Tretjak in Juro Tomazič in upravni asistenti Anton Manfreda, Hlacin Bukovic in Milan Florjancič za upravne oficijale v X. čin. raz.; upravna praktikanta Jožef Šušteršič in Bogomil Zganjar za upravne asistente v XI. čin. raz.; pisarniška pomočnica Ivanka Kovač za pisarniško oficijantko — vsi na dosedanjih službenih mestih.

Kongres Udruga Jugoslovenskih inženjerov in arhitektov se vrši v Splitu v dneh 27. do 29. junija. Za potovanje po železnici čez Brod-Sarajevo-Metković in dalje s parobrodov bodi preskrbljene običajne vozne olatjave. Za skupino, ki bi potovala po morju čez Bakar, Šibenik (Slap Krke) je nalet poseben parobrod, s katerim se po skupščini nadaljuje izlet čez Dubrovnik do Kotora in od tod povrne do Bakra; pomorsko potovanje bo trajalo od 26. junija do 2. julija — stroški s prehrano okoli 2000 do 2500 Din. Prijave sprejema do 2. junija ing. Mencinger, Ljubljana, gradbena direkcija, od katerega dobe zanimajoči se člani podoben program.

Mestno udruženje Perlaškega Saveza v Ljubljani je začelo s plemenito akcijo, postaviti v Bohinju zgradbo počitniške kolonije za revne in bolehnike ljubljanskega zavoda. Ta zgradba, ki je že v delu, zahteva mnogo žrtve. Zato apeliramo na javnost, da naj podpira moralno in gnetno to hvalevredno akcijo Perlaškega Saveza.

Naša javna kopališča. Pred kratkim sem čital v našem listu nekaj o projekti, ki jih ima baje v pretepu mesta uprava glede zgradbe novega kopališča. Pisec dotičnih vrst zaključuje svoje opazke z željo, da bi se moglo kopališče v Kolesiji čim prej opustiti in sicer iz zdravstvenih razlogov. Temu mnenju mora pritruditi gotovo vsakdo, ki se je kdaj kopal v Kolesiji in se na lastne oči prepričal kako malokdaj je bila voda toliko snažna in čista, da si se upal brez premislekov stopiti vanjo. Toda stvar je taka, da je kopanje v Kolesiji že onemogočeno, ker so ondaj že vsi jezovi podrti, ne da bi se začelo graditi tujke kje kako novo kopališče. In tako se prav lahko zgodi, da bo Ljubljana letošnje poletje brez vsakega javnega kopališča! Naj je bilo kopališče v Kolesiji tudi še tako nedostopno, za silo se je z njim vendar le izhajalo in mislim, da je vsakokoli bolje nekaj kot nič. Kopališče v Kolesiji naj bi bilo opustilo šele tedaj, ko bi bilo novo dograjeno, ne pa v trenutku, ko niti še vprašanje ni definitivno rešeno, kje naj se novo napravi. Eno je gotovo: Tako prilično mesta za kopališče kot je bilo v Kolesiji, ne premore Ljubljana več. Ob Savi je gotovo več primernih prostorov za to, toda ta oddaljenost. Pet kilometrov tja, pet kilometrov nazaj in kar se zamudi še tam, pa je šlo skoro pol dneva v izgubo! V sedanjih težkih časih, ko velja bolj kot kdaj prej, da je čas zlato, treba to gotovo vpoštevati! Sicer je res, da bi se dal železniški promet urediti tako, da bi se obilnostno lahko pri tem posluževalo vlakov, toda to pa zopet kopeli nerazumno podraži. In tudi priporočljivo ni, vesti se precej po kopeli na vlak, ker se na ta način kaj lahko prehladiš. V tem pogledu bi kopališče ob Ljubljani bolj služilo. O Binkošti sem si ogledal on prostor ob desnem bregu Ljubljane, ki si ga namerava baje mesto pridobiti v napominano svrhu. Nahajal se tik pod Kobiljem lesnim skladiščem, a je po mojem mnenju še vedno preveč oddaljeno od mesta. Pot tja in nazaj po oddaljeni od vročih poletnih dneh bi gotovo ne bila prijetna. Sicer pa, ali bo svet drugje res mnogo cenejši? Vsekakor bo morala mestna uprava hiteti, ako neče, da ostanemo letos čez poletje res brez kopeli. Mislim, da bi bil zdaj že skrajni čas, da se z zgradbo prične. Izmed mnogo mnenj je to gotovo najumnejše! Mestno občino pa čaka še druga naloga, ki bi se morala ob enem izvršiti. Doslej imamo v Ljubljani samo eno javno kopališče za gorke kopeli in še to je prava karikatura! Pomislite za 70 tisoč prebivalcev celih pet kopalnih kadi, tri na moški, dve na ženski strani! V tem pogledu je Ljubljana pač zadnje mesto na svetu! Govorilo se je svoj čas nekaj, da se zgradi novo tako kopališče tam kjer se je nahajalo prej Koširjevo, tik pred Prulami. Dotični svet je menda že mesten. Zakaj se s tem še vedno ni pričelo. Ali imamo sploh že izgotovljene vsaj načrte za to? To so stvari, ki jih ne gre nič več odlašati.

Kje so varnostne naprave? Na Prulah se pričinja mladi svet v obliki kanalnih ljubljancev z zabavo vozariti s čolni, prihodnji mesec pa se bo pričelo tudi kopanje. Tako za nevede veslarje kot slabe plavalce, je Ljubljana v Gruberjevem kanalu za življenje nevarna, ker je deroga. Vsako leto zahteva kako mlado žrtev. Naj se torej napravi nad dolenskim mostom od enega brega do drugega varnostna mreža in prireditelji stopnjo rešilni čoln, da se ne priredi zopet kakšna nesreča!

Ostre policijske obsodbe proti Orjuni in Hanavcem v Zagrebu. Radi neprestanih spopadov med Orjunaši in Hanavci, je policijsko ravnanje prepreževalo dvema članoma Orjume Berislavu Angeličeviću in Edvardu Bulatu bivanje v Zagrebu za dobo enega leta, kar sta izvršila napad na redakcijo »Hrvatskega Borca«. Istotako je bil izgnan iz Zagreba Hanavec Vilko Pressburger za eno leto, ker je sodeloval pri napadu na Orjuno. Policija bo proti vsem, ki bodo kršili mir v Zagrebu, stopala na sličen način in bo vsakdo izgnan iz Zagreba.

Poskus samomora. Dne 25. t. m. se je s karabinjo ustrelil v glavo 23letni posestnik sin Josip Martinčič iz Sela pri Rakcu. Težko ranjenega so preneli v ljubljansko bolnico, vendar je malo upanja, da okreva. Vzrok samomora je neznan.

Restavracija hotela »Union« ostane danes do 24. ure odprta z ozirom na koncert Zvezslovenskih godbenikov.

Iz zdravniške službe. Sekundarti dr. Dominik Dekleva je imenovan za asistenta kirurškega oddelka splošne bolnice v Mariboru.

Iz sodne službe. Avskultanti Ferdinand Nečmar, Franc Ustar, dr. Edvard Vračko, Vinko Štrukelj, dr. Boris Mihalik, dr. Josip Senka, Silverij Pakiz in Miroslav Rebulja so imenovani za sodnike za okrožje višjega deželnega sodišča ljubljanskega.

Anketa za moralno povzdigo mladine v Zagrebu. Povodom groznega Paskijevega zločina, se je vršila v Zagrebu anketa, na kateri se je razpravljalo o žalostnih pojavih v našem javnem življenju ter o ukrepih, katere je treba v tem oziru ukrestiti. Anketa se pristavljala odlični predstavniki vlade, policije, sodišča itd. Navzoč je bil tudi nadbiskup dr. Ante Bauer. Veliko zanimanje za anketo je vladalo tudi med roditelji. Govorili so trile referenti: dr. Ziga Schwarz, sodni svetnik Vladimir Jovan in vseučilišni profesor dr. Albert Bazala. Govorniki so podali splošne pregled o dandanašnji mladini. Dr. Schwarz je navedel, da sta dve tretjini otrok, ki zapadejo zločinu, duševno in fizično abnormalni. Poleg duševnega stanja otroka je odvisen tudi milcu, v katerem otrok živi. Največ je zločinske dece take, ki je brez odgovornosti in je taka deca prepuščena sebi in ulici. Da imajo kinematografi in druga zabavišča na duševno razpoloženje mladine glavni vpliv, je vsekakor jasno. Govornik je predlagal nadalje, da se v šoli uvede sodelovanje zdravniških psihiatrov s pedagogom, ki bi ločil defektne deca od normalne. Dr. Bazala je naglašal, da je vojna prevrnila vse družbene odnose in so socialne razmere padle pod povprečni nivo. Atmosfera, v kateri živi današnja mladina, je temeljni vzrok, v kateri je treba iskati vzroke za pojave v življenju, kakor je slučaj Paskijevega. Govorilo je še več govornikov, ki so poudarjali, da je treba intenzivnejši vezi med šolo in domom in pobljanje social. zla itd. Vsekakor pa je upati, da bo anketa rodila dobre sadove.

Novo poslopje narodne skupščine. Ministrstvo za javne zgradbe je odobrilo kredit za dokončanje stavbe nove narodne skupščine na Trgu Vojvode Mišića. Poslopje bo že letos pod streho. Notranja dela pa bodo končana v prihodnjem letu. Novo poslopje bo imelo prostora za 320 poslancev ter znatno večje prostore za klube in novinarje, kakor jih ima dosedanja stavba. Stavba, ki je v ostalem sorazmerno omejeno zidana, bo izdelana v najmojdenjšem slogu.

Prebarvanje hiš in hišne tablice. Pišejo nam: Hišni gospodarji, ki skrbite za prebarvanje svojih hiš, se ne pobirajte za to, da bi dali ob enem očistiti tudi od apna ponesnažene hišne in ulične table. Zamazane so številke kakor ulična imena. Da jih ni mogoče čitati, kar je znak prav navadne, pa vse graje vredne malomarnosti! Opozorjamo na to zaniknost, da se odpravi.

Neverjetno povziranje cen kvasu. Pišejo nam: V Ljubljani je prodajala Zalokarjeva trgovina in to pred par dnevi kvas po K 48.— »Union« po K 52.—, danes je cena kvasu 88.— K torej 100 % povisek. Kje je tu oblast, da štiti ljudstvo? Kvas igra v ljudski prehrani prevažno vlogo, da bi smeli izkoristiti dovolj dopustiti merodajni faktorji! Primeren protukrep bi bil, da bi dobavljalo ljubljansko tržno nadzorstvo to blago iz inozemstva ter tako reguliralo cene kvasu, ljubljanska pekarska zadruga pa bi se morala obvezati za odkup gotove dnevne količine. Treba je takoj in z vso ostrožnostjo nastopiti proti temu izkoristevanju. Pričakujemo takojšnje odločbo.

Znižana vožnja po železnicih za mladino srednjih šol. Ministrstvo prosvete je obvestilo višje šolske oblasti, da je minister saobračala določil posebno dobo, v kateri ima šolska mladina osn. šol pravico do znižane vožnje. V to dobo spadajo: pričetek odn. zaključek šolskega leta (velike počitnice, božične počitnice in podobni dnevi).

Vodovod v Hradeckega vasi je napeljan, toda le do polovice hiš, zato bi bilo potreba položiti cevi tudi dalje do zadnje hiše tega predkraja, t. j. do karlovskega mostu.

Samomor radi 100 dinarjev. V Sarajevu se je ustrelil o Binkošti finančni stražnik Franjo Šivak, ker je poveril 100 dinarjev.

Strašna nesreča pri požaru. Dne 18. t. m. je izbruhnil požar pri posestniku Otiru Japčiču pri Valpovem v Slavoniji. Požar je zahteval tudi tri človeške žrtve. Cela rodbina Japčičeva se je nahajala globoko v spanju, med tem, ko je gorela streha nad hišo. Prvi se je zbudil Japčič sam in odhitel v hlev, da reši živino. Žena je med tem skušala rešiti otroke. Ko je stopila na hišni prag, se je nenadoma zrušila streha. Mala hčerka je v plamenu popolnoma zgorela med tem, ko sta mati in dete, ki ga je imela v naročju, zadobila težke opekline, za posledicami katerih sta drugi dan v bolnici v Valpovem umrli. Tako je nesrečni človek mahoma izgubil celo rodbino in vse imetje.

Razne nesreče. Posestnik Janez Bogataj iz Trate je padel z voza in si zlomil desno roko. — Delavec sin Ignac Selan iz Litije je padel z drvečnega voza in se precej potkolkel po glavi. Oba poškodovana sta bila prepeljana v ljubljansko bolnico.

Lov za vlomilcem na strehi. Zagreb je imel pred nekaj dnevi zopet svojo senzacijo, slično kot se jih vidi večkrat v kinematografu... V bolnišnici usmiljenih bratov se je zdravil precej opazen vlomilec Ahmed Čvorak, ki pa je predinočjem nekako okoli 2. ure zjutraj nenadoma pobegnil in splezal na streho. Alarmirana policija je takoj obkrožila hišo in se podala na lov za zločincem. Ko se je stražnik Čvoraku približal, se je ta nenadoma okrenil in streljal na slednjega. Stražnik, ki ga krogla v sredi ni zadela, je reagiral, ali samokres mu je odpovedal. Položaj je postal silno kritičen. Med tem sta na streho došla še dva straž

nika, od katerih je eden streljal na Čvoraka, vendar ga ni zadela, na kar je slednji kapituliral. Prepeljali so ga v varnejši zapor. Samokres je dobil od nekoga sivega prijetelja in s njim ustrahoval bolniškega paznika, da je pobegnil.

Pregledanje duha. V selu Vlasnice pri Sarajevu sta brata Stevo in Krsto Tomić izkopala truplo svojega očeta in ga pred ljudstvom očega sela zažgala. Pepel sta nagrabila v vrečo in ga zopet zakopala. To sta storila baje radi tega, ker je očestv duh strašil po hiši in nista vedela kaj naj ukreneta. Sedaj se jima ne javlja več.

Veliko zanimivo naučno potovanje. U glasovitim svetovnim toplicama Pstyan v Čehoslovaški sastaju se dne 27. vrnjaba 40 najuglednijh ljekniških autoriteta iz Holandije, Danske, Švedske i Norveške, da na licu mesta prouče jedinstvena djelovanja ovih znamenitih izvora na bolesti uloga i lšasa. — Odličnim gostima prirrediti će se svečani doček, kod kojega će sudjelovati i mnogobrojni kupalištni gosti, koji već sada tamo borave.

Ciganski orkester, koncertira v nedeljo v Hotel Bellevue. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstop prost.

Lepota? svežost? Mladost? Pri ljubljani vnanjščina? Vse to si lahko priharite in zabranite prerano ostarelost edino z racionalnim negovanjem vašega obraza, vašega telesa, vaših las in zob! Izvanrednega delovanja so čez 25 let priljubljene Eliza-preparati za negovanje lepote: Eliza-obraza in kožo obvarujoča pomada (2 lončka s pakovanjem in poštino 25 dinarjev), Eliza-pomada za rast las (2 lončka s pakovanjem in poštino 25 dinarjev), (Eliza lilijsko mlo lepote (4 kose s pakovanjem in poštino 35 dinarjev) in drugi Eliza-preparati kakor Eliza cvet za lase, Eliza-voda za usta, Eliza-kolonska voda itd.; adresa: Lekarnar Eugen V. Peller, Stubička Dunja, Elizab. št. 238, Hrvatsko.

Kino Tivoli. »Kralj Golconde«, velik pustolovski film v dveh delih. Prvi del se predvaja samo še dva dni. Film je senzacionalen ten vsebuje poleg interesantnih momentov tudi intimne prizore iz dneva življenja n. pr. iz opijakih bernie kineskega predmestja, Sankt Franciska v Ameriki itd. Obilnostno pa se opozarja na največji film modernega časa, ki je žel svetovni uspeh. — Življenska sila »Otroci teme«, ki se predvaja v četrtak dne 31. t. m. v dveh delih. Film bo brezdvomno največja učinkovitost te sezone!

Jugoslovensko Matice. Višji razredi šole v Smartnem pod Smarno zoro s opriridili 9. maja izlet na Peričnik. V spomin na ta krasen izlet so nabrali otroci za »Jugoslovensko Matice« Din 192.50.

Turistika in sport.

Leipziger Ballspielklub : Ilirija 2 : 1 (1 : 1). Ilirija je večerj nezaznansko in po lastni krivdi podlegla močtvu, ki je pokazalo manj sistematične igre nego ona sama. Gostje so sicer tehnično močtvu, ali brez izrazite kombinacije ali posebnega sistema igre, ter se nikakor ne morejo priletevati klubom, ki dosegajo internacionalno višino. Efektna pa je bila njihova igra s glavno ter se v tem oziru domačije nadkriljevali. Najboljši mož Leipziga je bil vsekakor desno krilo, izvanredno uren in tehničen igralce, ki je zabil tudi oba gola. Tudi oba branilca, osobito desni, sta bila sijajna. Halvesilinja je bila samo povprečna, napad pa sploh brez vsake skupne igre in kombinacije. Vratar imel precej sreče. Ilirija je bila nad gosti stalno v premoči in bi se moral faktični rezultat glasiiti drugače, da ni vedno odpovedala napadalna vrata, ki je bila cela indisponirana, pred golom. Nekoliko je upjal Utač, Oman pa je pokvaril več že si gurnih šans. Obe krili, Zupančič in Pevalek, sta bili izven forme, zlasti se slednji ne zna placirati. Dolinar na igra prepočasno in brez vsakega elana. V krilski vrsti je briljiral Zupančič Lado, ki je popolnoma nadomestuje odsotnega brata. Držaj je odpovedal v drugi polovici. V obrambi je bil naravnost sijajen Dürschmidt od celjskih Atletikov, ki je igral kot gost ter razčistil najnevarnejše situacije. Beltram je imel več šibkih momentov in gre drugi gol deloma na njegov račun. Soklič v goalu je skrajno nesiguren in bi drugi gol pri boljšem plašuranju lahko držal. Igra se je vršila v živahnem tempu in je ves čas prevladovala Ilirija. Prvi gol je padel kmalu po začetku igre. Nekako proti koncu prvega polčasa je Ilirija izenačila. V drugem polčasu je Ilirija goste deloma blokirala, ali pred vratmi je napad odpovedal. Po desnem krilu so gostje nato dosegli vodstvo in ga obdržali do konca. G. Ochs je sodil povprečno dobro, ker je imel radi fair igre obema gostem lahko delo. Publike se je razmeroma za delaven dan nabralo dosti.

Praga. Sparta : West Ham United 1 : 1. Na igrišču Sparte na Letni se je nabralo okoli 25.000 gledalcev, vendar je tekma precej razočarala.

Prvenstvena tekma med Ilirijo in Primorjem se vrši v nedeljo 27. t. m. ob 17. uri na igrišču Ilirije. Kot predigra se vrši ob 15.15 prvenstvena tekma rezervnih moštvo. Za tekmi vlada med sportno publiko neobičajno zanimanje, ker je ostra rivaliteta med obema kluboma postala splošno znana. Obžalovati je, da bosta morali nastopiti obe I. moštvi nekompletni, Ilirija brez Vidmarja, Orlica, Zupančiča Gabr. in Pretarja, ki so deloma diskvalificirani, deloma odsotni in Primorje brez diskvalificiranih igralcev Matić, Bregar Al. in Bregar Roman. Kljub temu je pričakovati zanimivega in napetega boja.

Aljažev dom v Vratih je odprt od 20. maja t. l. naprej. Preskrbljeno je za gorke in mrzlo kuhinjo, dobro plačilo ter lepo fotografske razglednice. V domu lahko prenoči istosčasno 100 turistov. Pričakuje se, da bosta bliza, ki se v dolinji legah krasno prebujala in znani slap Peričnik privlačila obilo obiskovalcev. Tura se lahko naredi v enem dnevu. Priporočljivo je vsek, ki odhaja ob sedmi uri zjutraj iz Ljubljane. Prihodnji mesec bo vpeljan turistovski vlak, ki bo vozil samo ob nedeljah in orasnikih; odhajal bo od tod ob peti uri zjutraj.

Sportna veslica v Šoštanj. V nedeljo dn 20. t. m. se je vršila v Šoštanju velika »sportna veselica«, katero je priredil kolesarski klub »Ilirija« v Šoštanju. Razve

ljubljanske kolesarske Ilirije, ki je priredila ob tej priliki tudi dirko svojih članov, so se udeležili veselice tudi kolesarji »Dejalskega kolesarskega kluba« iz Maribora, dalje kolesarji iz Dravograda ter iz Slov. Gradca. Veliko pozornost so vzbudili Ilirijanci iz Ljubljane, kateri so kot izletniki privzeli v Šoštanj na kvadrupletu, kljub slabi progi in večkratnim defektom. Ob grmenju topičev in ob zvokih velenjske rudarske godbe na cilju, so sprejeli vrli šoštanski sportniki svoje goste. Popoldne ob 15. je bil spravod kolesarjev po trgu, ob kateri priliki so zopet pokali možnarji. Na čelu sprejeda je korakala velenjska rudarska godba. Takol za tem se je vršila na vrtu hotela »Jugoslavija« sportna veselica, katere je nudila vsem udeležnikom obilo zabave. Na binkoštni ponedeljek se je vršil skupni izlet v okolico Šoštanja in v Velenje. Za to krasno uspešno sportsko prireditev, katere ostane vsem udeležnikom in trajnem spominu, gre največja zasluga predsedniku šoštanskih kolesarjev gospodu Destovniku. Ni to v prvič, ako povdarjamo, da naj si drugi klub vzamejo za vzgled ta mladi agilni kolesarski klub.

SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA izredni občni zbor se vrši danes, v soboto, dne 26. t. m. ob 20. v veliki dvorani v »Kazini«. Opozorjamo člane na ta zbor z željo, da se ga v čim največjem številu deleže.

Glasbeni vestnik

Skupna pevka vaje ljubljanskih v »Zvezic« včlanjenih moških zborov se vrši v soboto dne 26. t. m. točno ob tričetrt na osmo uro zvečer v pevski dvorani Glasbene Matice. Arhivari naj gotovo prineso s seboj note: F. Juvanec: »Slovenska zemlja«, F. S. Vilhar: »Naša zvezda« s tenorvolom in E. Adamič: »Ti, ki si nas ustvaril« s fanfarami. Pevci naj se vaje udeležijo polnoštevilno in točno! — Odbor »Zvezic«.

Nove muzikallje. Izšlo so tele muzikallje za dve citre, delo prof. Vili. Wassak: 1.) Korčulčica; 2.) Polka mazurka; 3.) Ples v prostosti (valček) 4.) Salonski valček; 5.) Pomladanski pozdrav (valček); in 6.) Iz preteklosti (valček). Dobijo se v Narodni knjižarni v Prešernovi ulici.

Glasbena Matica v Mariboru nas opozarja, da se vrši njen pomladanski koncert že 2. in ne 6. junija t. l. kakor so pomotoma poročali nekateri listi. Med drugimi se bodo pod vodstvom g. rav. Topiča proizvajale Adamičeve skladbe »Ljubica«, »Slovenska pesem« in »Moravska narodna«, nadalje Michelova »Atila in ribič«, Prochazkina »Moravska narodna«, Grečninov četverglasni ženski zbor »V saški lisa« itd.

Koncert. Mestno udruženje Perlaškega Saveza v Ljubljani priredi v sredo 30. maja ob 8. uri zvečer v dvorani Filharmonije velik koncert, na katerem bo nastopil mešani pevski zbor ljubljanskih učiteljskih pod vodstvom našega znanega skladatelja profesorja g. Adamiča. Nastopilo tudi trije solisti: gđ. Sachsova sopran, odč. Orlova, klavir, gosp. Tomec bariton. Koncert bo izredna prilika za ljubljano in užitni bomo, ko čujemo našo narodno pesem iz ust našega dijaštva. Natančen program in podrobnosti o koncertu na plakatih.

Društvene vesti.

Prostovoljno gasilno društvo v Škofljici priredi v proslavo 25-letnice v nedeljo 27. t. m. veliko vrtno veselico v Škofljici z bogatim sporedom in godbo. Prijatelji gasilstva se vrnjudo vabijo. — Odbor.

Društvo tobačnih trafikantov ima dne 27. t. m. ob 14. popoldne v gostilni pri »Zlati ribi«, Stritarjeva ulica, svoj občni zbor z običajnim dnevnim redom. Ker je volitev predsednika in celokupnega odbora, je potrebna mnogostevilna udeležba. Odbor.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani opozarja še enkrat svoje p. n. člane na izredni občni zbor, ki se vrši v ponedeljek 28. maja t. l. ob pol 8. zvečer v veliki dvorani Mestnega doma. Na dnevnem redu je: 1.) Poročilo ravnatelilstva glede priključitve članom k bolniški blagajni trgovskega društva »Merkur« v Zagrebu. 2.) Raznosterosti. Z ozirom na to, da je izredni občni zbor velike važnosti, pričakujemo polnoštevilno udeležbo.

Ferlašni Savez je imel na binkoštni ponedeljek opoldne v poslopju drž. realke svoj IV. pokrajinski zbor za Slovenijo. — Navzočih je bilo 18 zastopnikov Podružnice Fer. Saveza, nekateri z dvema glasovoma. Prvič so bile zastopane tudi učiteljske podružnice F. S. Ugotovilo se je, da ima pokr. poverjenost za Slovenijo v svojem območju okoli 1700 članov, od katerih jih bo nad 600 potovalo. Potovali bodo tako dijak kot učitelji letos na Djačko legitimacijo, ki velja za četrtinsko vožnjo po državni železnici.

leznici. Druge vozne in poštne olatjave bodo popisane v »Popisu Fer. olatjave«, ki ga dobe samo ferlašni-potovalci. Ta »Popis« bo edino veljavna legitimacija F. S. na potovanju. Celjska podružnica F. S. bo ustanovila kolonijo F. S. v Kocbekovi koči, ljubljanske podružnice pa kolonijo ob Bohinjskem jezeru. K tej zadnji prispevalo vse slovenske podružnice F. S. Dobrotvorov je v Sloveniji do sedaj 480, kar je za gostilnbeni slovenski narod mnogo premalo. Določil se je nastop na III. kongresu F. S., ki bo v Beogradu 17. in 18. julija. Slednjič se je še izvolil pokrajinski poverjenik F. S. za Slovenijo, ki je ostal isti kot lanski: osmošolec Viktor Maček, njegovim namestnikom pa je bil izvoljen učitelj Viktor Pirnat iz Novega mesta.

Društvo slovenskih književnikov prosti vse svoje člane, da bi tajništvo sporočili pod kakimi pogoji in za kako visok honorar so prodali svoje rokopise založnikom.

Borzna poročila.

Zagreb, 26. maja. (Izv.) Danes borza ni poslovala.

Curih, 26. maja. (Izv.) Današnja predborza: Beograd 5.55 Berlin, 0.9102, Amsterdam 217.15, Newyork 5.5373, London 25.67, Pariz 36.70, Milan 26.70, Praga 16.555, Budimpešta 0.1094, Varšava 0.005, Dunaj 0.0784, avstr. žig. krone 0.00784, Solija 4.80.

Trst, 25. maja. (Direktno.) Beograd 21.90, Berlin 0.04, Praga 62.—, Pariz 137.50, London 96.35, Newyork 20.75, Curih 375.—.

Poizvedbe.

Približno pred 14 dnevi je neka stara gospa pozabila svoje očale na trgu pri nakupu zelenjave. — Dobe se nazaj v upravl »Slovenskega Naroda«.

Izgubila se je dne 25. t. m. šljamentna broša v obliki ciklame na poti: Komenskega ulica, Resljeva cesta, Sv. Petra cesta in okolica. Poštenj najditelj se naproša, da jo odda v Komenskega ulici št. 13/1, proti nagradi.

Prošnja in poizvedovanje. Dotični gospod, ki je pretekli teden pred Binkošti poizvedoval v Ljubljani v Trnovem po gospe Alojziji Kocmur rekoč, da nosi važna poročila o njenem bratu, ki baje služil v ležaji, se vrnjudo prosi, da se osebo zglasti v Ljubljani, Rožna ul. 13/II, pri družini Lenarčič v svrhu natančnih informacij. Ker gre tu za osebo, ki se smatra že za davno umrlo, je vsaka tozadevna vest za nas velikega pomena. Vsi stroški, ki bi bili v zvezi z eventualnim potovanjem, bodo gospodu poplačani. V slučaju, da je dotičnemu gospodu nemogoče priti osebno, naj blagovolj poslaa svoj naslov na zgornji naslov družine Lenarčič.

Glavni urednik:
RATO PUSTOSLEMSEK
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

POVIŠANJE NAROČNINE »SLOV. NARODU« V LJUBLJANI

Členjenim naročnikom v Ljubljani in uljudno naznanjamo, da smo primorani s 1. junijem t. l. zvišati naročnino za 2 Din in da velja naš list v bodoče mesečno 12 Din. Ako se pomislil, da dobe naročniki list mesečno 26 krat dostavljen v hišo, je naročnina v znesku 12 Din za cel mesec vsekakor jako skromna in v nikakoli primeri za ogromno množino čtiva, ki ga »Slovenski Narod« nudi.

Istotako smo primorani zvišati naročnino za inozemstvo (Avstrijo, Čehoslovaško, Italijo itd.) od 18 Dn na 22 Din mesečno vsled občutno povišane poštarine v inozemstvu. Prosimo, da blagovoljito cenjeni naročniki to upoštevati in nam ohraniti svojo zvestobo kakor doslej.

Z odličnim spoštovanjem
Upravišтво »Slovenskega Naroda«
v Ljubljani.



SENATORIJ * V MARIBORU. *

Privatna klinika s najmodernejšimi napravami in aparati na polju zdravstva, kakor Röntgen, diatermija in višinsko solnce.

V zavod se sprejemajo vsake vrste bolniki, razen umobolnih, infekcijskih in s odprto tuberkulozo. Oddelek za porodništvo.

Prosta izbira zdravnikov. Zmerne cene. Hrana izvrstna.

Informacije daje uprava SENATORIJA V MARIBORU. Telefon št. 190.

Nosite Palma

kančuk pete!
Boljša in cenejša od kat umaja.

kančuk potplate!
Elastična hoja, varstvo proti drglu.

Kupi se mala hišica

Z NEKOLIKO VRSTA, kjer koli. — Ponudbe pod »F. M. 200 5466« na upravo »Slov. Narod.«

Spalnica

iz narejenega lesa, malo rabišena, POCENI NAPRODAJ. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 5479

Mehlovana soba

SE ODDA. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 5429
Volja tovarna SPREJME V

Starejši gospod,

prevržen v gredarici in lesni stroki, ZELI MESTA. — Ponudbe pod »Vestrostneko izvečen 1888/5467« na upravo lista.

Klaviir,

dobro ohranjen, močan ton, SE PRODA. Cena 12.000 dinarjev. — Kongresni trg 14, pridržuje, leva (od 8. do 9. in 14. do 15. ure). 5303



L. Mikuš
Izpolnjeva, kmeti in vsi pripraviti svoje nabave dobitkov in solatkov ter sprejemajo pak.

Papirna se izpolnjuje hitro in skrbno.

Prodaj

DOBRO OHRANJENO LOVSKO PUSKO in KONCERTNE GITRE (Harfen) — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 5482

Sprejme se pomočnik,

smožen klesarstvo in napeljavo vodovoda. Delo stalno. Plača po dogovoru. — P. Lendar, klapar, Ljubljana 7 (Šiška). 5396

Stanovanje išče

ZA TAKOJ pri vdoru ali namostojni gospodini 30letni delavca. — Same resne dopise pod »Stajere/5466« na upravo »Slov. Narod.«

Moško kolo

znamko »Puch-Styria«, v dobrem stanju, SE PRODA. Ogleda se od 8. do 11. in 1. do 5. — Poljanski nasip št. 40 (pri vrtarju). 5309

Pridna šivilja,

ki je smožna izdelovati boljše obleke, SE SPREJME TAKOJ NA DOM. — Ponudbe pod »Pridna šivilja/5465« na upravo »Slov. Narod.«

Kolesa iz gumija

trdeljuje ter jih ima v zalogi Ivan ZANOSKAR sin, kolarška delavnica za avtomobilistije in vseh v to stroko spadajoča dela, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 18. 5492

Soba s kuhinjo,

event. tudi samo prazno sobo s posebnim vhodom ISČE ZA KONSKI PAR ZA TAKOJ s primerno nagrado. — Ponudbe na: A. Kurnik, Francovo nabrežje št. 7/III, Ljubljana. 5381

Službe išče,

tudi začasno, KOT URADNIK pri eksportni, importni ali spedijski tvrdki absolvent pov. morške akademije v Dubrovniku. — Naslov pove uprava »Slov. Narod.« 5308

Gospodična

s popočinim znanjem strojeplata, slovenščine in italijanščine ter drugih pisarniških del, s nekoliko prakse, ZELI MESTA. — Ponudbe pod »Popolnost/5468« na upravo »Slov. Narod.«

Knjigovodja,

vsestransko versiran, s prvovrstnimi referencami, ISČE SLUŽBE. — Ponudbe pod »Knjigovodja/5307« na upravo »Slov. Narod.«

Stanovanje,

obstoječe iz kuhinje, sobe in pritlikla v I. nadstropju, s clobitricno rasvetljavo, solična loža, v Mariboru, SE ZAMENJA s enakim v Ljubljani. — Dopisi pod »Maribor/5306« na upravo »Slov. Narod.«

+

Uradništvu Kmetijske družbe za Slovenijo javlja tužno vest, da je nje dolgoletni šef, gospod

Gustav Pirc

predsednik in generalni ravnatelj v pok. preminul.

Blagopokojnega, velezaslužnega in dobrega predstojnika ohranimo v trajnem spominu!

V LJUBLJANI, 22. majnika 1923.

+

Društvo kmetijskih strokovnjakov naznanja, da je njegov član

Gustav Pirc

gen. ravnatelj v pok.

predsednik Kmetijske družbe za Slovenijo, odlikovan z redom sv. Save III. reda itd., preminul.

Velezaslužnemu kmetijskemu strokovnjaku in neustrašenemu boritelju za napredek v kmetijstvu ohranimo časten spomin!

Ljubljana, dne 25. maja 1923.

Priporoča se restavracija

Narodni dom

in kavarna

Vsak dan sveže pivo, izborna vina, gorke in mrzla jedila.
Posrežba točna in solidna

Cene primerne. : : : : Sprejemajo se tudi abonenti.

Tvrška
Franc Hoav. Souvan
ustanovljena leta 1835

otvori prve dni junija svojo na novo zgrajeno in znatno razširjeno detajlno trgovino v lastni hiši na Mestnem trgu številka 24.

Tvrška si dovoljuje pripomniti, da bo ob tej priliki prodajala prvi mesec po znatno znižanih cenah, na kar cenjeno občinstvo prav posebno opozarja.

Ljubljana, dne 26. maja 1923.

+

Samostojna Kmetijska stranka za Slovenijo naznanja tužno vest, da je njen član načelnik

Gustav Pirc

po težki živčni bolezni tragične smrti preminul.

Pogreb blagopokojnika bo v soboto, dne 26. t. m. ob pol. 5. iz hiše žalosti na pokopališče Srednje vas v Bohinju.

LJUBLJANA, dne 25. maja 1923.

+

Po trti globoke žalosti naznanjamo, da nam je naš iskreno-ljubljani, nepozabni sin, brat, svak in stric, gospod

Franc Nesman

privatni uradnik

v soboto, dne 26. maja po dolgotrajni mučni bolezni, previden s tolažili svete vere, v 26 leta mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v ponedeljek, 28. maja 1923 ob štirih popoldne iz Stare poti št. 2 na pokopališče k Sv. Križu.

Bodi mu blag spomin!

V Ljubljani, dne 26. maja 1923.

Globoko žalujoči ostali.

+

Upravni svet Jadranske banke d. d. v Beogradu javlja tužno vest, da je preminul njen zaslužni podpredsednik Nadzorstvenega Sveta, gospod

GUSTAV PIRC

predsednik Kmetijske družbe.

Pogreb njegovih zemskih ostankov bo v soboto, dne 26. t. m. ob pol 5. uri pop. v Srednji vasi v Bohinju.

Ljubljana, dne 25. maja 1923.

Napreden blok.

Diskusija o naprednem bloku se razvija. V najboljši nameri sprožena ideja dobiva čedalje jasnejše oblike. V prvi teknični na skupščinskih volitvah smo stali pod neposrednim dojmom velike klerikalne zmage. Takrat je ideja naprednega bloka mogla biti samo negativna. Klicala je napredne kroge k združitvi in edinosti. Sledeči sporadični in ne preveč goreči odzivi so naložili ideji nekaj pozitivnih nalog. Poudarjalo se je, da bi ideja naprednega bloka realizirali s pomočjo konkretnih gospodarskih, kmetijsko-zoščitnih, obrtnih in naprednokulturnih delovnih ciljev. S takimi cilji so nekateri menili idejno fundirati narodno koncentracijo. V to debato pa je posegla izjava Kmetijske stranke, ki je nekoliko odklonila idejo naprednega bloka, ker v njej ne vidi zadostno pozitivnega programa. In samo na programih so združljive mogoče!

Vsaka diskusija ima svoje dobre strani. In tudi ta o naprednem bloku bo razčistila ozračje, ki loči posamezne napredne struje med seboj. Poudarjati pa hočemo sprito stališča Kmetijske stranke še nov moment, katerega bi bilo po našem mnenju upoštevati pri razpravi o nacionalni koncentraciji.

Ta moment je podan v razmerju med našo napredno, slovensko koncentracijo in državno politiko. Združevanje naprednih Slovencev ne smejo določevati samo negativni, lokalni in ev. strankarski ozirni ter na vse strani kompromisni in okrnjeni gospodarski, socialni in kulturni skupni programi, temveč v prvi vrsti linija državne politike, katere se napredni blok mora oprijeti. Problem slovenske napredne in močne stranke se mora rešiti s problemom dobre in pravilne državne stranke in državne politike. Od dobre zunanje in notranje politike je odvisno vse hoteenje in delovanje Slovenije, v enem in drugem oziru bi mogla igrati vplivno, posredovalno vlogo, ako bi se stala moralno in strokovno na vrhuncu. Kakšen faktor bi mogel pomeniti Slovenci glede notranje sprave, kako bi smeli določevati zapadno-evropsko politiko zunanje ministrstva! Naše politično mišljenje plača vseskozi v omejenem potoku strankarskih in volilnih uspehov. Ne znamo se dvigniti na višje obzorje, na katerem bi klesali postavke velikopotezne, realistične politike. Velika kulturna agilnost doma in propaganda po jugu bi izvalila vse drugačne kredite za naše vzgoje in duhovne institucije, kakor pa dosega omejeno negodovanje. V socialnem oziru bi mogli podajati vzorne rešitve evolucionističnega telesnega, duševnega in moralnega napredka jugoslovenskega delavstva, ko imamo pereča vprašanja socialne zaščite kot največja industrijska pokrajina v prvi vrsti na duši. Industrija Slovenije ne bo uspevala in tudi trgovina z obirjo, če ne bo našla smotrenega političnega in obrabnega dela. V gospodarstvu ne odloča samo surovina, prirodna lega in drugo, temveč v prvi vrsti smotrenost pospešujoče inicijative. Na upravnem polju, pri financih, skoro na vseh toriščih kulturnega in javnega življenja razpolagamo s strokovnjaki. Manjka pa sila, ki bi znala strniti te moči k novemu, skupnemu delu za blagor naše pokrajine in za srečen razvoj jugoslovenske države.

Vprašanje naprednega bloka se mora nasloniti na povsem nove temelje. Kakšno razmerje naj zavzamejo napredni Slovenci k državni politiki? Ne smemo namreč pozabiti, da se današnja veljava Slovencev v ustavi in praksi ne opira na številčno premoč prebivalstva, temveč na narodnostni moment, ki se utegne zmanjšati z napredujočo asimilacijo jugoslovenskih plemen. Tokrat bo treba nadomestiti sedanjo slovensko veljavo z drugo, novo. In sicer po našem mnenju s kulturnim činiteljem, s kulturnim poslanstvom, s pridnostjo in z naprednostjo. Predvsem pa bomo morali postati državotvoren faktor in se naslanjati na izrazito in trajno državno politiko. Edino s tako naslonitvijo bo dana možnost samostojnega vplivanja in zanašanja zapadno-evropske politične kulture v naše javno življenje. Zato pa je treba, da smo si prej idejno na čistem.

Stranke vznikajo iz idejnih pokretov. In tudi napredna koncentracija mora ubrati pot takega idejnega razčiščevanja naših zadnjih kulturnih in političnih smotrov. Vse drugo je malenkostno kombiniranje za posamezne volitve in poedine kandidate. Trst, Reka, Krajina, Celovec, Prekmurje, kdaj smo Slovenci dali eno samo pobudo ali inštrukcijo v Beograd, kateremu so se stvari nujno tuje in oddaljeneje kakor nam, ki smo bitno na njih zainteresirani. In tako je bilo z vsemi vprašanji naše notranje, finančne, gospodarske, socialne in prosvetne politike. Napredni blok in koncentracija naprednih Slovencev se morata izvršiti v prvi vrsti duševno. Iz nje mora iziti duševni pokret, ki bo razčistil obiseke nove realistične politike na vseh poljih človeškega udejstvovanja v intimnem skladu s potrebnimi naše pokrajine, z veličino jugoslovenske države in z upravnimi problemi skupnega notranjega sožitja.

Pravice malih narodov.

Med vojno so vlade obeh vojaških skupin zagotavljale, da jim gre za svobodo in neodvisnost posebnih malih narodov. Slovenci smo bili teh tolažb veseli, dasi jim nismo dosti verovali. In res smo bili grdo prevarani, ker so nas pustili zmagovalski razkosati na tri dele, en del je dobil celo premaganece — Avstrijo. O neodvisnosti in narodni svobodi more govoriti le tisti naš del, ki se je smel združiti z zmagoslavjem srbskim narodom, dočim sta ostala naša dva dela danes mnogo huje tlačena in zatirana, kakor smo bili vsi skupaj pod Avstrijo.

Znani poznavalec in zagovornik vseh evropskih narodnih manjšin Rittfot Nansen je izvajal med vojno o pravicah narodnih manjšin med drugim: »Mali narodi, ki so prispevali k duševnemu in kulturnemu razvoju človeštva, imajo tudi pravico do hvaležnosti vsega človeštva. Vsako narodnost je treba ocenjati po duševnem in fizičnem razvoju njenih pripadnikov, ne pa po njih številu. Kdor hoče uničiti male narode, zagreši tak zločin, kakor ga še ni bilo na svetu. Ravno mali narodi najhitreje sprejemajo najdragocenejše sadove človeškega duha. Vedno naraščajoča moč velikih držav potom pridruževanja malih narodov k sebi je nesreča za človeštvo. To požiranje malih je velika nevarnost in pravo zatiranje pravic vsakega naroda, zatiranje pravic do samoodločevanja svoje usode. Uničevanje možnosti, da bi se vsak narod mogel razvijati v svojih posebnih lastnostih, vodi do neizmernih izgub vsega človeštva. Vsaka narodnost mora imeti pogoje za svoj svobodni razvoj. Danes bolj kot kdaj prej gre za individualno življenje vsakemu narodu. Za življenje vsakega naroda sta neodvisnost in svoboda tako neizogibna potrebna pogoja, kakor je neobhodno potreben pogoj življenju rastlin — zrak.«

Pred Nansenom so razpravljali o pravicah malih narodov trije češki učenjaki. Vseučiliški profesor dr. Krejčí je priobčil v »Česki Mysli« članek: »Pravo eksistenci maleho naroda«. Pisatelj pobija načelo, da je moč nad pravico in da zbog tega mali narodi po naravnem zakonu podlegajo močnejšim narodom. »Obstoj naroda je odvisen od pogoja, ki ga ne more odstraniti nobeno materialno nasilstvo od strani drugega naroda. Ta pogoj je narodna zavest, narodna samozavest. Dokler traja ta pogoj, je narod nepremagljiv. Ta pogoj je jamstvo obstoja tudi najmanjšemu narodu. Narodna zavest je, kar drži skupaj pri-

padnike naroda, kar tvori iz posameznikov narodno celoto v vseh mogočih okoliščinah. Ta zavest se posamezniku ne da iztrgati z nikakršnim nasiljem. Dokler je narodno-zavedni posamezniki, dotle traja narod in se ne da uničiti. Zaveden narod, čigar vsi sloji so prožeti z narodno zavestjo, se ubranja vsakega nasprotstva, pritiska, nasilstva, prenaša vse nesreče. Morda močnejši res zmagava, toda narodna zavest je neuničljiva sila, ergo je tudi pravica malega naroda do obstoja neuničljiva, boj za obstoj se mora biti z zaupanjem in končno zmago tudi v najneugodnejših razmerah. Zato pa je treba, da se vedno v vse sloje zanaša narodna zavest, posebno pa še v takozvane nižje sloje. Zvestoba napram narodu je pravna dolžnost. Ako se tega zavedamo, ne smemo imeti nikake bojazni za obstoj

malega naroda. Kjer imam dolžnost, tam imam tudi pravico.«

Zakaj ponavljamo danes vse te znane teze? Ker vidimo ravno zadnje čase, da tlačitelji nam odtiranih bratov naperajo vse sile, da bi v naših ljudeh zatrl narodno zavest in čut pripadnosti k nam. Italijani kakor Nemci dobro vedo, da je narod brez narodne zavednosti mrtev stvor, gad brez zob, ptič brez peruti. Mi srečno osvobodjeni Slovenci pa se moramo zavedati, da je »Jugoslovenska Matica« tisti apostol, ki združuje trajne zveze med nesrečnimi brati in nami, ki skrbimo na vse načine, da med neodrešenimi ne zamre narodna zavest. Zato podprimo J. M. pri vsem njenem plemenitem prizadevanju, posebno pri predstojajoči književni tomboli. Kolikor svobodnih Slovencev in Slovenk, toliko kupljenih tablic!

Gospodarska politika Stambolijskega.

Kakor je bilo pričakovati, so se začele notranjepolitične razmere v Bolgariji po popolni zmagi zemljoradniške stranke razvijati v smeri proti temeljitim izpremembam obstoječega socialnega reda, zlasti pa proti onim javnim činiteljem, ki zmagovalcem v tem ali onem oziru niso po volji. S tem, da je stopil na prste meščanskemu bloku in komunistom ter vsaj začasno do celja paraliziral njihovo politično delovanje, se Stambolijski moče zadovoljiti in nadaljuje svojo akcijo v trdnem prepričanju, da bo končno res dosegel zaželjeni uspeh. Jasno je, da zmagi pri skupščinskih volitvah ni bila zastoj in da so morali voditelji zemljoradniške stranke svojim volilecem obljubiti marsikaj, česar jim trenutno, pa morda tudi v doglednem času ne bodo mogli dati. Toda Stambolijski je lisljak, ki dobro ve, da sedanja vlada ne sme dolgo ostati pasivna, če hoče, da se njeni pristajali ne zneverijo in da pri prihodnjih volitvah ne izgubi svoje premoči. Zato skuša zadovoljiti svoje soimiljenike, v pretežni večini poljedelce in male obrtnike z obljubami, ki so precej obsežne in v sedanjih razmerah težko izvršljive, ki pa vendar oznanjajo za bolgarski narod docela novo dobo gospodarskega razvoja. Te obljube naj bi ne ostale samo na papirju, marveč nova narodna skupščina, ki nima proti sebi nobene stvarne in količkat močne opozicije, naj bi jih potem zakonodajno sistematično provajala v praktično življenje. Kjer je ne samo v Bolgariji, marveč tudi v vseh drugih državah za domače politične razmere merodajen in prvi vrsti gospodarski položaj, posveča tudi Stambolijski temu vprašanju največjo pozornost. Socialne prilike tudi v Bolgariji niso bogve kako slajne in pomanjkanje sredstev in nižjih slojev je prav tako, če ne večje, kakor drugod. To je tudi glavni motiv, ki je pripomogel zemljoradnikom do zmage. Volilne krogi pa niso spravile s sveta socialne krize in vlada si sedaj beli glavo, kaj naj ukrene, da bo tudi v tem pogledu ustregla ljudskim masam. In Stambolijski je iznašel lek, o katerem meni, da bo učinkoval.

Nedavno se je vršila v Haskovu svečana otvoritev nove železniške proge Rakovski-Haskovo. Ob tej priliki je ministrski predsednik govoril pred mnogobrojnimi zborom zemljoradniške stranke tudi o smernicah bodočega notranje politike. Tu vidim banke in tobačne trgovice, velike nove stavbe privatnih dewarnih zavodov, je dejal med drugim. Bodite prepričani, Haskovci da bo vse to kmalu vaše. Lastniki bodo izročili ta podjetja zadrugam in sindikatom in sicer prostovoljno ali pa s silo. Ta operacija je neobhodno potrebna in ona se mora izvršiti. Kapitalizma, zasebnega kapitalističnega sistema mi ne bomo podpirali. Četudi se bo Evropa jezila na to, mi ostanemo pri svojem in izjavljamo: naša država nima veleindustrije in veleposesev in zato zahtevamo svobodno delo in svobodno eksploatacijo. Nismo pristajali komunizmu, pač pa hočemo, da narod neposredno sodeluje pri upravi in gospodarstvu, da procvita in se nemoteno razvija sedanja nekapitalistična Bolgarija v oni smeri, ki smo je začrtali mi.

6 toni besedami je najuglednejši bolgarski politik napovedal docedanjemu družabnemu redu boj na življenje in smrt. Težko je sicer soditi, da-li so to samo krilate obljube in toli priljubljen način politične agitacije, ali pa misli Stambolijski resno kreniti na levo in storiti to, kar pravzaprav spada po splošnem naziranju v kompetenco raznih socialističnih struj. Nagiben je k iz-

rednim in pogosto dokaj fantastičnim sredstvom, s katerim skušajo sodobni državni ki sanirati pohabljenovo povojno gospodarstvo, je opaziti v mnogih državah, toda tako radikalnega načina kakor je ta, do danes, izvzemši sovjetsko Rusijo, še nismo videli. Če presojamo nameravano akcijo bolgarske vlade s praktičnega, strogo taktičnega stališča, moramo priznati, da je verjetnost resne izpremembe v docedanjem gospodarski politiki Bolgarije precej velika. Z ene strani absolutna premoč zemljoradniške stranke, ki ima tako narodno skupščino, kakor tudi vlado v popolni oblasti, z druge pa nezadosten odpor, ki bi ga mogli postaviti trgovski in industrijski krogi v slučaju nevarnosti proti tem, za njihove interese vsekakor škodljivim odredbam vse to priča, da bi se v formalnem pogledu akcija Stambolijskega utegnala posrečiti. Država je agrarna, kapital neorganiziran, razdeljen večnoma po manjših podjetjih, ki nimajo nobenega skupnega vodstva in kakor je bila borba proti njemu primeroma lahka v Rusiji, kjer so vladale pred revolucijo slične razmere, tako se lahko zgodi tudi v Bolgariji. Razlika bi bila samo ta, da so v Rusiji izvajali socialne reforme komunisti z oboroženo silo, v Bolgariji pa bi storili z malimi izjemami isto zemljoradniški brez orožja in le s pomočjo svoje parlamentarne večine.

Drugo vprašanje je, kakšen bi bil uspeh reforme v material. oziru. Ni treba hoditi daleč za primeri, ki dokazujejo, da kolektivno gospodarstvo in zadrugiški način proizvajanja in razpečevanja bodisi poljedelskih ali industrijskih izdelkov v marsikaterem oziru daleč zaostaja za privatnimi podjetji in osebo inicijativo, ki igra povsod, posebno pa v gospodarskem življenju glavno vlogo. To je nepobitna resnica, ki jo dolga leta zama izpodbijalo razne socialistične doktrine in ki so jo v mnogih slučajih potrdili ponesrečeni praktični eksperimenti. Če bi bilo mogoče odsekati povojnemu gospodarstvu zmagu z enim udarcem vseh sedem glav s tem, da razdelimo govtovino in privatna podjetja med ljudstvo in če bi ta »velikodušnost« ne rodila usodepolnih posledic za one, ki bi je bili deležni, bi vsaj pameten politik storil to rade volje. Čemu iskati izhoda iz sedanje krize in naperjati vse sile, da vpostavimo to, kar je uničila vojna, če je pa mogoče vrniti prejšnje blagostanje brez posebnega napora? Oddati trgovice, rudnike, banke, železnice itd. vsem, ki smatrajo, da jih ta podjetja sedaj samo izkoriščajo in stvar bo končana. To bi bilo po receptu Stambolijskega, ki je v svojem »modernizmu« pozabil bistveno plat tega perečega vprašanja. Kjer je mnogo gospodarjev, navadno nihče ne dela. Socializacija privatnega imetja, zlasti pa industrije je že v Rusiji rodila popolnoma negativne rezultate tako, da so bili komunisti prisiljeni nastopiti rakovo pot in izročiti večino podjetij zopet v privatne roke. Ista usoda bo doletela tudi bolgarsko vlado, če izvede socialno reformo v tej obliki.



Šolstvo.

O USPEHIH NA NAŠIH SREDNJIH ŠOLAH.

II.

Drugi dijak presla svoje tovariše ta kole: »Ravno med študenti najdemo bolj kot kje drugje najboljše tipe. Danes najti študenta, ki bi točno odgovarjal pojmu te besede, po mojem mnenju sploh ni mogoče. Danes je študentstvo vse premalo izrazito, samolastno, a to vsled tega, kar današnje srednješolci dijaštvo temu stanu pripada samo slučajno, iz golega naključja. Kdor bi torej menil, da je študent oni, ki se uči, ki študira bi se motil. Le redki so taki med njimi.

Drugi se ne uče, ker vedo, da oni, ki se uči natančno vse od kraja, kar predpisuje srednja šola, le zapravljajo energijo. Zato študirajo le tisto, za kar imajo zmožnosti in veselje. Tretji sploh ne študirajo, a ne morda iz kakega višjega spoznanja, ampak zato, ker je njihov cilj razveseljevanje in zabava.

Najmanj zaslužijo ime »študent« oni, ki so duševno najbolj razviti in ki so sebe in namen življenja doumeli najgloblje. Ti so pustili študij iz tistih vzrokov kot prejšnji, a šli niso za praktičnim opravilom, ne za zabavami in razveseljevanjem, ampak šli so za tem, da svoje stile uveljavijo tam, kjer bodo rodile najlepši sad, da se nauče življenja od njeega samega in ne iz knjig, da duševno dozore, kar doseže samo oni, ki je v trdem boju življenja premagoval zlo z dobrih, išoč resnico in hrepenel po po lepoti.

Ti so najbolj redki. In življenje teh je najbolj mučno, ker jih ubija ravno šola, če z drugim ne, vsaj s tem, ker njihovu svobodnemu razmahu omejuje polet. Čutijo se kot v ječi in svoje študentstvo občutijo kot breme in muko. Pol dneva morajo presedeti čisto nezadovoljno na mestu, ki ga sovražijo bolj od vsega. Uteho najdejo le v tem, da njihovim sanjam ni zaprta pot, da v njihovo carstvo nima dostopa nepoklican gost. Ubijajoči duša-mrtvašnice ne dospe na cvetoči, vonjivi vrt njihove duše.

Diagnoza tretjega tovariša se glasi: »Najbolj zastopan je danes tip dijak, kateremu je šola le sredstvo za to, da brezskrbno živi. Uči se le toliko, da »vleze« in da ga stariši ne vzamejo iz šole. Vse prosti čas uporablja za pohajanje po cestah. A nič ni v stanu, da bi ga zanimalo: izvetza so edino dekleta. Tako se rine ta velika čeda mladih blazirancev od razreda do razreda. Odlikuje se po prav posebnem pomanjkanju splošne izobrazbe. Ako hoče s takim fantom govoriti o kakem znanstvenem problemu ali o umetnosti, moraš z začudenjem ugotoviti, da mu manjkajo najoslednnejši pojmi.

Ta tip lenega in indolentnega dijak je danes med nami najbolj zastopan. Zelo mnogo je tudi takih, ki vidijo v športu vse. Za šport bi dali življenje. Ta strast jih zgrabi tako silno, da jim je popolnoma vseno, ali »spadejo« v šoli ali ne. Tak dijak govori vedno o športu; če kaj bere, je to gotovo kak športni list. Te manjše pred vojno skoro ni bilo, danes pa igra med dijaki važno vlogo.

Manj pogosto kot pred vojno srečamo danes med dijaki takozvane »krokare«. Da je temu tako, ni vzrok le v pomanjkanju denarja, ampak očividno je nastala sama po sebi reakcija napram povpvanju. Še veda strašilo še vedno med dijaki taki, ki ne morejo pogrešati vsaj enega tedenskega »kroka«.

Če se oziramo na duševno smert ki struje, ki se pojavljajo danes med srednješolci, moramo reči, da ni več toliko idealizma kot nekdaj. Spominamo se le na razne literarne krožke, ki so pred leti združevali dijake k skupnemu delu. Danes jih ni več. Nekoliko jih nadomestijo dijaški udruženja, ki pa jadravo vedno bolj in bolj v politične vode. Tu se lahko ustavimo pri novem tipu dijak, pri dijaku-organizatorju, ki ustanavlja društva, agila med dijaki, se trudi in muči za svoje društvo.

Seveda trpi pri tem šola. Takih dijakov ških voditeljev je mnogo; če že nimajo od svojega dela nikakega gnetnega dobička, se privadijo vsaj sigurnemu javnemu nastopanju in govorništvu.

Predvsem je pa treba omeniti dijak, ki hodi v vsaki stvari sredno pot. To je soliden študent, ki ni niti lenih niti gulež, Zal, da je takih prav malo. Manj simpatičen nam je odličnik — »streber«, čigar edina želja je, da je v vsakem oziru prvi v razredu.

A tudi teh ni več mnogo.

Ksaver Meško:

Naše življenje.

Črtice in slike. Ljubljana 1922. Založila Narodna založba.

Naše življenje — kaj je naše življenje v teh trudnih, steptanih časih? Zdi se, da je umrlo vse, kar je bilo lepega in velikega in naše življenje se je spremenilo v temno brezkončno bolest, ki ji ne najdemo nikjer zdravila. Greh je šel preko sveta in božja senca je legla nanj, kakor črn oblak. Kje je pot do solnca, do radosti, do odrešenja? Pisatelj sam, ki je bil glasnik daljnih svetov sreče in hrepenja, je doživel dogodke, ki so ga iztrgali iz njegovih nežnih sanj in mu pokazali življenje v svitu krivice, zlobe in sočasnja. Zato je ta knjiga odmev trpkih časov svetovne vojne, bojev in trpljenja, ponižanja in preganjanja. Takoj v prvi črtici čitamo besede, s katerimi posvečuje pisatelj svoje delo beguncem, sotrpimom.

»Deseti bratje, sestre desetnice romamo po svetu brez doma, brez strehe, v vse vetrove razkropljeni, zaznamovani in obteženi s pečatom, ki nam ga je

vtisnila nesreča in ljudi neusmiljenost, ne naša krivda, ne naši grehi!«

— In to je zdaj naša pesem: »Domovi naši so razdejani; razrušene razvaline, pogorišča najžalostnejša. Vinogradi naši, radost nam in naš ponos, razkopani, razgrizeni od steklih psov, lajajočih, tulečih šrapnelov. Oljke miru znanilke, tihe, ponižne naše krót-kosti znamenja, požgane, s koreninami izkopane. Polja od konjskih kopit pomandrana, za leta in leta pomorjena. Uničeno vse delo je naših rok, iz naših žuljev, iz naše moči, iz naše krvi porojeno... Le morje poje še večni svoj spev. O čem zdaj pač peva? O naši bedi, o našem trpljenju, o beganju našem po svetu nemilom. Le gore še naše stoji, še bolj onemele, groznejše še okostenele. Strmé na razdejanja grozo pod sabo, krog sebe. Srde se v trdem svojem osrčju: Človek je to storil po božji podobi ustvarjen...« itd.

To je pesem naše zemlje po svetovni vojni in v tej zemlji se dviga naše novo življenje. In vendar ni druge rešitve, nego da se vrnemo vsi k nji nazaj a polno ljubeznivi.

»Kot dnevna svetloba se zlija vsa v solnce nazaj, od koder je prišla, kjer ji je vir in začetek, kjer je življenje dobila — tako hrepeni in se zlija naših src ljubezen iz vseh krajev sveta, kjer romamo, blodimo, kjer trpimo, le k tebi, edino le k tebi domovina, o domovina...«

In na to slede spomini polpreteklih časov. Lepe zadoni nauk krščanske ljubezni v zgodbi o novem testamentu, kajti glad ne sprašuje po besedah, ampak potrebuje pomoči.

Toda pri tem se vzbudi bridek spomin na one čase, ko so »naši« ljudje šli proti nam.

»S ponosnim očesom smo zrlí zastranovalec in obraz; pred nobeno zlo besedo, ki so nas z njimi bicalí in pljuvali, nismo klonili, zakaj naša srca so bila čista in naše duše vesele, sredi trpljenja ponosne, da smejó trpeti za svojo domovino in svoj narod.« — Toda »naši« ljudje so dvomili in — skoraj obojeali nas.

Nato slede »Koroške elegije«.

»Kako si dolg veliki petek, kako grenak. Še te ni konec, še te konec ne bo. Mislil smo že, da smo dotrli — a

glej veliki petek se je le iz nova začel...« Plebiscit. V ljubljanskem Leoničevu čaka pisatelj izida. Dan primaša s seboj sama slaba znamenja. Pisatelj je poznal Korošce in tudi razmere za časa plebiscita. Videl je naše grehe in napake, svaril je. Zaman! In tako je prišla strašna novica.

V par slikah nam pokaže pisatelj dogodke iz vojne. »O Bog, moj Bog, kaj so naredili z našimi lepimi, mladimi sanjami v teh letih grozote!...«

Morebiti se sedanji svet nerad spominja vseh teh težkih časov; rad bi šel preko njih: toda

»vsa domovina, glej, ena sama bolnišnica ranjenih, trpečih, obupajočih polnas ena sama rakev, ki so zmetali v nji z mrličí žive in polžive, da jih zaduše s silo in brez usmiljenja; ena sama širna, neskončna, žalostna grobnica od Zilje gori in do Triglava, do Soče doli in čez, od Mure do Soče in do Morja neskončnosti en sam grob...« To je bila naša domovina in treba je, da vsi živi in silni gredo na delo za nove čase.

Iz Meškove knjige izzvem bolešt oretkosti in tiha upanje v novo bodoč-

nost, ki bo prišla z delom in ljubeznijo; pisatelj sam je preživel težke trenutke in zadnji čas smo imeli priliko čitati o njegovih usodi, ki kaže, kako malo mišlimo na nje, ki so bili preganjeni zaradi pravice. Naj mu vsaj pri tej knjigi javnost pokaže, da ni pozabila trpljenja, skozi katero je vodila pot v odrešenje. V sliki »En dan« vidimo vse gorje ječe, ki jo primerja pesnik domovini... »Koliko jih je širom naše domovine, ki jim srce in duša kričita po pravici, a jih krivica s surovo silo bije v lice in v srce. Saj drhti vsa domovina, saj jokajo skoraj vsa srca... O Bog, pa mirno gledaš vse to? Ali nam res ne boš poslal nikoli odrešenja in vstajenja — saj mo nam ne, nikoli ne?...«

Morebiti sedaj ni doba nežnih besed, tožb, vzdihov in lepih sanj. Čas je trd in surov. Zato ne bo slišal teh tihih spominov. Sprejeli pa jih bodo z odprtimi srcem tisti, ki ne hodijo po široki poti kričeče množice in verujejo v zmagov duha, miru in ljubezni. To so Meškovi čitatelji in ti bodo pridelali to knjigo k prejšnjim Meškovim delom kot spomin na težke dni našega življenja.

Cetrti dijak je opazoval med sošolci take pojave:

«Malo je dandanev takih dijakov, ki bi jih res lahko imenovali solidne. Prišla je pač vojna, ki je mnogo dobrega zamenjala s slabim. In to se zlasti pozna na dijaštvu. So nekateri, ki imajo resen namen, učiti se in doseči svoj cilj. Ti hodijo z zanimanjem in pozornostjo v šolo in pazljivo sledijo učenju. Toda le malo je takih.

Večino dijaštva prevladuje lahkomišnost in raztresenost. Prosti čas porabijo na račun šole, časa in blaginje starišev za veseljačenje. Za knjigo primejo samo pred konferenco ali pred koncem tečaja. Navadno imajo srečo, da zlezejo. »Pilež« pa porabi cele popoldneve le za učenje. Njegovo znanje je, kar je puho. Duševni siromak je!»

Peti dijak pravi med drugim:

«Značilna je pa še ena vrsta dijaških šolov, kateri bi jaz dejal »pokvarjena«. Šola, da se nahajajo tudi taki. Izhajajo pa z dežele. Navadno so fantje z dežele znani in dobri. Ne pozabijo nikoli na svoj dom, ne oddalijo se od doma. Nekateri pa vendar mesto zelo pokvari. Njihova lahkomišnost se pa javlja na poseben način. Če se tak tovariš kaj nauči, gleda prezirljivo na nas druge, kot da bi vsi nič ne znali. Hoče biti gospod, meščan, ali na vsakem gibu se mu pozna, da ni. Morda krivo sodim take značaje, ali po mojem naziranju so to pokvarjenci.»

Na razpolago imamo še večje število karakteristiki naših srednješolcev iz dijaških vrst, ki pa se po vsebini in v celotni sliki vspešno krijejo s temi, ki so tu objavljene. Gotovo dejstvo je, da tisti v takšni manjšini eden glavnih vzrokov slabih uspehov na naših srednjih šolah, ena največjih ovir, ki se stavijo z življenjsko mučnino na pot najboljši volji naših vzgojiteljev in učiteljev. Vsa naša javnost, dom in šola imata tu svoj veliki cilj: Sistematično zboljšanje vsega, kar je v kvar zdravim napredku našega šolstva, ki je prvi pogoj napredka in sreče naše domovine.

Priseljenci in priseljeniške oblasti.

ZAKASNO PRIPUŠČENI INOZEMCI.

New York (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Nekaterim vrstam inoizemcev priseljeniški zakoni ne dovoljujejo vstopa v Združene Države. Dasi priseljeniške oblasti ne morejo takim inoizemcem dovoliti, da se za stalno priselijo v Združene Države, vendarle mogoče, da se jim dovoli začasni vstop. Da se inoizemcu, ki so ga priseljeniške oblasti izključile, dovoli vsaj začasni vstop, mora biti dokazati v popolno zadoščenje priseljeniških oblasti, da je njegov začasni vstop neobhodno potreben in da bi nastale izredne težave, ako se mu ne da tega dovoljenja. O prošnji za začasni vstop ne določajo priseljeniške oblasti v pristanišču, kamor je inoizemec došel, marveč treba prošnjo poslati sekretarju Dela v prejšnjem oddelku. Ako sekretarji Dela to dovolijo, se zahteva od inoizemca, da položi jamščino v obliki obveznice (bond), varščine v gotovini ali enako zadovoljive garancije. Položena garancija jamči za to, da začasno pripuščen (temporarily admitted) inoizemec odpotuje hitro, čim manj rok, do katerega mu je bilo dovoljeno, da pride v zemljo.

Dasi daje zakon sekretarju Dela pravico, da dovoljuje začasni vstop drugače nepriljubljenim inoizemcem, se vendar v praksi ta začasni vstop dovoljuje le jako malo inoizemcem. Dovoljuje se le v slučajih v katerih bi deportacija pomenjala očitno zlorabo in izvanredno zlo. Na primer, dogaja se, da se bolnim inoizemcem, prihajajočim iz Kanade, dovoljuje dostikrat začasni vstop v Združene Države v svrhu lečenja v kakem zdravilišču v Združenih Državah.

Dijaki, prihajajoči v Združene Države v svrhu študij, bi morali biti izključeni, ako bi prišli čez kvoto svoje rojstne zemlje. Dostikrat pa se jim daje dovoljenje za začasni vstop pod jamščino. Treba pripomniti ob tej priliki, da dijaki niso izvezti iz kvote, pač pa so izvezti vseučilišni profesorji in znanstveniki, ki lahko pridejo brez oziroma na to, da-li je kvota njihove rojstne zemlje izčrpana ali pa ne. Dijaki pa se vstevajo v kvoto, kakor vsak drugi priseljenec. Da se jim dovoli začasni vstop pod jamščino, ako je kvota njihove dežele izčrpana, morajo dokazati, da so bili dijaki tekom dveh let pred svojim prihodom in da zares prihajajo v Združene Države v svrhu, da nadaljujejo svoje študije v kakem priznanim ameriškem šolskem zavodu.

Začasni vstop se lahko dovoli tudi inoizemcem, ki so drugače izključeni, ker bi udeležili pasti na breme javnega dobrodelstva (tj. da bi se postali a public charge), ali ker njihova telesna onesposobljenost utegne ovirati redni zaslužek. Nikdar pa se ne dovoli niti začasnega vstopa onim, ki trpijo na tuberkulozi ali kakšni ostri ali nalezljivi bolezni. Zakon daje pravico sekretarju Dela, da po svoji uvidenosti dovoljuje začasni vstop in ustanovi pogoje za tako dovoljenje ter podaša dovoljen rok, ako se mu to zdí uместno.

Jamščina, ki se zahteva v slučaju začasnega vstopa, znaša, ako ni v posebnem slučaju drugače odredeno, svoto 500 dolarjev. Dokler se ta varščina ne položi ali se ne poudi enakovredna garancija, priseljeniške oblasti ne dovolijo inoizemcu, da vstopi v zemljo. Za položeno jamščino se izročijo potrdila.

Drugačn pa je stvar v slučaju začasnega prihoda inoizemskih potnikov, katerih rojstna zemlja je že izčrpana svojo kvoto. Pristaniške priseljeniške oblasti same jim lahko dovolijo začasen vstop, in to brez jamščine. Ako inoizemec prihaja v Združene Države le začasno radi zabave ali kakake posebne posla in drugače zadošča priseljeniškim zakonom, more biti pripuščen brez oziroma na kvoto. Ti potniki smejo ostati v Združenih Državah kvotnemu šest mesecev. Da se pa jim dovoli začasen vstop, morajo biti v dobri zdravniški in policijski zvezi.

seljeniški oblasti, da prihajajo zares kakor turisti ali radi katerega posebnega posla in da nimajo namena, da bi ostali dalje časa v Združenih Državah. Ti potniki na začasnem obisku v Združenih Državah se morajo drugače podvreči istemu pregledu s strani priseljeniških oblasti, kakor kak priseljenec; oni morajo biti n. pr. pisarni, zdravi itd. Le, kar se tiče kvote, se jim dovoljuje začasen vstop v zemljo, tudi ako je kvota njihove rojstne zemlje izčrpana, pri čemur morajo prepričati priseljeniške oblasti, da zares prihajajo le na začasen obisk radi zabave ali posebnega posla.

Prisilno delo v Bolgariji.

Ko je po svetovni vojni prevzela Bolgarija ogromne davjate reparacijskega in vojniškodninskega značaja in se je zvrstila v komunističnih krčih, je vlada Stambolijskega zakonika misel prisilnega in obveznega dela za državo. Ta zakon je objavlila 1. 1920 in v njem je določila dvanajstmesečno delovno dolžnost za vse moške od 20 do 40 let in šestmesečno delovno dolžnost za vse ženske med 16 in 30 letom. V slučaju potrebe se je dolžnost raztegnila za moške do 50 let. V prvem besedilu tega zakona je bila ideja splošne delovne obveze ravnotako strogo izvedena, kakor pri vojaški obveznosti. Oprostitev od prisilnega dela so se dajale uradnikom, orožnikom, vojnikom in prehranjevalcem ubožnih družin, odgoditve pa samo dijakom, bolnikom in kaznjencem. Zakon ni dovoljeval zamenjave delovne nesposobnosti za kakšno drugo obveznost in naorožitev. Zadnja izprememba tega zakona iz leta 1922 predvideva odkup od delovne dolžnosti. Računa se, da bo število tistih, ki se bodo odkupovali, doseglo 20% vseh obvezancev. Dvajset dni pred začetkom prisilnega dela se določi višina odkupnine, pri čemur se upoštevajo splošne pridobitne razmere odkupnika. Odkupnina znaša najmanj 100 levov. Prvotni zakon je predvideval tudi možnost nekatere nepredvidene splošne delovne mobilizacije, s katero bi smela vlada po svoji uvidenosti razpolagati. Antanta se je temu uprla. Zato določa novi zakon službeno dobo na 21 dni. Ta doba se odreja vsako leto po ministrskem sklepu, po možnosti v mesecih, državljanstvo poslovno delo več ali manj počiva. Vsako leto mora posamna občina do 10. avgusta opredeliti dela, ki se imajo izvršiti. Delo izvršujejo obvezanci v svojem rednem bivališču ali pa v njegovi bližini. Obvezanci ne prejemajo nobene plače in nagrade. Čim ministrski svet določi delovno dobo, pozove občinski svet obvezance na delo in to v skupinah po 50 ljudi. Podložnostne razmere te delovne dobe določa poseben disciplinarni pravilnik. Lastniki prevoznih so dolžni staviti na razpolago jih posamni delovni skupini. Zakon obveznega javnega dela se je v Bolgariji prvič izvedel 1. 1921. Takrat je vlada 1. maja pozvala vse moške od 22 do 35 leta na desetdnevno obvezno delo. Vsaka skupina je delala po deset dni, posamezniki pa so vstopali tako, da se ni motilo normalnega poslovanja dela občinstva. To prisilno delo je obstajalo v popravni in gradnji cest, železnic, kanalov, vodovodov, pristanišč, telegrafskih in telefonskih mrež ter v gradnji javnih zgradb, posebno šol. Razven tega se je obvezance uporabljal na gospodarskih šolah na državnih posevstvih in rudokopih. Delo so vodili strokovnjaki. Šolska mladina od 7 do 17 leta je tekem enega tedna čistila šolske prostore, urejevala igrišča in šolske vrtove. Na ta način je 1. 1921 okoli milijon Bolgarov žrtvovalo deset dni svoje delovne moči državi, ki je pri tem izdala za upravo in izvedbo tozadevnih del nekih 113 milijonov levov, prištedila pa na plačah čstih 500 milijonov levov. Tekom praktične izvedbe tega zakona so se pokazali različni nedostaki. Zakonu pa moramo priznati veliko nacionalno, vzgojno in koristno svrhu. Vzgoja narod za prostovoljno žrtvovanje in za obnovo domovine. Tak zakon se da izvesti samo v agr. državi, kakoršna je Bolgarija, ki se ima tudi niemu zahvaliti, da je nj preprečil boljševiški val. Zanimivo pa je, da se je rodil na Bolgarskem, torej daleč od pruske disciplinarnosti. Spritno tega velikopoteznega socialnega eksperimenta ne bi bilo odveč, ako bi tudi naša država poizkusila nekaj sličnega, saj so naše ceste, železnice, prometna sredstva itd. v kaj obupnem stanju!

Možne države so se povzdignile industrijsko samo z tujo kapitali. So to na prvem mestu Ameriške Zedinjene države, poimeno države Južne Amerike, Švedska, Lombardija itd. Tudi naša država poide po vsi verjetnosti tem potom. Ali v tej državi ne more biti kruha za one, kateri so bili nas s svincem tolkli, kateri nas danes tožebo s svojo propagando, koji danes sanjajo o ekonomskem potlačanju Jugoslavije in o vstajenju Madžarske. Poslednji čas se čuje, da pripravljajo vojvodinski milicijsko šolo, v kateri se bo izobraževal nacionalen strokovni podmladek za domačo minarsko industrijo. Ne sme ostati samo pri tej misli, treba jo je dovesti do izvršitve. Aktivno treba sodelovati, da se napravi domači strokovni industrijski kader. Naj naši industrialci s svojimi korporacijami že enkrat prično dajati dokaz o svoji dobri volji, da se bo z združenimi močmi delalo na ustvarjanju resnične domače industrije.

KUPUJTE KARTE ZA KNJIŽEVNO TOMBOLO »JUGOSLOVENSKE MATICE«



BEOGRADSKA »POLITIKA« O STALISCU NAPRAV TUJEMU KAPITALU V INDUSTRIJI.

Zadnje nedelje smo pričeli na tem mestu izvajati »Politiko« glede industrijske politike v naši državi. Njena izvajanja vzbujajo pozornost, pa tudi ugovore. Zaradi popolnosti navajamo danes njena daljša izvajanja v tem predmetu, katerim je dal povod članek g. dr. Šurmina v »Hrvatu«. Politika piše preteklo nedeljo:

V svojem nedeljskem pregledu smo komentirali posamna vprašanja, ki so bila predmet diskusije na zboru Centrale industrijskih korporacij v Beogradu. V vprašanju domače industrije in njene zaštite smo zlasti povdarjali in podčrtali govor g. M. Savića, načelnika ministrstva trgovine in industrije. Naši komentariji so bili predmet pažnje v poslednjih listih in na našo pisanje se je še posebno ozri zagrebški list »Hrvat«. V članku s podpisom g. dr. Šurmina se sklepa, da se naši zvanjski faktorji ne slažejo v vprašanju udeleženosti tujega kapitala v domači industriji. G. Savić da je odločno proti uvozu tujih kapitalov v državo, dočim ministar financ navaja industrialce na tuj kapital. Pisec pravi tako-le: »G. Stojadinović torej navaja industrialce na tuj kapital v svoji lastnosti kot minister financ. G. Savić pa, kateri vodi danes že nad eno leto ministristvo trgovine, pa hoče, da se povdarja jače nacionalna stran industrije in da se prepreči zaslužek tujcev, kateri izvozijo na leto jedno milijardo dinarjev, v čemer leži glavni vzrok padanja dinarja. Izgleda, da g. Šurmin namenoma ni hotel razumeti jezika naših zvanjskih faktorjev in da se je zadržal ob dozevnih kontradikcijah, da bi njegovo pisanje moglo opraviti njegovo kritično stališče. V izdaji »Politike« od 14. marca fil. smo končali svoj tedenski pregled s temi-le besedami: »Nam so dobro došli tuj kapitali in njihov dohod v našo zemljo se mora na vse načine dovoljevati, kakor se mora tudi zagotoviti temu kapitalu donosnost, vendar pa nam niso potrebni »domači« industrialci, kateri s svojo prisotnostjo delajo proti tej državi ustvarjeni za ceno tolikih žrtv!»

V svojem poslednjem pregledu smo dovedli dva konkretna tipična primera, da podamo sliko teh naših industrialcev. G. dr. Stojadinović je v svoji izjavi napravil novinarjem opozorilo na posojilo Uprave fondov v Švici. Na to je ministar financ izrekel upanje, da se na sličen način reši denarna kriza tudi v industriji. Molče je prešel preko Beča in Pešte. Odločno pa se izjavlja g. Savić proti industriji, ki je v dunajskih in peštanskih rokah, pa se nahaja pri nas. Pri tem ne gre za kapitalce, ki prihajajo k nam iz Angleske, Francoske Amerike, Holandije in Belgije, marveč gre za one predvotne avstrijske in madžarske kapitalce, investirače v industrijska podjetja, katere se danes nahajajo na naših nacionalnih tleh. Taka podjetja so se ustanavljala z raznimi privilegijami in olajšavami in za namen, da bi se potlačil ekonomski naš život. Nahajajo se v rokah ljudi, kateri so bili še večerja naši neprijatelji in katerih domovina se nahaja v našem sosesstvu. Proti takim madžarski in avstrijski industrialci smo mi pisali in smo globoko prepričani, da vsi resnični prijatelji naše države občutijo zlo, katero nam priti od strani take industrije, ako se bo ona i nadalje krepila in lačila ter se nahajala v rokah ljudi, ki niso zaupanja vredni. V tem naziranjju ni različnosti v naziranjju naših merodajnih faktorjev in g. Šurmin je pogrešno razumel njih nazore, čeprav so jasni kakor beli dan.

Mnoge države so se povzdignile industrijsko samo z tujo kapitali. So to na prvem mestu Ameriške Zedinjene države, poimeno države Južne Amerike, Švedska, Lombardija itd. Tudi naša država poide po vsi verjetnosti tem potom. Ali v tej državi ne more biti kruha za one, kateri so bili nas s svincem tolkli, kateri nas danes tožebo s svojo propagando, koji danes sanjajo o ekonomskem potlačanju Jugoslavije in o vstajenju Madžarske. Poslednji čas se čuje, da pripravljajo vojvodinski milicijsko šolo, v kateri se bo izobraževal nacionalen strokovni podmladek za domačo minarsko industrijo. Ne sme ostati samo pri tej misli, treba jo je dovesti do izvršitve. Aktivno treba sodelovati, da se napravi domači strokovni industrijski kader. Naj naši industrialci s svojimi korporacijami že enkrat prično dajati dokaz o svoji dobri volji, da se bo z združenimi močmi delalo na ustvarjanju resnične domače industrije.

—g. Pomanjkanje domačih šolj 1923 je bil prvi dunajski sejm, ki se je vršil v znamenju stabilizacije avstrijske valute. Dočim je pri prejšnjih treh sejmih negotovost denarne vrednosti v največji meri otežila kalkulacije, so mogli razstavljati na pomladnem sejmu 1923 na temelju denarne vrednosti, ki je že nad pol leta stabilna, natančno kalkulirati, ne da bi bilo treba prišteti cenam še morebitne valutne izgube. Učinek tega dejstva se je pri sejmški kupnji zares uveljavil izredno močno. Kot razstavljali so se udeležilci inoizemske države na pomladnem sejmu v obilnejši meri. Njihova udeležba znaša 12 % vseh razstavljalcev. Med inoizemskimi razstavljalci stoji v prvi vrsti Nemčija, ki je bila zastopana skoraj v vseh 36 industrijskih strokih. Zlasti je omeniti stroje, stroje za orodje, železarske in galanterijske izdelke, pletenine, zlate in srebrne izdelke, in pisarniške potrebščine. Drugo mesto med inoizemskimi razstavljalci je zavela Českoslovaška, zlasti v tekstilni stroki, steklu, porcelanu in Gambleru blagu končno v zidarstvu (krovin in samot). Na tretjem mestu je bila Francija, posebno v tekstilni industriji (predvse vseh vrst) in dišavah. Tel je sledila Madžarska s poljedelskimi stroji. Svica z urami in glasbenimi instrumenti. Jugoslavija z lesnimi izdelki, Poljska s čevlji in usnjem, Rumunska z usnjem, Italija s tekstilnimi stroji in Gambleru blagom.

—g. M. Humek. Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sadjarskih naukov gojarskega s 25 barvanimi prilogi in 92 slikami v tekstu. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena vez. knjigi Din 120. Ta knjiga obsega 409 strani. Nje založnik in smoterna oprema je za današnje razmere naravnost sijajna. Lepe barvane podobe so poklicane širiti preprosto poznavanje sadnih vrst in izboljševanje sadnega drevesja.

Gospodarstvo.

ma je dosegla znaten napredek. Počim se je na prvem sejmu zahtevalo šest list, se je sedaj valad dalekosežnega adaptiranja ves sejm koncentriral v treh listih; v sejmški palači (preje dv. hlevi), kjer se je nahajal sejm za oblačila in v Rotundi (tehniški sejm). V sejmških listih je bila orientacija znatno zboljšana tako, da je vsak obiskovalec lahko našel panogo, ki ga je zanimala. Tudi rasporedba panog je bila razširjena, kar dokazuje katalog, v katerem je označeno okrog 1700 raznovrstnih skupin industrijskih izdelkov. Obisk IV. sejma je bil izredno ugoden. Udeležba inoizemskih obiskovalcev se je ugotovila na ta način, da je moral vsak udeleženec za pridobitev sejmškega znaka oddati izpolnjeni kupon z navedbo imena, stalnega bivališča in današkega naslova. Ugotovljeno je, da je obiskalo letošnji sejm več zastopnikov kot lanski iz Ogrske, Rumunske, Rusije, Kitajske, Japonske, Maroke, Avstralije in Kanade in drugih industrijskih držav. Zanimivo je tudi, da so prihajali kupci iz dosedaj na dunajskem sejmu še ne zastopanih držav, takoj iz Peru, Paragaja, Madagaskarja, Eritreje, Straits-Settlementa, Borneo in Fidiotokov. Ta uspeh je tem bolj važen, ker ima dunajski sejm veliko manj sredstev za propagando kakor drugi sejmi. Na okrožno vprašanje, v kakšnem razmerju stoji jezenski sejm napram pomladnemu sejmu, je odgovorilo 20,2 % razstavljalcev z »enako«, 29 % z »mno go bolj« in »bolje«, 15 % z »slabše«, 20 % ni moglo primerjati, ker niso razložili; 15 in pol % na vprašanje ni odgovorilo. S celokupno organizacijo je absolutno zadovoljno 72 in pol %, z omejitvami 5 %, nezadovoljno je 7 %, na tozadevno vprašanje ni odgovorilo 15 in pol %. V času sejmškega tedna je priredila večina dunajskih gledališč slavnostne predstave s posebnim sejmiskim sporedom. Najsijajnejši prireditelj je bil sejmski sestanek v slavnostni dvorani novega dvorca, kjer so se zbrali poleg številnih inoizemskih obiskovalcev tudi ugledni zastopniki politične oblasti, diplomacije in dunajske javnosti. Višek sporeda je bil modni ogled, ki so ga priredile največje dunajske modice. Med zvoki orkestra so se kazali po manekinjah žarobni izdelki dunajske mode, cestne, pohodne in večerne toalete, klobuki in soliniki. Ta modni ogled je vzbudil odobrbenje mednarodnega občinstva in je gotovo v veliki meri pripomogel k razširjenju zanimanja za različne izdelke dunajske mode v inoizemstvu.

—g. Pomanjkanje avtomobilskih izdelkov v ameriškem življenju. Izdelovanje avtomobilov je tretja največja industrija v Združenih državah. Vsako leto se prodaja v Združenih državah motornih kočij in tovornih vozov v vrednosti nad 1500 milijonov dolarjev. To je več kot kar narod troši za pavline, za moko, za pohištvo, za devije ali za vsako drugo blago, izvezemsi mero ter železo in jeklo. Klavice so največja ameriška industrija. Železstvo in jeklarstvo je druga po vrsti in za njo prihaja avtomobilstvo. Avtomobilska industrija je tako obsežna, da sega tudi v druge črte. Tovarnarji motornih vozov porabljajo 22 % od aluminija, skoraj 12 % bakra in 40 % ploščnatih stekla, pridelanega v Združenih državah, in 80 % od vse svetovne produkcije gumovine (rubber). Cen se, da je 2.431.000 oseb neposredno zaposlenih pri avtomobilski industriji. Od teh 256.000 dela v tovarnah avtomobilov, četrt milijona v tovarnah, ki izdelujejo avtomobilske pritrdilce, in 236.000 v garažah. Ostali so prodalci, šoferji in delavci v industriji, ki zalagajo tovarne z raznimi materialom. Vseposred se sedaj vjavajo avtomobilski omnibusi. Šestindvajset kratki železniški prog rabi avtomobile. Ki se pomikajo po tiru. V bližini New Yorka se gradijo hiše vedno bolj daleč od središča, in število avtomobilov v predmestnih okrajih čim dalje narasta. Največjo spremembo pa je avtomobil povzročil v življenju na deželi. Današnji farmer ima vse ugodnosti primerno svobodnega življenja sredi narave in skoraj vse ugodnosti meščana. Ker avtomobil mu omogoča, da poletava v bližini mesta, kadarkoli se mu polubi. Farmarji so sploh največji odjemalci avtomobilov; poljedelci rabijo v Ameriki več avtomobilov kot kateri drugi stan. V državah, ki imajo najbolj agrarni značaj, kot so države Iowa, South Dakota in Nebraska, po ena oseba izmed vsakehi pet poseduje avtomobil. Tretjina vseh avtomobilov v Združenih državah se nahaja v poljedelskih okrajih. Skratka, avtomobilska industrija daje zaslužka milijonom ljudi, ne le onim zaposlenim pri izdelovanju avtomobilov, ampak tudi onim, ki zalagajo to industrijo z materialom, omogoča meščanom, da živijo v okolici mesta bližje naravi in to še bolj poceni, napravila življenje na deželi prijetnejše in pospešuje in olajša prevažanje blaga. Nasproti tem koristim so nekatere neugodnosti, kar se tiče varnosti po cestah, gradnje cest itd., ali ti problemi bodo šečasa naša svoja rešitev. Kako Združene države ogromno nadkrijujejo ves ostali svet v razmah avtomobilstva, je razvidno iz dejstva, da je število avtomobilov na celim svetu okolo 14.610.000, in od teh je izven Združenih držav le okoli 2.253.000. Kako bliskoma se je razvila avtomobilska industrija v Ameriki, nam priča dejstvo, da se je l. 1899 izdelalo le 2760 avtomobilov, l. 1911 pa 199.219 osebnih in 10.655 tovornih avtomobilov in l. 1921 — 151.400 osebnih in 154.580 tovornih avtomobilov.

—g. M. Humek. Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sadjarskih naukov gojarskega s 25 barvanimi prilogi in 92 slikami v tekstu. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena vez. knjigi Din 120. Ta knjiga obsega 409 strani. Nje založnik in smoterna oprema je za današnje razmere naravnost sijajna. Lepe barvane podobe so poklicane širiti preprosto poznavanje sadnih vrst in izboljševanje sadnega drevesja.

Slike v tekstu pa pokazujejo tako krazito zlato nauke, da se je kar na pogled razumejo. Vsebinsa obsega vse, kar je treba vedeti za umno pridelovanje sadja; torej je popolna knjiga v tej zadevi. Strokovni list »Slovenski Sadjar« ima že od početka sem več tisoč prijateljev med sadjarji. Oni dobro poznajo njega idealne namene in praktično vrednost, ter pravilno cenijo zaslužnega ustanovitelja in urednika, ki je obenem izdajatelj te knjige. Tem ni treba hvaliti knjige, ker zadostuje že opazka, da vsebuje ona srečno v celoto sestavljeno od izdajatelja izpolnjeno zbirko člankov omenjenega lista. Po teh tisočih poznavalcev se naj knjiga naprej priporoča, da služi svojemu lepemu namenu za splošno povzdigo sadjarstva Slovenije. Na čim višjo stopnjo se to spravi, toliko bolj bode zaslovelo, toliko več koristi bode imel posameznik in celota našega narodnega gospodarstva. Dobri nauki na dobrih tleh s svojo plodnostjo so visoka, zdrava valuta, so več vredni kot mrtva kovina, čisto zlato.

—g. Brodarski promet na naši obali. Na naši obali vršijo obalno in tovarno plovno službo sledeče parobrodarske družbe: Jadranska plovitba deln. družba na Sušaku, »Dalmatija« parobrodarska delniška družba v Splitu, Dobrovaška parobrodarska delniška družba v Dubrovniku, Obalna plovitba d. o. z. v Dubrovniku, Korčulanska plovitba L. Depolo & Co. v Korčuli, in »Boka« brodarska družba v Kotoru. Navedene paroplovne družbe vzdržujejo in vršijo službo na sledečih linijah in zveznih progah: Na spojnih progah med Bakrom, Splitom in Kotorom vozijo parobrodi Jadranske plovitbe in Dalmatije. Na spojnih linijah med Dubrovnikom, Trstom in Bari vozijo parobrodi Dobrovaške paroplovitbe d. d. Med Splitom in Trstom vozijo parobrodi Dalmatije d. d. Na lokalnih progah pri morju vršijo službo parobrodi »Jadranske plovitbe«. Na lokalnih linijah v središnji dalmatinski obali vozijo parobrodi »Dalmatije«, med tem ko vršijo na lokalnih progah južne dalmatinske obale prevozno službo parobrodi dubrovniške obalne plovbe, korčulanske plovbe in ladje brodarskega delniškega društva »Boka«. Poleg teh domačih družb vršijo na naši obali plovno službo še sledeče inoizemske parobrodarske družbe: Parobrodarska družba »Puglia« in »Bari«, »Lloyd Triestino« v Trstu in »Costiera« na Reki. Navedeni parobrodarski žvez vseh vodenih družb z navedbo tožnje posameznih parnikov za tovarno službo so zainteresentom na vpogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

—g. Industrija Dalmatije. Primiš smo na prikaz ovu knjigo, što ju je kao treći zvezak svoje »Industrijske bibliotek« izdao »Jug. Lloyd«. U hjoj autor, glavni urednik lista »Jug. Lloyd« gosp. Joso Lakatoš je prošledjuje svoju obradbu industrijskih pojedinih naših pokrajina. Kao i nedavna njegova publikacija o »Industriji Slovenije« odlukuje so ova knjiga tačnim i sigurnim prikazom pojedinih industrijskih grana Dalmacije, koja kako se to z ovog prikaza razabje nije tako siromašna, kako se misli, samo joj dati sredstava, da svoja brojna prirodna bogastva iskoristi. Naročito bauxit, tupina i cement, te obilje vode, njih snaga karakteristika dalmatinske industrije u užem smislu tog znanja — dok s druge strane stoji opet razni dalmatinski specialiteti (lužje, maraška, puhač, riba itd.), koji pružaju sirovino i obilno pođe rada i raznoilko industriji. Mnogi, koji nije poznavao privrednu stranu i snagu ove naše pokrajinske moći će po knjizi g. Lakatoša, da se o tome sveštaoro informira. Poželjno bi bilo, da autor prošlediti što prije i sa svojim prikazima industrije ostalih naših pokrajina, kako bi jednom već imali vjerno i ispravnu sliku naše industrije. — Ciljena je knjiat 15.— dinara (bez poštarine) a dobiva se ona kako kod uprave »Jug. Lloyd« tako i u svim većim i boljim knjižarama. — Preporučamo najtoplije.

—g. Pomanjkanje poljedelskih delavcev v Ameriki. New York (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) Kakor poroča U. S. Department of Agriculture, prevladuje občutno pomanjkanje delavcev. Dne 1. aprila je bilo stanje tako, da je zaloga delovnih moči na razpolago za farmerska dela pokrivala le 83% potrebbšine. To pomanjkanje je tem bolj značilno, ker je bilo lani ob istem času 11% več poljedelskih delavcev na razpolago, kot jih je bilo treba, in je predlansko tam prebitek znašal 9%. Največje pomanjkanje poljedelskih delavcev se pojavlja v severoatlantskih državah, kjer je pomanjkljaj značal 23%. Največ poljedelskih delavcev primanjkuje v severni industrijni prog, ki se razteza od New England proti zapadu do reke Mississippi. Ali niti v enem zemljepisnem delu Združenih držav ni bilo zadosti poljedelskih delavcev, da bi pokrivali obstoječo potrebo.

—g. Poselstiski ropkopov, kamolomov, stvarbeniki, kmetje itd. se opozarjajo na policijsko naredbo, glasom katere je potreba za dobavo vsake vrste razstreljiva (smodnika, kamnikitja, dinamita, titanita, kapi, vžigalnih vrvic) oblastnega dovoljenja in sicer ne od pristojnega županstva, ampak od pristojnega okrajnega glavarstva, v katerem se prošlee nahaja. Da ne bodo dotičniki, ki rabijo razstreljiva, imeli nepotrebnih potov, se vsi v lastnem interesu opozarjajo, da si o pravem času preskrbe potrebna dovolila, ker so predpis zelo strogi in se od strani založnikov razstreljiv ne bode delalo nobene izjeme.



Potrti globoke žalosti javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš nepozabni soprog, oče, brat in stric

Gustav Pirc

po težki živčni bolezni v starosti 62 let preminul.

Pogreb blagopokojnika bo v nedeljo dne 27. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Srednjo vas v Bohinju.

Žalujoča rodbina Pirc.



Kmetijska družba za Slovenijo naznanja, da je njen predsednik

GUSTAV PIRC

gen. ravnatelj v pok.

odlikovan z redom sv. Save III. reda itd., preminul.

Dolgoletnemu mnogozaslužnemu voditelju in odličnemu zastopniku kmetijskega stanu bodi ohranjen časten spomin!

LJUBLJANA, 25. maja 1923.

Handwritten:
Bela-Bereg
Károlyi (Hungary)
ca. 1880-1890

M. Z.

Balet.

(Nadaljevanje. Glej Slov. Narod 20. t. m.)

Balet je čisto formalna umetnost, sestavljena iz gotovega števila gracioznih gibov nog in ponekod tudi telesa. Te gibe se da spraviti v precej številne kombinacije. Balet je samo tehnika in matematika. Tudi zanj je treba osebnosti, natančnosti, če bodi kaj prida. Lepa gibčna figura in smisel za glasbeni ritmus sta baletu neizogibna. Ni pa za baletno plesanje treba osebnega umetniškega čutenja. To ima kvečjemu baletni mojster, ki se je pa v veliki dobi baleta navadno omejeval tudi le na pazno po precizni istočasnosti in istovetnosti gibov baletnega zbora ter po tehnično dovršeni uporabi nog v smislu baletnega ekscitirajementa. Ali odgovarja plesanje temu, kar izraža glasba, je pri baletu bolj postranska zadeva.

Kajti balet se za sredstvo izražanja poslužuje pravzaprav samo spodnje polovice človeškega telesa, je isterotipiran, v paragrafe spravljeno svedročnost in nogomet. Njegova največja in vedno se ponavljajoča naslada je vrtenje ali capljanje na koncih nog. Satansko težko in, če graciozno izvedeno, tudi lepo. Toda brez izrazno kakor lica lepih gospe v modnih žurnalnih. Živost se le včasih, vedno enako, pripogiblje, roki plavata navadno vodoravno po zraku ali tvorita venec okrog glave. Lice je po šablono lepo šminkano in obliko balerin so sladki, kakor bombončki a tudi drug drugemu tako podobni. Vse je popolnoma stereotipno.

Kdor je opazoval s tega stališča, je mogel to stereotipnost ugotoviti na pr. tudi pri gospe Poljakovi, naši preizkušni bivši balerini, jedni izmed svetlejših zvezd petrogradske baletne diaspore. Krasno je plesala in tudi njenim učenkam se je poznala nje moštrska roka ali bolje noga. Toda — vsemimo »Šeherezado« Rimskega-Korzakova: Bilo je vseeno, ali je igral orkester valček ali orijentalne motive, tričetrtinski, dvočetrtinski takt, žalost ali veselje, grozo ali triumf. Gibi, skoki, pripogibi in stopljanje po prstih so ostajali eni in isti. Plesalke so bile vedno le metuljčki, ki igralo nad cvetjem in si ne mislilo ne zlega, ne dobrega. Vnjava umetnost, lepa za oko, a brezdušna; isto, kar je za uho bel canto s svojimi koloraturami, ki jih primadona izživljevala, kakor dobra glasbena mašina brez razločka, dali je kraljeve kleče ponuja svojo ljubezen, ali pa ji rineso umorjenega ljubljena in si hoče sama poriniti bodalo v srce. L' art pour l' art — nasladi za pevske profesorje.

To je bila umetnost, s katero so se zadovoljevali naši dedje. Klasična doba baleta je bil rokoko, čas jasnih in natančno predpisanih gibov. Reglementacija družabnosti in vsega tedanjega mišljenja in je dala umetniškega izraza v izrazljivi prečiščeni pesniški dikciji, v akademizmu oblikujoče umetnosti in izraskih kretnih, v bel cantu in v baletu.

Konservativno — absolutistična restavracija po Napoleonu je bila baletu tudi zelo ugodna, ker vladodržci so ljubosumno čuvali nad idejami in oblikami predrevolucionarne dobe in jim skušali z vso močjo vdahniti novega življenja.

Sploh je absolutizem zelo naklonjen znanosti in umetnosti, vkolikor se hoče in moreta kretati konservativno. Časi krepkih in inteligentnih samoderžcev so v kulturni zgodovini ponavadi označeni po imenih velikih filozofov, fizikov, arhitektov, slikarjev, dramatikov, glasbenikov itd. Koncentracija politične in denarne moči olajšuje blesteče stavbe in vsakteri pomp, a tudi posajanje posebnih talentov na povsem ekscipijonalna mesta. Talenti pa, ki hodijo nova pota, ali celo geniji, stoji napram absolutizmu običajno v težki borbi; absolutizem vidi v njih revolucionarje, ki mu utegnejo s svojimi idejami postati nevarni.

In balet je imel še povsem, sicer ne umetniški življenjski vir v tem, da je spadal k bontomu, imeti med temi dražestnimi punčkami malo metresečice, ki je bila tem dražja in bolj muhasta, čim lepša in mlajša. Marsikatera balerina je postala celo markiza, nekatera pa tudi morganaščina soproga oca domovine ali vsaj dežanska komanda državnih zadev, kakor Lola Montes (Montez je napadna pisava) pri starem dobrem Ludviku v Monakovem. Potrebna je bila čisto pravilna revolucija, da so se iznebili te Pompadourke, ki je s pomočjo kankana vladala kralju, nesrečnim njegovim ministrom in v položnih Bavarcem.

Balet se je v svoji prvotni obliki ohranil skozi 19. stoletje tudi zato, ker dolgo časa ni nastopil noben reformator. Glasba in ž njo tudi glediška glasba se je že zdavnaj razvijala preko one stopnje, na kateri je stal kaj Donizetti. Hektor Berlioz je ustvaril čisto novo instrumentalno z neštetimi možnostmi izražanja. Njegovo delo je prevzel in do zadnjih posledic za dolgo časa izpopolnil Franc Liszt in največji teatralni prošlega stoletja, Richard Wagner. Wagner ni vplival v polni meri le na nemške in francoske glasbenike, nego tudi na slovanske, kateri so se oprijeli njegovih načel, črpali pa samostojno iz glasbene narave lastnega naroda. Le Italijani, ki so našli v Verdiju resničnega genija stare šole, so dolgo ostali nedovzetni. Toda tudi Verdi se je skoro nevede pretvarjal v novi smeri in njegovo za moč okus najvišje delo, prekrasna »Aida«, je plod kompromisa med sladko verdijevsko-italijansko melodiko in med novo glasbo podrobne duševnega označanja. Kompromis, ki je rodil ene najslajnejših del cel svetovne operne literature le zato, ker ga je sklenil genij Giuseppe Verdi.

Nova glasba je zahtevala tudi novih voditeljev za izvajanje. Iz »kapelmajstrov«, ki so malik metronomu mehanično markirali s palčko način takta in tempo, je vzklil rod dirigentov, umetnikov, ki znajo iz vsakega instrumenta, iz vsake glasbene raze izkristalizirati smisel in posebnost. Odvadi so nas poslušati nekako glasbeno

kapelo, ki »spremlja« neko petje. Danes pričakujemo tudi v operi enotna pevskotstrumentalni umetovtor.

V tem razvoju, ko se je na vseh umetniških poljih bil zmagovit boj za najpopolnejše individualiziranje izraznih možnosti, je ostal za enkrat balet pri svoji stoletni šablono. Vsakdo je čutil, da se ne vjema več z napredkom, a ni bilo še od nikoder novih idej, ni bilo reformatorja. Popolno vrednost je obdržal in jo bo precej obdržal pač za prednašanje že prvotno formaliziranih plesov, torej plesov v ožjem pomenu. Španski bolero na primer ali ogerski čardaš imata že od rojstva predpisane oblike in take oblike je znal balet od nekadašnje estetske pravilno predelavati za oder. Kier pa ima skladateljeva glasba samolasten izraz, kakor na pr. že »Tannhäuserja« bakantčni nastop nimf in favnov, je baletske dobljenje z nogama in graciozno kolebanje s truplom naravnost banalno in se protivi globini in slogu glasbe.

Balet je »fortvuršala« še mnoga desetletja, ko bi bili hoteli kaj drugega. Naposled se je iz hladne, oblačne Skocije prikazala prva reformatorica v osebi izsodnega Duncana. Preštudirala je plesne poze figur na grških amforah, nato pa oznanjala evangelij: Proč s staro šaro in poživimo plesno umetnost s pomočjo klasičnih izgledov. Začela je bosa in v kratki tuniki plesati — kaj? To, kar si je skonstruirala kot baletstrogrosko plesno umetnost, primerjajoč rjave in črne figurice na vazah in črepinjah raznih muzejev. Prezrla je, da mi ljubim neštetim slikam ne vemo prav nič, kako so plesali Homerjevi, Platonovi in Aristofanovi rojaki, ker imamo ohranjeno pač glasbo neke Apolonove himne, a nobene plesne poskočnice. Morda, skoro gotovo, so avletride (dekleta, ki so za zaslužek svrvala piščalke, obenem pa bile galantne dame), od spremljevanju cimbalu in tamburinov igrala stvari, vijoče se med durom in molom ter podobne glasbi, katera nam je po svoji čisto posebnosti melodiki še danes znana za narode, stoječe pod uplivom iz-

točnih kulturnih okoliščin. V primerjavo nam morejo služiti pesmi cigankar Carmen in mavriško-ciganske plesne glasbe te opere. Izsodna Duncan je bila vseeno velika senzarica, je »vlekla« in ji je bilo močče ustvarjati celo šolo.

V zaključkih, ki jih je Duncanova izvedla iz svojih plesno-arheoloških proučevanj, je bila povsem pogrešna, dasi v nje absolutno zaverovana. Ironično so jo začeli nazivati plesno guvernantno.

Njena zasluga pa obstoja in dejanju samem, v tem, da je prebila led in spravila vprašanje po reformi umetniškega plesa na dnevi red. Tudi je podobne grških plesalk vsaj vtolkilo pojmila pravilno, da je postavlja načelo: Ne samo noge, vse telo mora biti predelano in trenirano za umetniško plesanje, vsak ud imej svojo nalogo.

Po revijah in kulturnih časopisih se je začelo valiti celo morje člankov o predmetu. V bistvu vsi pritrjevali; le glede potov in sredstev je bilo na tisoče mnenj.

S svojo »šolo« pa Duncanova ni zmagala in je to prav. Četudi bi danes še tako natanko vedeli, kako se je v starih Atenah plesalo, bi ostal poleg vendarle izraz čisto druge dobe, drugega čutenja. Vsa naša kultura, ki sloni na helenski, vseeno ni helenska, nego helenistiška, t. j. kulturne vrednote Helenstva so prelite v čutenje naše dobe in prav močno napolnjene s čisto drugim duhom, nego je vladal med Periklejevimi sodobniki. To razvidi vsakdo že iz grške drame, kjer je pojmovanje tragike čisto drugo. Če bi dandanes kdo nevede poročil lasino mater in šele kasneje na to prišel, bi smatral stvar kvečjemu za čuden, prav neroden in neljub slučaj. Ne razumel bi, če bi kdo hotel dopovedati, da ni samo artev zelo neprijetnega slučaja, nego da je vsled take oženitve zapadel jezi in osveti bogov in je sploh izvrženec.

Se v srednjem veku si je bil formalno enak morilcu, če se ti pri hoji na goro po nesreči sprožil težak kamen in usmrtil človeka.

(Dolge prihodnjak.)

Ničla.

V nekem listu sem jo izsledil, čigar ime iz previdnosti in prirojen obzirnosti za molčim, ker bi se mi drugače utegnilo pripetiti, da me postavijo za prilastitev tujeja imetja pred sod. dvor in bi bila to za vrliga človeka dokaj neprijetna zadeva. Tudi sem prišel iz istega nagiba omeniti, da v moji stroki plagiat ne spada v kompetenco državnega pravdnika in da škarje še ne pomenijo, da je človek krojač. Končno bi samo še opozoril javnost na to, da se ni še nikoli zgodilo, da bi krojač tožil krojača zato, ker je urezal hlače po vzorcu pariške mode. Tistega jutra, ko sem jo bil zvečer izsledil, sem se bil podkoval z zunanjim posojilom in storil v duši zvzišen sklep, da bom dovolil duši izlet med kulturno naobrazeno občinstvo v dramskem gledališču. Notranja konsolidacija je pri meni sicer silno redek pojav, toda to pot sem bil dosegel med možgani in srcem popoln sporazum. Zahvaliti bi se bil moral pravzaprav okrogli hišici na prebibu dveh cest, ki mi je povedala, da nastopi na odru komedija, pa je nevalečnost plačila sveta in se ravnam po tem pametnem izreku tudi jaz. In bi samo svetoval mestni občini, da postavi na vsakem pregibu po eno tako hišico, kar bo močno vplivalo na naše nerazumno občinstvo. Ko sem se bil dostojno poslovil od tiste hišice, sem srečal znano gospo, ki v majskih nočeh slika brošče na hrastovem listu. Pravi, da bo presenetila svojega moža in mu poklonila to zadevo za god.

»Klanjam se, gospa« sem dejal spoštljivo, »in poljubim roko, dasi je to vprašanje v zadnjem času dokaj sporno.«

»Kam pa nocoj, gospode me je ogovorila prilazno in zamežikala z enim očesom, kakor je sploh njena navada, kadar govori z menoj. »Hotela bi, da si ogledate moj umetovtor. Je že dozorel in moram samo še levo tačico pomakniti nekoliko nazaj. Stoji vam na listu moj junak kakor pravcati grenadir. Je prav posebna stvar in jo namevam prihodnje leto tudi razstaviti.«

»Na morem, gospa. Kulturni viri sem se začel. V gledališče grem zvečer. Sezona je pri kraju, pa se moram požuriti, dokler se kultura še ni odlepila na počitnice.«

»O« je dejala presenečena gospa in zamežikala z drugim očesom. »Da« sem odgovoril ponosno in opazil, da se ji krič desno lice. »Kaj pa igralo, da vas tako vleče? Gotovo kak preteslilvega, dramo, kjer se ona zastruji z mušico, on pa zaduži z njenim robcem, ali pa komedijo, ki ima tri komična in pet tragičnih dejani, pa nobene-ga konca. Eh, poznam vas, moške! Same oči pasete na umetnosti, vse drugo vas ne zanima.«

»Motite se, gospa. Kar hočete igrate danes in to mi tako ugaja, da nisem mogel premagati izkušnjavca in sem se grdo pregrešil celo proti notranji uredbi svelega žepa. Poznam namreč avtorja in mu do-cela zaupam.«

»Kako ste rekli?« je vprašala gospa in opazil sem, da ji je šinila senca čez obraz. »Kar hočete bo danes na našem odru« sem ponovil ogorčen, da ne verjamem moji odkriti besedi. In sem bil še bolj ogorčen, ko mi je gospa brez ceremonij obrnila hrbet. Niti »poljubim roko« nisem mogel zaklicati, ker je izginila med množico še predno sem se prav zavedel, kaj se je zgodilo. Knjigo o lepem vedenju nosim že od mladih nog v glavi in kdor podceni-juje to družabno dobroto, ga obsojam brez posebnih ovinkov. Zato se mi je rodil v srcu nemudoma trden sklep, da te osebo ne bom nikoli več pozdravil. Tudi sem ji želel, da bi se tačica na njenem umetovtoru sama preselila na čelo in da bi se krojač spre-menil v krasočel.

S tem sklepom in željo sem se vrnil domov, kjer sem previdno potegnil in še pa tisto ogledalo javnega življenja, ki ga dan za dnem obračala, pa vedno gledajo iz njega isti znani obrazi. In sem jo zagledal. Prav močno se je razkorčila med naj-novejšimi novicami in naučno razpravo o

raona Tutankhamena za razvoj meznega gibanja sodobnega proletarijata. Sedela je kakor turški sultan v haremu in je bilo okrog vse polno nedostojnih postav. Počasi in z dostojanstvom, ki se spodobi tako važni osebi, sem jo izluščil in položil na mizo tik pred začudene oči in poveseni nos. Gledal in gledal sem jo pozorno od vseh strani. Ničla. Znana prikazen, ki me je v otroških letih preganjala, kar mora ne-bogljeno deco. Cele noči sem sanjal o nji. Strah me je bilo, če sem pomislil, da je eno jabolko in nič jabolka deset jabolok. Do piščice ji je bila podobna, samo odedelila se je od kar se nisva videla. Smehljala se mi je v obraz tako prilazno in priključivo, da sem se osokolil in jo nagovoril.

»Zdravstvujte, gospodična« sem dejal spoštljivo in v strahu, da bi me spak ponči-zopet ne obiskal. »Kako je vaše zdravje in s čim vam morem postreči?«

»Hvala, prijatelj, za vašo skrb« je deta-lja smehljaje in zlezla na svečnik. »Dobro mi je na tem svetu, čudovito dobro. Povsod, kamor pridem, sem doma. Postavim se na nogo na glavnem trgu in ljudje, ki drve mimo, se trgajo zame. Grem k temu, zavijem k osemu; z zakusko me pogosti, v mehak naslanjaj me posadi in za časo to-kajca, ko se razgreje krl, me zasnuhi. Tako sem priljubljena kakor nobena ženska na svetu. Saj pa tudi zaslužim. Kaj menite, da bi človeštvo moglo živeti brez mene? Kaj bi! Napredek bi nazadoval in kultura bi se izpremenila v okostnjak, ki bi ga se-sel najmanjši prepil. Kolike spremilam na trnjeviti poti skozi življenje in kolikim sem še pomagala navzgor!«

»Dovolite«, sem jo prekinil, samo eno vprašanje! Znan mi je vaš obraz in vendar je »močote«, da se motim.« Kako je prav-zaprav vaše častitljivo ime?

»Ničla«, je odgovorila in nadaljevala: »Vseh zaslug za napredek in imen, ki so samo z moje pomočjo zapisana v zgodovini človeštva, vam ne morem naštet, ker jih je preveč. Eno pa lahko ugotovim in sicer, da imam več pravice do bronastega spomenika kakor marsikateri zaslužni mož. Pa to se ni vse. Ljudje so kratkovidni in ne vidijo moje poglavitne vrline. Pravilo, da na svetu kraljuje strah in groza, lakota, upori, umori, revolucije, prekucije, kombi-nacije, permutacije in druge take in enake nečedne stvari. Res je in prav se zgodi ljudem, ki ne upoštevajo mojega dostojanstva. Zemlja se je skrčila kakor suha goba in je podobna ogromni krizi, ki se upira z glavjo v severni z nogami pa v južni tečaj. Človeštvo stoji in ne ve, kako bi spravilo to prilazen s svega telesa. Jaz pa vem, he, he. V mojih rokah je ključ od zagonetke.«

Zaključila je in zdrsnila s svečnika na mizo. Porabil sem ugodno priliko, da oboglatim svoj pokle in sem jo nemudoma pro-sil za tozadnje polasilo, kajti odkrito povedano, stvar se mi je zdela dokaj čudna.

»Vidite, prijatelj«, je nadaljevala samo-mozavesno, »zadeva je čisto preprosta. Začniva pri vas. V službi ste in hodite v urad kakor nihale stenske ure. Zjutraj tja, epoldne nazaj, popoldne tja, zvečer nazaj. Ko je mesec prekorajil svojo polovico, ste kakor nihale stenske ure. Tja počasi, nazaj počasi. Proti koncu meseca samo še nihate, tikatanje pa se ne čuje več. Noge so težke in v glavi se zbira vodenji hlap, v očeh je megla in vaša postava dobiva čud-no obliko. Prvega vas navijejo znova, toda prozina je prekratka in uradno nihalo znova omaga. Kje tiči napaka vašega meha-nizma? V ničli in nikjer drugod. Mesec ima 30 dni. Oglejte, to sem jaz. Zatek bi se k meni takole proti večeru, ko sem posebno dobre volje, s prozajo, naj demobiliziram in rade volje bi vam ustregla. Odstopila bi in vam bi ostalo v mesecu samo tri dni. Jaz bi pa počakala, da se najde bolj člo-vekoljubno mesto, kar bi se tudi zgodilo, kajti vam bi lahko storila še drugo uslugo. Mesec sicer dobro poučena o vaših finančnih razmerah vendar pa vem, da vas navija-je naprej naprej naprej a ničla« in si se

dorasila šestici in s tremi ničlami. Vidite, tu bi bilo kakor alahšč nekaj zame. Rav-nala bi se po Kristusovih besedah »kije so trije zbrani v mojem imenu, sem jaz med njimi« in zlezla bi k svojim trem sestricam. In verujte mi, da bi bil vaš mehanizem tak-koj v redu.

Drugi od ravnila nasprotno, ker so tudi razmere nekoliko drugačne. Odstopila bi od zaslužka in zlezla k delu in tudi to bi bilo hvale vredno, kajti koristilo bi skupnosti, dasiravno bi prizadevanje ne bilo po-volji. Splošno pa moram ugotoviti žalostno dejstvo, da sem preveč centralizirana in uživam premalo svobode. Če bi me ne bili ljudje obrzali kakor cigan konja, če bi mi dovolili vsaj opravilno avtonomijo, bi se takoj povrnilo na zemljo blagostanje. Kier je preveč, bi se umaknila, kier premalo, bi pristopila in vseh kiral na svetu bi bilo ko-nec. Kadar bo človeštvo spoznalo mojo moč in snelo z mene sužnje okove, bo Bog znova odprl ralska vrata in Adamovi potomci bodo mirno uživali vse sladkosti življenja. Dotlej bo pa kriza kakor trakulja, ki ji na mesto odtrganega obročka požene de-set novih.«

Umolknila je in tudi jaz sem molčal. Potem sva pila bratovščino in ko sva se pozno v noč ločila, mi je obljubila, da mi bo pomagala navzgor in zlezla k trem se-stricam moje mesečne plače. Tudi bal se je nisem več kakor v mladih letih. Da bi jo le vsemogočna previdnost dolgo ohranila pri zdravju.

Pismo komunista.

Pred letom je bil komunizem še mo-gočno strašilo, danes sanjajo o njem le še posamni vrtoglavlci. V roke nam je prišlo pismo, ki ga je pisal lani za 1. maj nezna-ni agitator slovenskih komunistov svojo-mu prijatelju. To pismo vsebuje nekakšno generalno izpoved slovenskega komuni-sta ter nam nudi vpogled v razdvojeno, vsled raznih agitatorskih fraz in invalid-ske bede do eksaltiranosti razpaljeno du-šo. Iz tega vidika je marsikaj značilnega v tem pismu za politika, predvsem pa za — psihiatra, zato podajamo glavne zmene-stavke.

»Trpel sem, neznansko trpel za ne-stvor, ki se imenuje SHS ali Es-ha-ezila, kakor pravimo komunisti.«

Poznaš me dobro, da sem bil že dav-no, morda celo v otročji dobi gođen za komunizem, ker vsebuje ta v celoti »staro pravdo«, o kateri sem sanjal še v cari-stični dobi Rusije. Najbolj se boš morda spominjal razgovorov o odpravi trgovine. (Novo iz komunističnega programa!) »Op. ured.« Takrat seveda je bil to le instinkt ker se ni bilo komunizma v današnjem smislu, to se pravi: organiziranega, s svo-jim programom, političnimi šolami in na-črtom nove komunistične družbe v vseh deta-ljih. No, danes je drugače. Danes sem podkovan idejno in znanstveno, danes znan komunistični evangelij na izust, da-nes vidim razločno vso grobo in vso le-poto obeh svetov: kapitalističnega in pro-letarskega družabnega reda. In tako sem postal vnet vernik komunizma, zvest bo-jevnik kakor nekdanj na bojnih poljanah Dobruške in Soluna; postal sem celo sve-čenik te ideje, agitator, kakršen more biti le prepričan komunist.

Mislím, da mi ni potrebno opravičevati se pred Teboj, da tega ne počenjam iz dobička ali častilohpenosti, ker me zna doleteti k večjemu desetletna ječa ali ve-šala. Gre se mi le, da ostanem dosleden in zvest svojim načelom, da ne pogazim sam svoje še čiste duše, da sem na strani trpi-nov in pravice. Srečen sem in ponosen, da sem lahko med tistimi, ki častno umi-rajo za trpeče ljudstvo, bilo v ječah ali na vešalih svoje lastne domovine. Mi in z na-mi vred tudi naša bolj kot kdaj poprej »sveta matuška«, smo danes izstradani, goli in ponizani med razbojnikne najnižje vrste, ne vendar se trese pred nami ne samo kapitalistična Evropa, temveč ves svet. Nikdar še ni bila katera ideja tako velika, tako močna, da ji lahko obsegala vseh pet delov sveta. Dnevi zlatih bogov, vladarjev, kron in trustov so šteti in zato obupen odpor, obupen boj buržuazije v zadnjih letih. Toda vse naše žrtve nas ne strašijo. Kakor nekdanj pod trobojnico, tako marširamo tudi danes pod s krvjo na-močno in zato rdečo zastavo čez trupa svojih padlih sodrugov k cilju, k Svetovni socialistični soderativni sovjetski republi-ki, ki je prva etapa k socializmu, ki bo šele ustvarila človeka mogočnega za novi družabni red, za rdečo svetovno komuni-stično carstvo. Žal, mi tega ne doživimo, pač pa prehodno t. j. diktaturo proletari-jata, ki je naša najboljše, a neizbež-na doba.

Znane Ti je, da sem pustil svojo naj-bunejšo mladost v Sokolskih telovadni-cah in na ulicah mesta N., katere sem se mlad odklopil s svoje krvi — naciona-lizmu na čast, nekemu za malho. Žrtvoval sem vse misleč: v svobodni domovini bo-dor srečni vsi in naravno tudi tisti, ki so se borili za to svobodo v prvih vrstah. Dosegli smo v krvavih, nepopolnih bojih skoraj enega desetletja zaželjeno osvobo-jenje a tedaj je prišlo razočaranje, prišlo je — spoznanje. Borili smo se, žrtvovali svojo mladost in eksistenco za svobodo vseh kapitalistov Eshaezije brez razlike narodnosti in vere, ne izvemši niti židov-skih oderuhov. Vsi tisti cesarski, kraljevi, presvetli, prečastiti, plemeniti ali dvorni dobro plačani Avstrijanci, pred kateri mi smo bežali, so danes v svobodni do-movini še povisani. Vsi ti nečloveški kvi-niki in oderuhi, vsi ti »narodni verizniki, ki žive v razkošju, pilanstvu in pohotno-sti na račun popolnoma izmogožanih in obu-božanih »osvobojenih narodnih mas« so danes dekorirani z zlatimi medaljami in zvezdami za svoje čedno delo. Niti enega teh krvososov nisem videl v obupnih in blažnih bojih Dobruške, Soluna, Albanije in skoro na vseh boljših Evrope za na-rodovo svobodo. Šele drugo in tretje leto svobodne Eshaezije so jih spavila na po-vrste.

Tako, dragi družje, mi slučajno prees-tali, ki nas je le še kost in koža, a morda silnejša kot kdaj duha, mi ki smo s svojimi prsi na čelu svetovnih armad pro-drli in podrli kajzerov militarizem, preoblikovali Evropo — mi smo danes nepo-znani. Ne poznamo nas niti ministri kralje-ve vlade, niti nečelo poznati svoje estne obljube. In vsi »narodni poslanci, vsi ljud-ski zastopniki«, vse stranke poznajo le se-be, le tiste, od katerih pričakujejo korita ali najmanj red sv. Save.

Tako veličastna je ta pravica, tako resnična, da lahko vsak dan umrem od te blaženosti, gladen, nag, poln boleznij in obupa. In to tisti, ki je slovel med bata-ljoni za neustrašnega vtor-borca, ki je izbil mrtvaški ženi zobe in rebra, kadar je zaplapolala nad njim trobojnica, kadar je slišal imenovati sveto ime »Jugoslavija«. Umreti moram, ker se ne bom, nikdar ponizal, da bi prošil milosti ali kruha.

Odkar sem prišel z bojišča v »osvo-bojeno domovino« razcapan in sestradan še nisem spal v topli sobi, niti se pošteno najdel, a še manj oblekel. Vkljub temu podpiram več revežev, plačujem redno članarino stranke, dajem redne prispevke za gladno deco Rusije, za Alijačičeve preostale sirote in za fond v prid v vr-ženih komunistov. Kadar »izpraznim ča-šo«, trenutek prej ko omagam bo počila bomba in z menoj vred bo omagal tudi eden od predstavnikov režima.

In zopet bodo sledili procesi, zopet se bo morda »izvršila pravica« v navzočno-sti božjih in kraljevih namestnikov in zo-pet bo zavaloval revolucionarni duh med delavskimi masami.

Mi smo na delu. Matuška se krepí. Naša ura se bliža in — izpolnilo se bo.«

Ali smemo preostro soditi vsled va-ranih nad, neskončne bede in podžigljanja inozem. agitatorjev eksaltiranega pisca?

Apel Rdečega križa.

Glavni odbor društva Rdečega križa SHS v Beogradu je izdal apel na vse pod-obore in celokupno našo javnost, ki se glasi: Narodu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Društvo Rdečega križa Srbov, Hrvatov in Slovencev je privatno na-rodno društvo, ki v najširšem smislu dela z narodom za narod. Svojo moralno in ma-terijalno moč črpa v prvi vrsti iz naroda. Čim izdatneje bodo vsi sloji naroda idejno in materialno podpirali Društvo Rdečega križa, tem uspešneje bo ono delovalo za narod in tem bolj globoke korenine bo po-gnalo v vseh slojih naroda. Društvo Rde-čega križa Srbov, Hrvatov in Slovencev je edno društvo, ki se ne ozira na politično prepričanje, versko pripadnost, položaj v javnosti, narodnost, posel in starost onih, ki društvo podpirajo in ki jih društvo po-pira. Ono je vzvišeno nad vsemi temi čim-telji in podpira vsa, ki v resnici potrebujejo njegovi pomoči brez razlike. Pomoč Rdečega križa pa potrebuje vsak državlján naše države. Delokrog Rdečega križa je tako velik, njegove naloge tako raznovrst-ne in mnogobrojne, da se slejkoprej vsakdo zateče k Rdečemu križu in išče njegove moralne in materialne zaščite in podpore. Naš Rdeči križ se pripravlja v mirnem ča-su, da bi mogel v vojni kar najbolje po-magati ranjenim in bolnim, in čim bolj se bo Rdeči križ preskrbel s potrebnim osobe-jem in materialnimi sredstvi v mirnem času, tem bolj, pravinejšo in hitrejšo pomoč bodo imeli ranjenci v vojnem času. Mar krogla ali bolezen razločuje ljudi? Vsakdo je lahko ranjen in radi naših še nepopolnih zdravstvenih razmer lahko vsak vojak tudi zbolí. Zato pa lahko za vsakogar nastane položaj, ko mu bo Rdeči križ dobrodošel v nesreči ob času vojne. V mirnem času Rde-či križ podpira vsakogar, ki ga je zadela kakšna elementarna nesreča. Mar izbira la-kota, požar, povodenj, potres, strela ali epi-demija žrtve med ljudstvom? Ne. Vsakogar lahko ena teh nesreč nekoč zadene in vsa-komur bo Rdeči križ nekoč izkazal svojo uslugo. Po tej veliki in strašni svetovni vojni Rdeči križ posveča svojo pažnjo zlasti zboljšanju narodnega zdravja in pravilni negi bolnikov. Komu ni milo zdravje in kdo ne išče v zdravju svoje sreče? Vsakdo išče in si želi zdravja. Mnogi ne poznajo zahtev-znanosti o čuvanju zdravja in to je treba popčit. Mnogi nimajo krepke volje, da bi se uprli grehom in izognili nehižljeničnega življenja in treba je okrepiti njihovo voljo, razviti zavest in ojačati prepričanje o od-govornosti. Pogosto socialne razmere pov-zročijo in omogočijo bolezen in treba je zboljšati tudi te. Vse to hoče in dela Rdeči križ. Široko je polje njegovega dela, kajti Rdeči križ dela za moralno in zdravstveno povzdigo vsega našega naroda; vzbuja, krepi in širi humano misli in zavest v našem narodu. Za to veliko in zvisheno delo je Rdečemu križu potrebno osebo in mate-rijsko sodelovanje vsakega člana naše drž-avne skupnosti. Potrebna so mu ogromna materialna sredstva, da bo mogel delo do-bro organizirati tako, da bo čim več ljudi uživalo blagotvorno pomoč društva Rde-čega križa, ki je prepolno s človekoljubija. Društvo Rdečega križa Srbov, Hrvatov in Slovencev prireja 8. 9. in 10. junija dan Rde-čega križa, z namenom povečati svoje do-hodke, seznaniti čim bolj naš narod s cilji Rdečega križa in okrepiti svoj moralni zna-čaj. V nadi, da je vsak dom v času osvobo-ditvenih vojn sprejel in občutil blagotvorno pomoč Rdečega križa, se obrača naš Rde-či križ na vse, da v omenjenih dneh ne po-zabi svojega dobrotnika in četudi z ne-znatnim prispevkom dosega svojo hval-ležnost in ljubezen napram Rdečemu križu, ki predstavlja humanost, človekoljubje in mišljenje in solidarnost med ljudmi in nara-di in pospešuje narodno zdravje. Pomagajte Rdečemu križu, da bo mogel tudi on po-magati vam!

Zbirajte znamke za Jugoslovensko Matice

Ljubljana, Sodna ulica 11.

Trgovina

delikatesnim in specijalnim blagom na najboljšem in najprometnejšem mestu v Ljubljani s krasnimi lokali, se s celim inventarjem predelavljajo. Poudarimo pod Delikatessa na aročni zavod APOLLO, Ljubljana, Stari trg 19, II. 5321

Zdraviliško kopališče Gleichenberg

Avstrija (Stajersko), postaja Feldbach. Sezona: Maj—oktober. Zdravi katere, nadihu, emphysem, bolezni srca i. t. d. Dobra prehrana. Znamenita zdravilna vrelca: Konstantin in Ema. Pojasnila in prospekte daje

zdraviliška komisija Gleichenberg.

Izolacijske plošče 3282
Izolacijske zmes
Ceresit in Watproof
Portland cement
Živo apno
Opekno zidno in strešno
Alabaster-gips
In druge stavbene potrebščine nudi
LJUBLJANSKA KOMERCIJALNA DRUŽBA
Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 18.
Prevzema asfaltiranje in izrivanje ksilolnega tlaka!

Amerikanske zapuščine

naših državljanov, kakor tudi vse druge zadeve z ameriškimi oblastmi rešuje z uspehom najhitreje in najceneje

UNIVERZAL

obl. kon. prometna pisarna v Mariboru
Aleksandrova cesta 23.
Dopisujemo tudi v madžarskem in vseh drugih evropskih jezikih.

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantograme, nivelacijske in trasirne letve, merilne trakove, libelogram, računal, šablone za pismo, trikotila, prizmatična in druga precizna merila.
Risalne orodja, risalni stolovi.
Aparate za svetlobo, svetlobne, prozorne in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi.

Viljem Sequardt

delavnica za precizno mehaniko Ljubljana, Štegnburgova ulica 4 (na dvorišču).
Vsa v stroko spadajoča popravila se izvrše točno in solidno!

VODNETURBINE

največje tvorilnosti, dobrote in cenovnosti.
Pat. preoz. regulatorji
TRANSMISIJE
Stroji za izdelovanje lesenine, celuloze in papirja.
Specialna tvornica svetovnega slovesa

I. M. VOITH

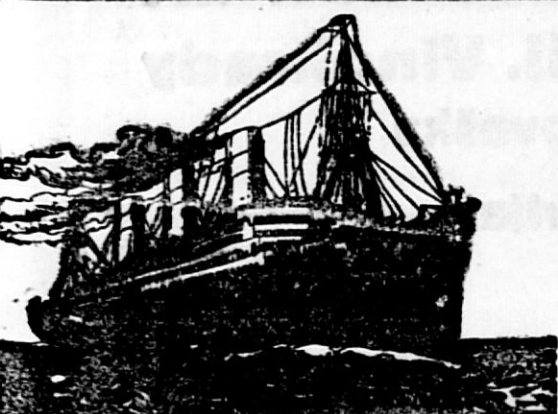
St. Pölten, Avstrija. Heidenheim, Würtemberg.
Fisarna: WIEN, IV. Argentinierstr. 24.

Javna dražba

lovarne z vodno silo in elektrarne se vrši prostovoljno
30. maja 1923 ob 10. uri
v Gameljnah št. 7 pri Ljubljani. Objekt je pripraven za uvedbo velike industrije. 5452

DOBER KNJIGOVODJA

slovensko-nemški in nemško-srbohrvatski korespondent, absolvent višje trgovske šole, samostojen delavec, več vseh pisarniških opravil s 15 letno pisarniško prakso, išče službe. Isti ima popolno znanje odpremiške in carinske stroke, uvozne in izvozne trgovine ter dober kalkulac. Prijazne ponudbe na upravo Slov. Naroda pod Dobra moč 5223.



**HAMBURG
AMERIKA
LINIJA**

in
UNITED AMERICAN LINES INC.

Filijalka
Simon Kmetec, Ljubljana,

Kolodvorska ulica št. 26.

Sprejema potnike v južno in severno Ameriko, izdaja točna pojasnila in prodaja vozne listke.

ODHOD IZ LJUBLJANE VSAKI TEDEN.

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo

J. G. DRAŠKOVIĆ Zagreb,

„B“ cesta pri državnom kolodvoru.
PODRUŽNICE: Beograd: Balkanska ulica 25. — Sušak: Jovo Gj. Ivošević, Karolinska cesta 160. — Split: Ante Buč Dokić, Kneževa obala 13. — Oruž: Ivo Lovrićević. — Bitoli: Gjorgje J. Dimitrijević & Komp., Boulevard Kralja Aleksandra 187. — Vel. Bečkerek: Dušan Lj. Mihajlović, Trg Kralja Petra 4.

Potatke do Hamburga spremlja družinski uradnik.

Tri nove skobelnike

(Hobelbank) PRODAJ. — škofja ulica 13/III. 5346

Motorno kolo

D. K. W. in MOTOSOKOS SE CENO PRODA. — Trgovina Pratek, Sv. Petra cesta 43. 5432

Lesni prevzemalec,

dobro izvešan in zanesljiv, če mogoče s kavčijo. Dobi takoj službo pri d. d. »Croatia«, Gosposvetska cesta 2, Ljubljana. 5335

Lepo zračno sobo

s posebnim vzhodom v sredini mesta, s hrano ali brez nje, ISCE GOSPODIČNA. — Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod Soba s posebnim vzhodom/5423.

Gospodična

s trgovskim tečajem ISCE SLUŽBE KOT BLAGAJNIČARKA ali PRODAJALKA V KAKŠNI TRGOVINI. — Naslov pove uprava lista. 5424

Knjigovedja,

vešč vseh pisarniških poslov, 31 let star, z večletno prakso, ZELI NASTOPITI SLUŽBO pri večjem podjetju; tudi na dežel. — Ponudbe pod »Bilancist/5313« na upravo lista.

Deklica

za vse (v pomoč gospodinjst) se išče v majhno družino na Hrvaško. Starejša oseba s sestro ali mati s hčerjo od 15—16 let imata prednost. Ponud. na upr. St. Nar. pod št. 111 oskrbljena 5445.

UGODNO PRODAJ

enonadstropno vilo (v I. nadstropju čez par tednov prostim, s vsem komfortom modernim stanovanjem iz 5 sob, kopalnico in ostalimi priključitvami). Vrt, parketi, električna luč, 10 minut od glavne pošte, v lepi in zdravi legi Ljubljane. — Pisemne ponudbe pod »Selitev 5262« na upravo »Slov. Nar.«

Urarsko

(Drehstuhl-Spindelstock), šako in drugo orodje kupim. Naslov pove uprava Slovenskega Naroda. 5448

Vrtno in salonske garniture

po najnižjih cenah ima v veliki izbiri Pletarska šola v Radovljici. 5457

Ugodna prilika!

PRODA SE HISA radi preselimo v večjem industrijskem kraju na Kranjskem, na zelo prometnem kraju, pripravna za vsako obrt. Cena 295.000 kron. Hisa se izprazni takoj po prodaji. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 5347

Zenitna ponudba,

katera se je glasila na ime Jožeta Starčič ni razrešena, ampak je le maščevanje moje nekdanje žene. Zahvaljujem se vsem gospodinjstvom za prijazne dopise in pripominam, da pod mojim imenom ni ženina, obupati vseeno ni potreba. Škoda vam je naredila hinavka. 5451

Jož. Starčič.

Prijazno sobo

s separatnim vzhodom ISCE BOLJA GOSPODIČNA s I. junijem. — Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod št. 70/5443.

Teretni avto

(Turino Fiat) 18 P. sa 35 HP, nosivost 2½ do 3 tone v uporabi v stanju PRODAJE SE. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 5325

Zemljišče

v obsegu 1028 m² v Spodnji Šiški, pripravno za zidanje dveh ali treh hiš, SE PO ZELO UGODNI CENI PRODA. — Naslov pove uprava lista. 5431

Naprodaj HIŠA

v sredini mesta s velikim skadiščem in 2 prostimi sobama takoj. — Več se izve pri An. zavodu Drago Beseljak in drug. Ljubljana, Šodna ulica 5. 5433

Bukovo ogdje,

KUPIJE po najnižjih dnevni cenah Družba »CARBONARIA«, Kočevje. 5316

Trgovski vogelni lokal

v sredini mesta v zelo prometni ulici SE ODDA V NAJEM s novembrom. Ponudbe pod »Dobra trgovina/5426« na upravo »Slov. Naroda«.

Letovičarji pozor!

STANOVANJE NA DEŽELI na jako zračnem prostoru, eno uro oddaljeno od kolodvora, SE ODDA V NAJEM. — Vprašanja pod Sveti zrak/5428 na upravo »Slov. Naroda«.

DVA SPOSOBNA

tapecirarska pomočnika koji samostalno rade ODMAH SE PRIMAJU kod Johana FANNER, Tapeziera, Subotica (Bačka), Wilsonova ulica 8. 5197

Ugodna prilika!

Novo, malo rabljeno pohištvo (svetl. slavonski hrast) in preproge se zaradi izselitve ugodno PRODA. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 5404

Stručnjaka i radnike

(RADNICE) za izradu ljstevni bez kostice zutih suhih slijva po gorilskom načinu (metodu) TRAZIM. — Ponude sa uslovima poslati na adresu: Nikola A. Jovanović, Valjevo, S. H. S., Srbija. 5364

Salonska garnitura

iz črnega lesa SE po ugodni ceni PRODA. Garnitura sestoji iz: 1 zofe, 4 foteljev, okrogle zofe, pisalne mize in salonske omarice ter mize. — Naslov: Vič, grad Božalce, II. nadstropje, levo. 5444

SAMOSTOJEN

stavniki tehnik,

izvršen v sestavljanju načrtov in proračunov ter stavniki statiki SE SPREJME. — Ponudbe pod »Sposoben stavniki« na: R. Gaisserja nasl. H. Sax, Anončna ekspozitura Maribor. 5311

Pozor!

Več otroških vozičkov, kolesa z gumo se po ceni prodajo že od 250 Din. Ljubljana, Zvonarska ulica 1.

Trstjezastrop

izdeluje in prodaja na debelo in drobno po najnižjih cenah. Pri večjih množicah izstane popust. ANTON STEINER, Ljubljana, Jeranova ulica 13, Trnovo.

Trboveljski premog

in drva stalno v zalogi vsako množino. Družba ILIRIJA LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8. Telefon 220. 2243

KUPIMO

stroj za kamnolom, rabljen ali v dobrem stanu, ki proizvaja 1 do 2 kubična metra na uro. Potrebni pogon 1,5 do 2,5 HP. — Ponudbe na: »Samoborka«, d. d., industrija umetnega kamna, Samobor pri Zatrebu. 5318

Korespondenta

perfektno za francusku i no-mačku korespondenciju sa znanjem stenodaktilografije. Stupiti može odmah, trebam. Ponude uslove sa svedodžbama i referencijama poslati na: Nikola A. Jovanović, Valjevo, S. H. S., Srbija. 5363

Velika zaloga

porcelana. Emalirana in luksuzna posoda. Priporočila se Ana Kus 2577 Ljubljana, Resljeva cesta 4.

Pravog liptanerskog sira

trapišta i delikat. šajta svežeg čajnog masla dobiva se samo na veliko ko NADA, tvornica sira, centrala Subotica, telefon 650. U vlastitoj kući. 5196

Pozor!

Priporočam vsakovrstne SPORTNE ČEPICE, v vseh oblikah kakor tudi ČEPICE ZA GASILCE in vsa druga društva po najnižjih cenah. ELIJAH EBER, Kongresni trg 7. Na debelo! Na drobno! Postrežba točna! 4663

Razglas.

Trgovska zadruga r. z. z. o. z. v Ljubljani je vsled sklepa občnega zbora z dne 25. maja 1921 sklenila razdružitev in stopila v likvidacijo. To se sporoča vsem upnikom s pozivom, da najkasneje v roku 1 leta uveljavijo svoje eventualne neporavnane zahteve in terjatve. Trgovske zadruge in uveljavijo svoje eventualne ugovore proti izbrisu likvidacijske tvrdke LJUBLJANA, 19. maja 1923. Trgovska zadruga r. z. z. o. z. v Ljubljani. 5421

Nogavice, rokavice!

največja izbira pri trvdki A. & E. Skaberné. Ljubljana, Metli trg 10

Vreče,

RABLJENE IN DOBRO OČRANJENE — KUPIM. Jos. BAHOVEC, Ljubljana, Sv. Jakoba trg št. 7. 410

Cele opreme

za novost, in enlanje izdeluje točno in solidno novootvorjena izdelovalnica P. Jančigaj, Ljubljana, Resljeva cesta 29/I levo

G. F. Jurasek

Ljubljana, Valova ul. 12. Uglasiujem ter popravilam glasovirje in harmonije, specijalno strokovno in ceno!

Najstarejša slovenska

plesarska in litararska delavnica Ivan Bricevič, Dunajska c. 19, se priporoča izvršitev točna, cene zmerno. 2530

Strešno lepenko prvovrstno

Kontinental (Kontinentallederappap) dobavlja takoj v vsaki množini najceneje Jos. R. Puh, Ljubljana, Gradska ulica 22. Telefon 513.

„Aikadont“

ZOBNA PASTA, USTNA VOGA, ZOENI PRASEK. D-bi se povsod. Glavna zaloga drogerija A. KANC, Ljubljana. 2964

Peter Semko

I. jugoslovenska barvarija, krznarstvo in strojarstvo Ljubljana, Križevniška ulica 7. Barva litičje kože, katere izdeluje v najmodernejši garniture. Prevzema tudi vsa popravila v moderniziranje.

V najem se vzame

GOSTILNA ali RESTAV. RACIJA takoj ali pozneje na kakem prometnem kraju. Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 4832

Kompletna rabljena

moderna PARNNA PRAVA ZA BARVANJE in večja množina ANILINSKIH BARV SE po jako nizki ceni PRODA. Interesenti naj se zglasijo pod »Ugodno/5192« na upravo lista.

Anton Steiner

metni tesarski mojster v Ljubljani prevzame vsakovrstna tesarska dela, kakor strešne stole, kupole, stolpe, mostove, vrtno ulice itd. Parna žaga z vsemi stroji za obdelovanje lesa. 1141

Zastopstvo

Standard Oil Comp. of Jugoslavia Strojna olja vseh vrst Cilindrska olja Auto olja v puntah in sodih Plinske olje v železnih sodih in cisternah Tovarna mast v sodih od 50—200 kg Kolomaz za žel. vozičke v sodih od 25—200 kg Benzol v železnih sodih Metzerid à la Klingerit Gum. masilke vedno na zalogi

A. Lampret,

Ljubljana, Krov trg 10. Tel. 247.

Izvanredno popravljani

LOKOMOBILI promptno sa stanice Zagreb i Ljubljana

Wolt	HP	Wolt	HP
1908	10/20	1914	62/80
1908	15/25	1920	70/100
1917	20/32	1913	83/100
1912	24/40	1912	100/150
1908	30/50	1919	130/150
1920	40/60	1908	150/200
1921	54/75	1916	35/480
Lanz	HP	Lanz	HP
1912	10/20	1916	50/70
1912	15/25	1921	60/90
1917	20/30	1914	70/110
1918	22/35	1909	85/120
1912	26/42	1913	100/120
1912	34/49	1921	170/235
1914	38/57	1910	250/330

Vrščadi i samohodni lokomobili svih veličina. — Lokomobili kotlovi 22, 32 qm. — Jednogodišnje tvorničko jamstvo. Privozredno generalno popravljani, savjesno iskušani. — Loženje svakim gorivom.

Braća Fischer d. d.

Zagreb, Pantovčak 5.

Velika zaloga klobukov in slamičnikov se dobi pri

Franc Cerar

družba s o. z. tovarna v Štebnu podla Domtala.

Prevzema se tudi stari klobuki in slamičji v popravilo pri Kovačević i Tršan v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5.

Sprejemamo v sredo. Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.

„Koranit“

zajamčeno pravi azbestni škrlit za kritje streh. 4813

Koranit ne premoči, ne odreba, se ne loml in ne trga, je popolnoma siguran proti ognju, toči in viharju, tehta na 1 m² samo 12 kg, je neomejeno trpežen, je boljši kot vsi eterniti, je najboljša in najcenejša streha, ker ne potrebuje nikdar popravila.

Fran Hočevar

Žirovnica (Mostje) Gorenjsko.

Gradbeno podjetje

Ing. Dukić & drug

Ljubljana,

Bohoričeva ulica 20



Delniško društvo

v Zagrebu Preradovičeva 2 TELEFON 23—88 BRZOLAVI: ASTRA.

Važno za industrijalce in poljedelce!

Zahtevajte informacije in cenike!

Ogromna prihrana!

BENCIN

brez naplate drž. trošarine s slobodnega skladišča za bencin v vrapcu pri Zagrebu.

la. dup. raf. petrolej

Plinsko olje

Vsa mineralna olja

Cilindrska olja

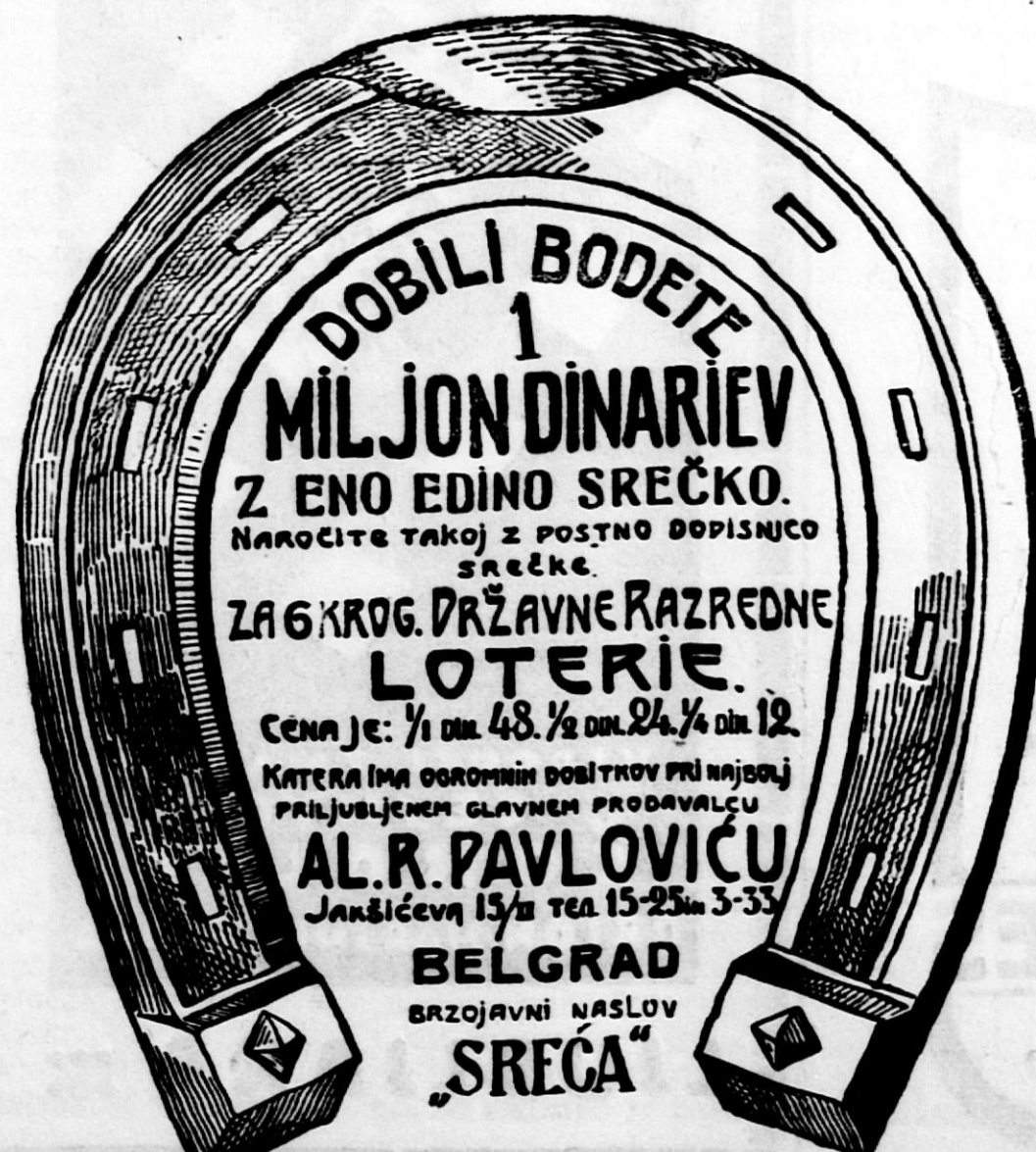
amerik. provenijencije

Avto olja

Tovotna mast

Parafin

po najnižjih dnevnih cenah.



DOBILI BODETE
1
MILJON DINARIJEV
Z ENO EDINO SREČKO.
NAROČITE TAKOJ Z POŠTO DOPIŠNICO
SREČKE.
ZA 6. KROG DRŽAVNE RAZREDNE
LOTERIE.

Cena je: ¼ din. 48. ½ din. 24. ¾ din. 12.

KATERA IMA ODROMIN DOBITKOV PRI NAJBOJ
PILJUBJENEM GLAVNEM PRODAVALCU

AL. R. PAVLOVIĆU

Janišićeva 15/1 tel. 15-25-3-33

BELGRAD

BRZOJAVNI NASLOV

„SREČA“

STEGU IN DRUGI

pisarna v Ljubljani, v palači Ljubljanske
kreditne banke, Dunajska c. 16, III. nad.

Koncesionarno podjetje za: vodovodne inštalacije, parne
in vročevodne karilne naprave, popravilo in postavitve kot-
lov za visoki pritisk, parne napeljave, lastna delavnica za
stavbo in strojno ključavničarstvo na Viču-Glinah 5
Specialno podjetje za naprave in dobave moder-
nih žag, transmisij in strojev za obdelovanje lesa.

**Zdravo, suho seno nadalje
oves, koruzo, otrobe**

pšenično moko in druge mlevske izdelke
oddaja najceneje in trdka

A. VOLK, LJUBLJANA, RESLJEVA CESTA
STEV. 24.

BEOGRAD

novi otvoreni

**Pension Splendid u
centrumu grada**

prvorazredne sobe sa najsvršenijim komforom, prijetnim bo-
ravkom i lijepim izgledom.

Kupke u kući — topla i hladna voda u svima sobama.
Cijene umjerene.

Dvorska ulica 5.

Telefon 29—44.

Zdravilišče Rogaška Slatina.

Sezona: Maj - september.

Zdravljenje vseh žilodolnih in žilodolnih bolezni. — Cene zmerno.

Pred in po sezoni znaten popust. — Največja udobnost.

Posebni popusti v pred in po sezoni za del. zdravila, obilje in dobrotu vseh prirodnih zdravil.

Zahtevajte prospekte!

Ravnateljstvo zdravilišča.

NAGROBNE KRIŽEVE

uteze iz ljevanog željeza, kao
i sav trgovački lijev dobav-
lja uz najniže dnevne cijene.

„SMEV“ tvornica strojeva U BJELOVARU



66 LEVIATHAN 99

59.956 br. reg. ton.

Najmoderniji, najveći in najbržeidniji oceanški parnik.
V tej čudesni ladji je utelobena največja zmoglost zmoglosti, kapitalne
sile in iznajdljivosti. Neprimerljiva udobnost v vseh razredih.

Prvo potovanje v New York 17. julija 1922,

dalje 7. avgusta, 28. avgusta itd., vsake tri tedne in Southampton —
Cherbourg. Več povedo spodnji naslovi

BREMEN — NEW YORK

Direktna zveza s prekrasnim ameriškim vladnim parnikom. Najbržeidni
po udobnosti, zmoglosti in iznajdljivosti. Nove in zmogljive ladje.
„George Washington“ „President Wilson“ „President Harding“
„President Roosevelt“ „America“ „President Wilson“ „President Wilson“

Zahtevajte miniaturne pojavnosti in brošure o vseh ladjah.

Ugodna prilika za prevažanje blaga.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Beograd, Palata Beogradske Zadrage.

Lokomobile

vseh velikosti najmoderneje kon-
strukcije, parne žage, kom-
pletne naprave, polnojarmeniki, krožne žage i. t. d., remiško-
sko orodje, vse orodje za obdelavo lesa, parne mlatilnice,
poljedelski stroji in orodje, jeklene vile za gnoj i. t. d., tri za
poljske železnice, 600 mm razdalje, kompletne s prekrasnim
voziki, tračnice, za stavbene namene in industrijski tri, pil-
nove in varilne cevi, črne in pocinkane, stavbene in
konstrukcijske železo, pločevino, črno in pocinkano
dobavlja takoj po konkurenčni ceni s skladišča Maribor.

Jugoslovansko importno in eksportno podjetje, Maribor,
Trubarjeva ulica številka 4. Telefon interurban 82. 4711

Lokomobile
Lokomotive
Voziki

Prekurniki
Platoski vozovi
Okolesja za poljske železnice

TRAČNICE

ter vsakršen drugi material za poljske železnice

TOČNO IN CENO TAKOJ

s skladišča v Ljubljani ali Zagrebu

ZAHTEVAJTE PONUDBE!

Akcionarska družba za saobraćajne in železniške potrebe

Beograd, Zagreb, Subotica, Sarajevo

LJUBLJANA, KARLOVŠKA CESTA

STEV. 80.

Lastne hladilne naprave.

Lastna prodajna mesta v največjih
tržiščih inozemstva.

Vstreljeno divjačino

sme, črje, kozje, divje prešiče, zajce, fazane, jerebice,
kljunače, divje race

KUPUJTE

vsak čas in vsako množino po najvišjih cenah od
oddajnih postaj

E. VAJDA

veletrgovina z divjačino

ČAKOVEC, Medjimurje, Jugoslavija.

Telefon interurb. št. 59, 4, 8.

Brzopis: Vajda Čakovec.

Večje love prevzamemo potom naših organov od lovišč.

Soliden in točen obračun.

Zahtevajte ponudbo!

Papir na debelo. Tvorila zaloge.

Specialiteta:

Ovojni papir

(papir za pakovanje)

vseh vrst, dalje lakovni, koncentni, pisarniški, risalni
papir i. t. d.

po tvorniški ceni vedno v zalogi.

Glavna zaloge:

ABADIE cigaretnega papirja

A. LAMPRET

LJUBLJANA, Krekov trg 10. Telefon 247.

Broj 196/23.

5409

Natečaj.

Pri mesnem poglavarstvu v Banjaluci popolniti
je mesto

gradbenega inženirja

v VIII. činovnem razredu.

Nomeščenje je v prvem letu začasno, a definitivno

nomeščenje sledi po zadovoljivem službovanju prvega leta.

Plača in doklade analogno kakor pri državnih

uradnikih ter poleg tega nagrade po uspešnem službe-

nem delu.

Prosilci, ki morajo biti naši državljani, naj svoje

prošnje pravilno kolekovane pošljejo gornji mestni občini

najkasnejo do 1. septembra 1923

in naj prošnji prilože

1. krstni list;
2. domovinski list;
3. spričevala (diplome) o strokovni šolski izobrazbi;
4. spričevala o dosedanjem službovanju tekom
najmanj petih let;
5. spričevalo o nrvstvenosti in
6. uradno zdravniško izpričevalo.

Mestno poglavarstvo Banjaluka.

dne 10. maja 1923.

OBJAVA.

Uslijed preuredjenja dosadašnje radnje i uvedenja novih artikla
prodaja se sva na skladištu nalazeća roba uz nabavne cijene

Za gospodje:

Mantle
Kostime
Haljine
Suknje
Bluze
Raznog rublja
Sve vrste šalova
Pivača odijela
Vunene i svilene jumpere
Čarape svile i flor itd.

Za gospodu:

Muško rublje
Kragne, manjete
Kravate
Maramice
Podvesice
Silvače hlače
Sokne
Rubce džepne i nakitne
Gamaše itd.

Za djecu:

Haljine
Šalove
Dječje rublje i haljine
Čarape i sokne

Osim toga taške, pojase, rukavice iz kože i pletene, krznene kragne i lisice,
koprene i vrpce, raznorazna pera, cvijeće i slamnate porte. - Na meter
suvu, crepe-de-Chine, etamina, platno i štofove. Sve u svim bojama.

Pogotovo dobra prilika za vanjske trgovce i klijentelu!!

Na veliko još veći popusti!!

Preporuča se cijenjenom općinstvu

Modni salon Anka Tumpić

Zagreb, Mica br. 6 (Grand-Hotel)



VEDOUĆI ZNAK
ČESKÝCH
ČOKOLAD
ORION-MARŠNER PRAGA

Orion-Maršner akc. dr.

PRAGA, Kralj. Vinohrady

Českoslovačka

dobavlja:

čokolado
razne deserte
šumeče bonbone
orientalske sladkornine
kandite
dragée
kekse

Stalna zaloga našega
priznanega blaga
pri firmi

JOSIP VITEK

TRGOVINA S KANDITIM

LJUBLJANA :: KREKOV TRG št. 8.